

Cēsis
2015

**CĒSU NOVADA
INTEGRĒTĀS
ATTĪSTĪBAS
PROGRAMMA
2013.-2019.gadam**

**III sējums
ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE**

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	8
Novada vizītkarte	10
Novada vēsture.....	14
1. CILVĒKRESURSI	17
1.1. Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra	17
1.2. Apdzīvojuma blīvums un izglītības līmenis	22
2. IZGLĪTĪBAS IESPĒJAS UN PIEEJAMĪBA.....	25
2.1. Pirmsskolas izglītība	25
2.2. Pamatizglītība un vidējā izglītība.....	27
2.3. Profesionālā izglītība.....	30
2.4. Interesešu izglītība.....	33
2.5. Augstākā izglītība un mūžizglītība.....	37
2.6. Izglītības infrastruktūra.....	39
3. UZŅĒMĒJDARBĪBA UN NODARBINĀTĪBA	41
3.1. Uzņēmējdarbība.....	42
3.2. Nodarbinātība	53
4. TŪRISMS.....	62
5. INFRASTRUKTŪRA.....	70
5.1. Ielu un ceļu infrastruktūra, transports.....	70
5.2. Ūdenssaimniecība	73
5.3. Atkritumu apsaimniekošana	74
5.4. Enerģētika.....	74
6. SOCIĀLĀ VIDE	75
6.1. Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība.....	75
6.2. Veselība	83
6.3. Veselības veicināšana	85
7. MĀJOKLIS	88
8. KULTŪRVIDE	92
9. DABAS VIDE.....	106
9.1. Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas	106
9.2. Virszemes ūdeņi	107
9.3. Meži	107
9.4. Publiskā ārtelpa	107
10. SABIEDRISKĀ DROŠĪBA UN KĀRTĪBA.....	109
11. SPORTA UN AKTĪVĀS ATPŪTAS IESPĒJAS.....	111
11.1. Sporta nozares organizēšana	111
11.2. Sporta pasākumu un norišu infrastruktūra	114
11.3. Sporta tradīcijas un pasākumi.....	115
11.4. Sporta sasniegumi	116
12. NOZĪMĪGĀKIE NOVADĀ ĪSTENOTIE PROJEKTI	123
13. PAŠVALDĪBAS PĀRVALDES RESURSI	127

Saīsinājumi

AP	Cēsu novada pašvaldības attīstības programma 2013.-2019.
AS	Akciju sabiedrība
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ELFLA	Eiropas Lauku fonds lauksaimniecības attīstībai
EM	LR Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
FM	LR Finanšu ministrija
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IT	Informāciju tehnoloģijas
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
IZM	LR Izglītības un zinātnes ministrija
KPFI	Klimata pārmaiņu finanšu instruments
LM	LR Labklājības ministrija
LMT	SIA „Latvijas Mobilais Telefons”
LR	Latvijas Republika
NAP	Nacionālais attīstības plāns
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskā organizācija
PII	Pirmskolas izglītības iestāde
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SM	LR Satiksmes ministrija
SVID	Stiprās un vājās puses, iespējas, draudi
VARAM	LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VZD	Valsts Zemes dienests
ZM	LR Zemkopības ministrija

Terminu skaidrojums

Ainava	Redzeslokā esoši un saredzami zemes virsmas ģeomorfoloģiskie, floras un faunas elementi, kas radušies biotisku, abiotisku un cilvēka darbības rezultātā.
Attīstības plānošana	Principu, mērķu un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības izstrāde nolūkā īstenot politiski noteiktas prioritātes un nodrošināt sabiedrības un teritorijas attīstību.
Attīstības programma	Vidēja termiņa plānošanas dokuments, kurā noteikts pasākumu kopums ilgtermiņa prioritāšu īstenošanai.
Bezdarba līmenis	Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto un bezdarbnieka statusu ieguvušo īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā procentos (%).
Bioloģiskā daudzveidība	Dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs. Bioloģisko daudzveidību aplūko ģenētiskajā, sugu un ekosistēmu līmenī.
Biotops	Teritorija, kuru raksturo līdzīgas biotiskas un abiotiskas pazīmes.
Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	Abu dzimumu personas, kas pārskata periodā piedāvā savu darbu materiālo vērtību ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sastāv no nodarbinātajiem un nestrādājošiem iedzīvotājiem, kuri aktīvi meklē darbu.
Ekosistēma	Ekosistēmu veido augu, dzīvnieku un mikroorganismu funkcionāli saistīta kopa un to nedzīvā vide, kas atrodas ciešā mijiedarbībā un viens otru ietekmē.
Dabas liegums	Īpaši aizsargājama dabas teritorija.
Demogrāfiskā slodze	Darbspējas vecumu nerasniegušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā
Ekonomikas profils	Teritorijas ilgtermiņa ekonomiskās attīstības raksturojums, kas atspoguļo perspektīvos uzņēmējdarbības attīstības virzienus un priekšnoteikumus to attīstībai infrastruktūras, pakalpojumu, cilvēkresursu u.c. jomās.
E-pārvalde	Atbilstoši Latvijas e-pārvaldes koncepcijai e-pārvalde tās šaurākajā nozīmē ir sabiedrisko pakalpojumu sniegšana, izmantojot elektroniskos līdzekļus (internetu). Plašākajā nozīmē e-pārvalde tiek lietota visaptverošu valsts pārvaldes darba pilnveidošanas programmu kontekstā, kur papildus pakalpojumu sniegšanas elektronizācijai tiek risināti arī citi valsts pārvaldes darbības pilnveidošanas jautājumi.
Funkcionālās ietekmes zona	Teritorija A, kuras attīstību ietekmē teritorija B.

Ietekme uz vidi	Saimnieciskās darbības tieši vai netieši izraisītas pārmaiņas vidē
Ilgspējīga attīstība	Attīstība, kura apmierina šodienas vajadzības, neradot draudus nākotnes vajadzību apmierināšanai
Informācijas sabiedrība	Sabiedrības (cilvēces) ilgtspējīgas attīstības process, kuru veicina augoša zināšanu pārvaldība, kurā sabiedrība veidojas un attīstās kā augsti izglītotu indivīdu kopiena un kurā zināšanu ekonomika sekmē visas sabiedrības un ikviena indivīda dzīves līmeņa pieaugumu. Termins kopumā atspoguļo pieaugošo zināšanu pārvaldību, sistematizēšanu un izplatīšanu sabiedrībā, papildu informācijai ietverot šajā jēdzienā izpratni, saprašanu, pieredzi, kvalifikāciju, kompetenci, spējas un gudrību.
Integrēta pieeja	Pieeja attīstības plānošanā, kas paredz koordinētu telpisko, tematisko un laika dimensiju, nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem (nacionālo, reģionālo, vietējo) un ieinteresētajām pusēm (iedzīvotājiem, uzņēmējiem, nevalstiskajām organizācijām u.c.), izmantojot konkrētus (finanšu) instrumentus, lai sasniegtu noteiktos mērķus un prioritātes.
Investīciju plāns	Attīstības programmas rīcības plāna sastāvdaļa laika posmam vismaz līdz 3 gadiem, kuru apstiprina pašvaldība. Investīciju plānu var aktualizēt katru gadu.
Migrācijas saldo	Starpība starp kādā teritorijā iebraukušo un no tās izbraukušo iedzīvotāju skaitu noteiktā laika periodā. Pozitīva vērtība nozīmē, ka teritorijā ierodas vairāk cilvēku nekā izbrauc, bet negatīva vērtība nozīmē, ka vairāk cilvēku izbrauc un mazāk iebrauc.
Monitorings	Regulāra novērošana, vērtēšana un pārskats par rīcībām un pārmaiņām attīstības programmas īstenošanā.
Pastāvīgie iedzīvotāji	Iedzīvotāji, kuru reģistrētā dzīvesvieta ir attiecīgā administratīvā teritorija.
Prioritāte	Teritorijas attīstības vispārējā aktualitāte, kuras risināšana tiek izvirzīta priekšplānā salīdzinājumā ar citām attīstības aktualitātēm.
Projekts	Pasākumu kopums, kas veicams noteiktu mērķu sasniegšanai noteiktā laika periodā ar iepriekš noteiktiem finansiālajiem, materiālajiem un cilvēku resursiem.
Rekultivācija	Ainavas vai citas teritorijas sakopšana, zemes auglības atjaunošana pēc saimnieciskās darbības izraisītiem postījumiem

Rīcību plāns	Attīstības programmas sadaļa, kas ietver konkrētu pasākumu kopumu un investīciju plānu attīstības programmā noteikto uzdevumu īstenošanai.
Sabiedriskā apspriešana	Sanāksme, kurā piedalās un savus iebildumus un priekšlikumus sniedz sabiedrības pārstāvji.
Stratēģija	Attīstības programmas sadaļa, kurā definēts teritorijas attīstības pamata plāns, t.sk. pašvaldības vidēja termiņa prioritātes, mērķi, to sasniegšanas rīcību virzieni un sasniegšanas mehānisms.
Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums	Ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentam, kura īstenošana var būtiski ietekmēt vidi, arī vides pārskata sagatavošana, apspriešana, sabiedrības iesaistīšana vides pārskata apspriešanā un konsultāciju veikšana, vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšana vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantošana lēmumu pieņemšanai, kā arī informācijas sniegšana par pieņemto lēmumu.
Teritorijas attīstības plāns	Dokumentu kopums, kas sastāv no teritorijas attīstības programmas un teritorijas plānojuma un kas, ievērojot teritorijas attīstības plānošanas principus un priekšnoteikumus, teritorijas un tautsaimniecības nozaru attīstības analīzes rezultātus un prognozes, nosaka teritorijas vispusīgas un ilgtspējīgas attīstības mērķus un to sasniegšanas stratēģiju.
Teritorijas plānojums	Ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments vai plānošanas dokumentu kopums, kurš izstrādāts un stājies spēkā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un kurā atbilstoši plānošanas līmenim un plānojuma veidam rakstveidā un grafiski attēlota teritorijas pašreizējā un noteikta plānotā (atļautā) izmantošana un šīs teritorijas izmantošanas aprobežojumi (atbilstoši likumam "Teritorijas plānošanas likums").
Uzņēmējdarbība	Saimnieciskā darbība ko veic mikro, mazie, vidējie, lielle uzņēmumi, zemnieku saimniecības un individuālie komersanti (pašnodarbinātie).
Vide	Ekonomiskā vides, sociālā vides un dabas vides apvienojums un mijiedarbība.
Vides pārvaldība	Vides zinātnes apakšnozare, kas, sistemātiski savienojot humanitāro, sociālo, inženierzinātņu un dabaszinātņu metodoloģiju, risina vides problēmas. Vietējai pašvaldība tas nozīmē konkrētas pieņemtās vides politikas plānošanu, ieviešanas plāna programmēšanu un šī plāna realizēšanu konkrētu projektu viedā.
Vīzija	Lakonisks ilgtermiņa nākotnes redzējums, kas vienlaikus parāda teritorijas unikālās vērtības.

IEVADS

Cēsu novada **Attīstības programma 2013.-2019. gadam** (turpmāk – Programma) ir Cēsu novada **vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments**, kas pakārtots ilgtermiņa plānošanas dokumentam – Cēsu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2015.-2030. gadam. Programma nosaka konkrētas **prioritātes, rīcības un plānotās investīcijas**, kas ilgtermiņā sniedz ieguldījumu novada vīzijas sasniegšanai.

Cēsu novada attīstības redzējums (vīzija) veidots, lai rosinātu ikvienu novada iedzīvotāju redzēt savu nākotni novadā, un kopīgi veidot to tādu, kādu vēlamies redzēt – skaistu, sakārtotu, dzīvīgu.

Cēsu novada attīstības programmas mērķi:

- apzināt pašreizējo stāvokli Cēsu pilsētā un Vaives pagastā, identificēt stiprās un vājās puses, apzināt iespējas, kuras vājās puses pārvērstu stiprajās un pēc iespējas mazinātu potenciālos draudus,
- noteikt prioritātes katrā no sadaļām, kas būtu atbalstāmas no pašvaldības un citu finanšu resursu budžetiem,
- radīt priekšnoteikumus novada integrācijai Vidzemes reģiona attīstības plānošanas un saimnieciskajos procesos kā vēsturiskam, sociāli ekonomiskam un kultūras centram.

Novada Attīstības programmā ir ietvertas šādas sadaļas, kas izstrādātas atsevišķos sējumos:

1. Esošās situācijas analīze (I sējums);

2. Stratēģiskā daļa (II sējums);
3. Rīcības plāns un investīciju plāns (III sējums);
4. Vides pārskats par Cēsu novada attīstības programmu 2013.-2019. gadam (IV sējums);

Attīstības programma ir pamats novada pašvaldības un tās institūciju plānošanas dokumentu izstrādei un atbilstošu aktivitāšu veikšanai, nākamo gadu budžeta sastādīšanai, Eiropas Savienības un citu valstu/institūciju finansējuma piesaistei, investīciju piesaistei, dažāda līmeņa projektu izstrādei un pieteikšanai projektu konkursos, pilsētas attīstības turpmākai secīgai un ilgtspējīgai plānošanai.

Cēsu novada attīstības programma ir politisks domes dokuments, ko tā apspriedusi un pieņēmusi atklātās debatēs.

I sējuma "Esošās situācijas analīzes" mērķis ir noskaidrot pašvaldības attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursus. Esošās situācijas analīzē ir iekļauta datu analīze par cilvēkresursu un ekonomisko attīstību, izglītību, transporta infrastruktūru, dabas resursiem un vides aizsardzību, komunālo saimniecību, sociālajiem pakalpojumiem un sabiedrisko drošību, veselības aprūpi, kultūrvidi un tūrismu, kas veikta iespēju robežās pēdējo piecu gadu dinamikā. Esošās situācijas analīzi noslēdz SVID analīze. Pamatojoties uz novada esošās situācijas analīzes un SVID analīzes ir noteikts novada ekonomikas profils jeb specializācija, kas iekļauts Cēsu novada Attīstības programmas 2013-2019 Stratēģiskā daļā (II sējums) un Cēsu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030.

Dokumenta izstrādātājs: Cēsu novada pašvaldības Attīstības nodaļa

Novada vizītkarte

Identitāte

Cēsu novada identitāti veidot tās iespaidīgais vēstures un kultūras mantojums, plašais kultūras un mākslas pasākumu piedāvājums, kā arī varenā dabas pasaule ar Gaujas ieleju.

Cēsis - tā ir vēsture vairāk nekā 800 gadu garumā – vecpilsētas ieliņu līkloči, Viduslaiku pils mūru varenība un pils tornī plīvojošais sarkanbaltsarakanaiss Latvijas karogs.

Cēsis – tie ir svētki, māksla un radošums – Cēsu Mākslas festivāla mūsdienu mākslas izstādes, plaša un daudzveidīgi koncertu programma Vidzemes koncertzālē "Cēsis", bruņinieku cīņas Viduslaiku svētkos un silto vasaras vakaru koncerti Pils parka estrādē.

Pamatinformācija

Novada teritorija: 171,73 km², t.sk. Cēsu pilsēta – 19,28 km², Vaives pagasts – 152,45 km²

Administratīvais centrs: Cēsis

Pagastu skaits novadā: 1 pagasts – Vaives pagasts

Ģeogrāfiskais novietojums: Cēsu novads atrodas Vidzemes plānošanas reģionā, Vidzemes augstienes ziemeļu daļā. Cēsu pilsēta ir otra lielākā pilsēta Vidzemē, savukārt novads robežojas ar Priekuļu, Pārgaujas, Amatas un Vecpiebalgas novadiem.

Teritorijas attīstības indekss: pēc 2013.gada datiem +0,536 (16.vieta starp 110 Latvijas novadiem).

Administratīvā centra attālums līdz galvaspilsētai un tuvākajām pilsētām: novada administratīvais centrs Cēsis atrodas 87 km attālumā no valsts galvaspilsētas Rīgas, 27 km attālumā no republikas nozīmes pilsētas Valmieras, 30 km no Siguldas.

Transporta infrastruktūra: Valsts nozīmes autoceļš A2 Rīga - Veclaicene atrodas 9 km no novada, savukārt vēl viens valsts nozīmes autoceļš A3 Inčukalns – Valka atrodas 16 km attālumā no Cēsīm. Pilsēta ir labi sasniedzama arī reģionālā kontekstā pa valsts nozīmes autoceļiem Limbaži – Cēsis un Cēsis – Madona. Cēsu pilsēta ir īpaši viegli sasniedzama, izmantojot dzelzceļa infrastruktūru Rīga-Valga maršrutā.

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits Cēsu novadā kopš 2009.gada pastāvīgi samazinās un šobrīd sasniedz 18918 (PMLP, uz 01.07.2014), t.sk. Cēsu pilsētā – 17356, Vaives

pagastā – 1562. Iedzīvotāju skaita izmaiņas galvenokārt rada negatīvais migrācijas saldo (pēc CSP datiem 2014.gadā -293 iedzīvotāji), kā arī relatīvi mazā dzimstība. Pozitīvi vērtējams tas, ka dzimstības rādītāji 2014. gadā salīdzinoši ar 2013.gadu ir pieauguši par 22,5 % (pēc PMLP datiem 2014.gadā dzimuši 200; 2013.gadā 155).

Vienlaikus ar iedzīvotāju skaita izmaiņām, mainās arī to vecuma struktūras sadalījums – samazinās ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, savukārt palielinās iedzīvotāju skaits zem un virs darbības vecuma. Šādas iedzīvotāju profila izmaiņas ir viens no būtiskākajiem izaicinājumiem Cēsu novadam.

Tabula Nr.1

Iedzīvotāju skaita un vecuma struktūras sadalījuma izmaiņas 2009.-2014. gadā

Iedzīvotāju skaits gada sākumā (cilv., PMLP)					
2009	2010	2011	2012	2013	2014
19 981	19 861	19 538	19 275	19 155	18 964
Iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā kopējā iedzīvotāju skaitā (% , RAIM apr.)					
2009	2010	2011	2012	2013	2014
65,62%	65,84%	65,61%	65,24%	64,77%	63,90%
Iedzīvotāju īpatsvars līdz darbības vecumam kopējā iedzīvotāju skaitā (% , RAIM apr.)					
2009	2010	2011	2012	2013	2014
13,78%	13,55%	13,42%	13,42%	13,63%	14,05%
Iedzīvotāju īpatsvars virs darbības vecuma kopējā iedzīvotāju skaitā (% , RAIM apr.)					
2009	2010	2011	2012	2013	2014
20,60%	20,61%	20,97%	21,34%	21,61%	22,05%

2014.gada 1.septembrī Cēsu novadā 5,5% iedzīvotāju bija nenodarbināto statusā (NVA dati), kas ir par 4,1% mazāks nekā Vidzemes reģionā un 2,8% mazāks kā valstī kopumā.

Cēsu novada iedzīvotāji ir aktīvi vairāk un kopumā darbojas vairāk kā 25 dažādās domubiedru grupās un organizācijās, kas piemērotas visdažādākajām interesēm un vecumiem. Iedzīvotāji ik gadu izrāda lielu interesi savas apkārtējās vides sakopšanā un uzlabošanā, piedaloties gan Lielajā Talkā, gan arī aktīvi iesniedzot idejas pašvaldības projektu konkursā "Sabiedrība ar dvēseli". Cēsu iedzīvotāji ir regulāri sporta un kultūras pasākumu apmeklētāji. Cēsu iedzīvotāji ir radoši un regulāri veido dažādas radošas iniciatīvas.

Izglītība

Novadā pieejams plašs izglītības iestāžu piedāvājums: ir 5 pirmsskolas izglītības iestādes kā arī 11 pirmsskolas grupas citās izglītības iestādēs, 8 pamatskolas, 1 vidusskola un 2 Valsts ģimnāzijas, 2 profesionālās izglītības iestādes – Cēsu Profesionālā vidusskola un Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola. Cēsu novadā filiāles izveidojušas arī 3 augstskolas - Biznesa augstskola "Turība", Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, un Rīgas Tehniskā universitāte.

Uzņēmējdarbības vide

Kopā Cēsu novadā uz 01.09.2014. reģistrēti 1926 uzņēmumi. vadošie uzņēmumi darbojas tūrisma pakalpojumu, pārtikas ražošanas, kokapstrādes, metālapstrādes, kravu pārvadājumu, tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas jomās. Vidējā darba samaksa nodarbinātajam Cēsu novadā uz 2014.gada sākumu ir 637 EUR (bruto) (CSB dati).

93% no ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem, kas reģistrēti Cēsu novadā ir mikro uzņēmumi, kuros nodarbina līdz 9 darbiniekiem vai gada apgrozījums ir līdz 2 miljoniem EUR, mazie uzņēmumi ir 6%, kur darbinieki ir no 10 līdz 49 vai gada apgrozījums ir līdz 50 miljoniem EUR un tikai 1 % ir vidējie un lielie uzņēmumi, kas kopā ir 21 uzņēmums.

Uzņēmējdarbības vides uzlabošana un augsta intelektuālā kapitāla darbavietu radīšana ir Cēsu novada izaicinājums.

Sociālā drošība un veselība

Sociālās palīdzības darbu koordinē un sociālos pakalpojumus Cēsu novadā sniedz pašvaldības aģentūra Sociālais dienests un tās struktūrā izveidotās četras nodaļas – Administratīvā nodaļa, Ģimenes atbalsta nodaļa, Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām un Saimnieciskā nodaļa. Aģentūrā darbojas divi dienas centri – Saules taka, kas piedāvā mērķtiecīgu brīvā laika pavadīšanu bērniem un jauniešiem no sociālā riska ģimenēm un Invalīdu habilitācijas dienas centrs, kas piedāvā aktivitātes cilvēkiem ar invaliditāti. Sociālais dienests piedāvā arī Mājas aprūpes biroja pakalpojumus.

Veselības aprūpes pakalpojumus Cēsu novadā nodrošina pašvaldības SIA „Cēsu klīnika”, ģimenes ārstu prakses un privātprakses sniedzot dažādus medicīniskus pakalpojumus. SIA „Cēsu klīnika” ir 24 stundu neatliekamās palīdzības lokālā daudzprofilu slimnīca, kura kā patstāvīga kapitālsabiedrība darbojas kopš 2010.gada 1.janvāra, kad tā pārņēma visu labo pieredzi un tradīcijas no pašvaldības aģentūras „Cēsu rajona slimnīca”. SIA „Cēsu klīnika” ir Cēsu novada pašvaldībai piederoša kapitālsabiedrība. Cēsu klīnika ir ierindota augstākā līmeņa lokālo slimnīcu grupā. Klīnika nodrošina 24 stundu neatliekamo palīdzību, stacionāro un ambulatoro ārstēšanu, sniedzot iedzīvotājiem stacionāro veselības aprūpi akūto un hronisko slimību gadījumā, kā arī nodrošina speciālistu ambulatori konsultatīvo palīdzību.

Cēsu novadā uz iedzīvotāju skaitu ir pietiekams ģimenes ārstu prakšu skaits - 12. Vaives pagastā pašvaldība nodrošina feldšeru punktu, kuru izmanto ģimenes ārsti, kas apkalpo Vaives pagastu.

Uzsverot veselību un veselīga dzīvesveida nozīmi Cēsu iedzīvotāju ikdienā, pašvaldības aģentūrā „Sociālais dienests” 2012.gadā tika izveidots amats vienība – Sabiedrības veselības speciālists, kas koordinē jautājumus, kas saistīti ar veselības aprūpi pašvaldībā un organizē dažādus veselīgu dzīvesveidu veicinošus pasākumus, un veicina iedzīvotāju zināšanas par profilaktiskiem pasākumiem un veselības uzlabošanu.

Dabas vide un resursi

Cēsu novada struktūru veido divas ļoti atšķirīgas daļas – pilsēta un lauku teritorijas ar tām raksturīgo dabas vidi. Pēc Valsts Zemes dienests datiem novadā kopumā 20% no teritorijas aizņem meži, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, dabas pamatne un ūdeņu teritorijas, savukārt vērtējot atsevišķi Cēsu pilsētā – 35% (665,8 ha), bet Vaives pagastā tikai 18% (2773.2 ha), kas skaidrojams ar atšķirīgo teritorijas struktūru un platību. Vaives pagasta struktūru pamatā veido dabiska vide, lauksaimniecības zemes, mežu zemes un tikai neliela daļa - 3% no kopējās teritorijas ir apbūvēta, no kuriem 69% ir ceļi. Cēsu novadā mežu platības aizņem 3010 ha, kur lielākā daļa 2736 ha atrodas Vaives pagastā. Liela daļa Vaives pagasta Dienvidrietumu daļas klāj tikai meži, kas atrodas Valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” īpašumā.

Nozīmīgu lomu Cēsu novada dabas vides veidošanā ieņem aizsargājamas dabas teritorijas. Lielākā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām novadā ir Gaujas Nacionālais parks (turpmāk – GNP), kas ir NATURA 2000 teritorija un novadā kopumā aizņem 4799,1 ha. Daļa teritorijas atrodas GNP Dabas lieguma zonā, daļa Ainavu aizsardzības zonā. Vaives pagasta teritorijā ir izveidoti trīs mikroliegumi – dabiskais meža biotops „slapji priežu un bērzu meži”, mikroliegums Melnajam stārķim un mikroliegums Knābja grīslim. Visi biotopi atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” teritorijā.

Cēsu pilsētā ir noteiktas vietējas nozīmes īpaši aizsargājamas teritorijas un objekti – Cēsu Dabas un kultūrvēsturiskais parks, Ruckas parks, Kalnmuižas parks, Pirtsupītes ainavu apgabals, Avotu ielejas parks, Dubinskas dīķis, 13 ģeoloģiskie objekti un koku alejas. Vaives pagastā kā aizsargājams dendroloģiskais stādījums ir noteikts Ausekļa Ramata Jurguklana dendroloģiskie stādījumi.

Nozīmīgākie kultūrvēsturiskie objekti

Cēsu novadā, saskaņā ar Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu, ir vairāki valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, tostarp- mākslas, vēstures, arhitektūras, arheoloģijas un pilsētībūvniecības pieminekļi. Vienlaikus pastāv arī vairāki Cēsu novada identitāti veidojoši nozīmīgi vietējās nozīmes kultūrvēsturiskie objekti, kas ietverti Cēsu novada teritorijas plānojumā.

Nozīmīgākie kultūrvēsturiskie objekti ir Cēsu viduslaiku pils komplekss, Jaunā pils, Ruckas muiža, Sv.Jāņa baznīca, pils parks, Rožu laukums, Rātsnams, Vecais Alus brūzis u.c.

Novada vēsture

Cēsu pilsēta atrodas Vidzemes plānošanas reģionā un ir otra lielākā Vidzemē. Liecības par apdzīvotību Cēsīs sastopamas sākot no IV gs., par ko liecina arheoloģiskajos izrakumos atrastās Romas un arābu monētas.

Cēsu pilsēta veidojās zemēs, kas atradās starp seno latgaļu Tālavas un seno lībiešu Idumejas novada zemēm. Netālu no Gaujas upes krastiem – Riekstu kalnā, bija senlatviešu celta koka pils, ko pirms vācu feodāļu ienākšanas Baltijā apdzīvoja vendu cilts.

1207-1209.gadam blakus Riekstu kalnam Zobenbrāļu Ordenis sāk celt mūra pili, kura kļūst par galveno atbalsta punktu karagājieniem pret Baltijas tautām.

13.gs. sākumā līdzās mūra pilij veidojās tirgotāju un amatnieku apmetne, kas jau 1221.gada rakstos minēta kā apdzīvota vieta.

Pilsētas plānojuma aizsākums saistās ar Līvu, Katrīnas un Mazās Katrīnas ielām dienvidrietumos no pils mūriem. Šī vieta apzīmēta kā Līvu gals.

1237.gadā Cēsu pilij, kļūstot par ordeņa mestra rezidenci, sākas plaši pils pārbūves darbi. Vienlaicīgi celtniecība vēršas plašumā arī pieguļošajā ciematā. Ciemata teritorija paplašinās austrumu virzienā. Veidojas jaunas ielas un laukumi. No 1281.-1284.gadam celta Doma baznīca, vēlāk saukta Sv. Jāņa baznīca. 1323.gadā Cēsis tiek minēta kā pilsēta. 13.gs. beigās Cēsu pilsēta ir apjota ar mūra sienu un nocietinājuma torņiem. Pilsētas nocietinājuma mūris 14.gs. sākumā tiek paplašināts. Aiz mūra paliek Sv. Katrīnas baznīca un priekšpilsētas apbūve gar ceļiem, kas ved uz Rīgu un Limbažiem. Pilsētā varēja nokļūt pa četriem vārtiem – Raunas, Rīgas, Ūdens un Katrīnas.

14.gs. otrajā pusē pilsētas centrs no "Līvu gala" pārvietojās uz austrumiem. Sv. Jāņa baznīcas tuvumā izveido tirgus laukumu un ceļ jaunu pilsētas rātes namu.

Tirdzniecības attīstība 15.gs.veicina Cēsu pilsētas tālāku uzplaukumu. Cēsis kļūst par Hanzas savienības pilsētu, izveido Lielo un Mazo Ģildi, nodibina Melngalvju biedrību.

Būdamā Livonijas Ordeņa mestra rezidence, Cēsis iegūst arī starptautisku nozīmi. No 15.gs. beigām līdz 16.gs. pusei Cēsu pilsētai ir tiesības kalt naudu. Pilsētā bijusi arī skola.

Cēsu pilsētas attīstību pārtrauc krievu cara Ivana Bargā iebrukums Livonijā 1577.gadā. Lai nenonāktu krievu gūstā, Cēsu pils Rietumu tornī vairāki simti iedzīvotāju pašuzspridzinās.

Pēc tam Cēsis vairākkārt ieņēma gan poļi, gan zviedri. 1626.gadā Cēsis nonāk zviedru karaļa Gustava Ādolfa varā. Šajā laikā pilsētu daļēji atjauno. Skolas ielā 6 uzceļ skolu.

1671. un 1686.gada ugunsgrēkos pilsēta gandrīz pilnīgi nodega.No 1693.gada ir saglabājies pilsētas plāns, kur nocietinājuma robežās parādīts ielu tīkls, gruntsgabalu parcelācija, laukumi un atsevišķi sabiedriskie objekti.

Ziemeļu kara laikā 1703. gadā Cēsis atkal nonāk krievu cara pakļautībā. Kara rezultātā pils un pilsētas nocietinājuma torņi ir sagrauti, iedzīvotāji izkauti, aizvesti svešumā vai miruši mēra epidēmijās.

Krievu cara galma ierēdņu valdīšanas laikā Cēsis kļūst par nožēlojamu sādžu. Kā dāvana no carienes Elizabetes 1747.gadā Cēsu pilsmuiža nonāk grāfa Bestuževa-Rjumina īpašumā. 1748.gadā pilsēta pilnīgi nodeg. Pēc šī ugunsgrēka grāfs, uzskatāms pilsētu par savu īpašumu, liek uzart ielas un iesēt tur rudzus un auzas. Nedaudziem pilsētas iedzīvotājiem ar ļoti smagiem noteikumiem atļauts atjaunot savas dzīvojamās mājas. Tikai 1759.gadā senāts atjauno Cēsīm pilsētas tiesības (nav zināms, kad tās atņemtas). Pēc pusgadsimta pagrimuma pilsēta sāk atdzimt: 1764.gadā pilsētā jau ir 70 ēkas, t.sk., 24 ir mūra.

1777.gadā Cēsu pili un apkārtējās zemes nopērk majors K.Zīverss, kura dzimtas īpašuma tā ir līdz 1920.gada zemes reformai.

1785.gadā Cēsis kļūst par apriņķa pilsētu, kurā dzīvo vairāk kā 1000 iedzīvotāju.

18.gs. beigās uzcelti sekojoši pilsētai nozīmīgi objekti:

- Jaunā pils 1777.gadā - grāfu Zīversu dzīvojamā ēka,
- tiesas nams – Pils ielā 12,
- skola 1789.gadā – Skolas ielā 6,
- "Harmonijas" biedrības nams – Rīgas ielā 24,
- Rātes nams 1767.gadā – Rīgas ielā 7,
- tautas skola 1786.gadā – Torņa ielā 3,
- pilsētas slimnīca 1762.-1768.gadā- Lielā Katrīnas ielā 27.

19.gs. pilsētas iedzīvotāju skaits strauji pieauga – no 1300 iedzīvotājiem 1817.gadā līdz 6356 iedzīvotājiem 1897.gadā.

Šāds iedzīvotāju pieaugums skaidrojams ar pilsētas saimniecisko attīstību, ko īpaši veicināja 1868.gadā izbūvētais ceļš Cēsis – Drabeši, kas bija savienots ar šoseju Rīga – Pleskava, kā arī dzelzceļa Rīga – Cēsis – Valka izbūve 1889.gadā.

Līdz ar tirdzniecības sakaru paplašināšanos un rūpniecības objektu veidošanos 19.gs.beigās īpašu nozīmi Cēsu pilsēta iegūst kā atpūtas centrs. Pilsētas tuvumā, sevišķi Gaujas ielejas krastos, cēla vasaras nometnes, kuras izmantoja gan pašu zemes iedzīvotāji, gan iebraucēji no Krievijas.

1845.gadā sv. Katrīnas baznīcas drupu vietā uzcelj jaunu pareizticīgo baznīcu.

1853.gadā uzcelj torni sv. Jāņa baznīcai. Baznīcā atrodas vairāku ordeņa mestru un bīskapa kapu plātnes un pieminēkļi, arī mestra Valtera Pletenberga pieminēklis.

1882.gadā uzcelts jauns tiesas nams Raunas ielā 14, bet no 1884-1885 gadam būvēts "Cēsu viesīgas biedrības" nams. Līdz pirmajam pasaules karam (1914.) no sabiedriskajām iestādēm vēl minētas slimnīca, telefons, telegrāfs, 2 baznīcas un vairāki lūgšanas nami, bibliotēka ar lasītavu, 3 skolas, skolotāju seminārs un vairāki biedrības nami. Pilsētā bija izveidota centralizēta kanalizācija un ūdensvads, kā arī elektriskā apgaismošana.

20.gs. sākumā Cēsis ir otrā lielākā pilsēta Vidzemē aiz Valkas, kuru vēlāk sadala 2 pilsētās.

Pirmajā pasaules karā un tam sekojošās atbrīvošanas cīņās liela daļa Cēsu pilsētas iedzīvotāju atstāja savas mājas, tomēr jau 1921. gadā Cēsīs dzīvoja 7403 iedzīvotāji. Pilsēta bija labi kopta, dārzos ietverti glīti dzīvojamie un sabiedriskie nami, labi bruģētas un koptas ielas.

20.gs. 20.-30. gados Cēsis ir politiskais un ekonomiskais Vidzemes centrs.

Otrā pasaules kara beigās daļēji tiek iznīcināts pilsētas centrs, kara laikā pilsēta zaudē 38 ēkas.

Pēc otrā pasaules kara attīstās rūpniecība, darbību sāk liela mēroga uzņēmumi: "Auto remonta rūpnīca", "Cēsu auto transporta apvienība" un vairākas celtniecības organizācijas.

Trešās atmodas laikā Cēsis kļuva par vienu no neatkarības atjaunošanas kustības centriem. 1988. gadā Cēsis tika nodibināta pirmā Latvijas Tautas frontes nodaļa ārpus Rīgas. Cēsu pilsētas Jaunās pils tornis ir pirmā vieta Latvijā, kur atmodas sākumā paceļ Latvijas valsts karogu.

Cēsu novads ir izveidots 2009.gada 1.jūnijā Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, apvienojot Cēsu pilsētu un Vaives pagastu.

Cēsis bija viena no [Latvijas](#) pilsētām, kas piedalījās konkursā par Eiropas kultūras galvaspilsētas statusu 2014. gadā, taču 2009.gada 15. septembrī Eiropas Komisijas žūrija ieteica šo statusu Latvijā piešķirt Rīgai.

1. CILVĒKRESURSI

1.1. Iedzīvotāju skaita dinamika un struktūra

Kā vieni no nozīmīgākajiem Cēsu novada attīstību ietekmējošajiem faktoriem jāmin iedzīvotāju skaita samazināšanās un vidējā iedzīvotāju vecuma palielināšanās (demogrāfiskās slodzes palielināšanās). Līdz ar to liela nozīme gan pilsētas, gan lauku vides attīstības plānošanā jāpievērš nepieciešamajām sociāltelpiskajām izmaiņām.

Jāņem vērā, ka Cēsu novads sastāv no divām ļoti dažādām administratīvām vienībām – Cēsu pilsētas un Vaives pagasta, tādēļ analizējot datus un attīstības tendences, tiek vērtēta gan pilsēta, gan pagasts atsevišķi, tikai galvenos rādītājus analizējot novada griezumā.

Vispārējā apdzīvotības attīstība

Lielākais iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir sasniegts 1991.gadā ar 22 846 iedzīvotājiem. Pēc tam notiek nepārtraukta iedzīvotāju skaita samazināšanās 2011.gadā, pēc tautas skaitīšanas rezultātiem, sasniedzot 18 245 iedzīvotājus. Iedzīvotāju skaits nedaudz stabilizējās posmā no 2001. – 2009.gadam, kad 2004. un 2009.gadā iedzīvotāju skaits pat pieauga. Pēdējos 10 gados, starp 2000. un 2011.gadā veiktajām tautas skaitīšanām, iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir samazinājies par 10.51%, kas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (13%) un Vidzemes reģionā (17,5%).

Tabula Nr.2.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu novadā 1990. – 2014.gadā

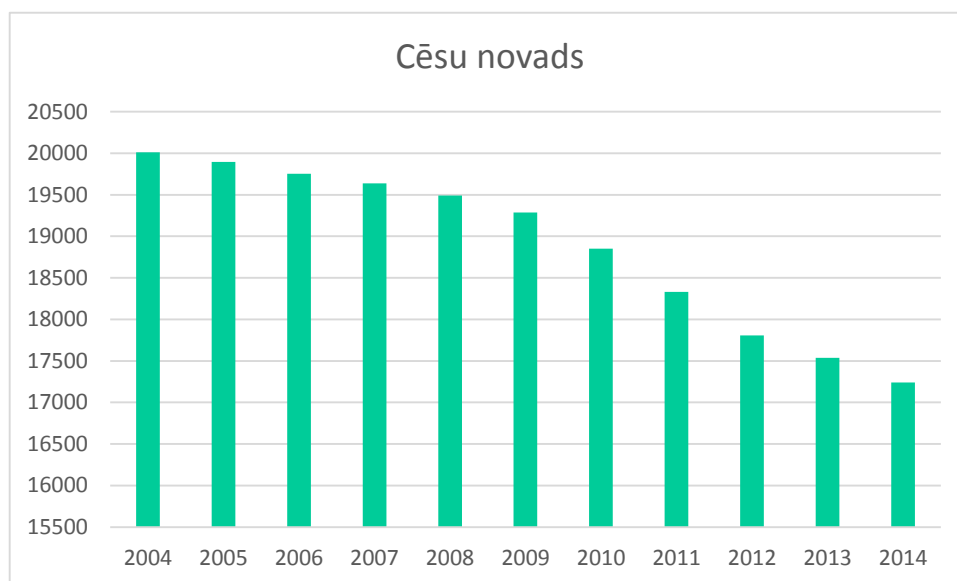
Gads	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Iedz. Sk.	22620	22846	22721	22165	21710	21534	21359	21116	20962

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
20501	20388	20258	20143	20063	20275	20159	20078	19858

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
19802	19906	19786	19466	19203	17539	17241
					19048	18964

Datu avots: CSB

Datu avots: PMLP

Grafiks Nr.1 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu novadā 2004 – 2014

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv

Analizējot iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu pilsētā un Vaives pagastā, redzamas būtiskas atšķirības. Ja Cēsu pilsētā iedzīvotāju skaits nemitīgi un stabili samazinās, tad Vaives pagastā 2007. -2009. gadā iedzīvotāju skaits pieauga. Tas saistāms ar vispārējo ekonomisko attīstību Latvijā šajos gados un tendenci izvēlēties dzīves vietu piepilsētās un lauku teritorijās.

Tabula Nr.3.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas Vaives pagastā 2000. – 2014.g.

Gads	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Iedz.sk.	1610	1581	1584	1583	1560	1561	1574	1600	1631

2009	2010	2011	2012	2013	2014
1669	1642	1593	1609	1597	1572

PMLP

Grafiks Nr.2 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Cēsu pilsētā 2004 – 2014
 Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Pastāvīgo iedzīvotāju skaits novadu pilsētās gada sākumā.

Galvenie iemesli iedzīvotāju skaita samazinājumam Cēsu novadā ir iedzīvotāju emigrācija uz galvaspilsētu un ārvalstīm, kā arī zemā dzimstība.

Dabīgais pieaugums un migrācija

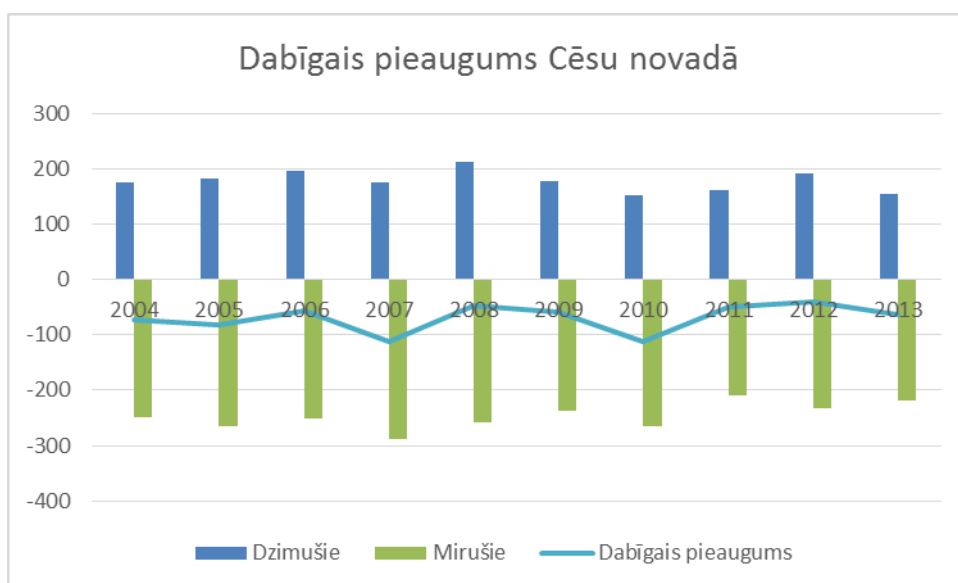
Kopumā Latvijā sākot ar 1991.gadu dzimstības rādītāji strauji samazinās. No 1999. līdz 2008.gadam ir vērojama tendence dzimušo skaitam pieaugt ar nelieliem kritumiem 2001. un 2004.gadā. Līdzīga tendence vērojama arī Cēsu novadā – no 2000.gada dzimstības rādītāji katru gadu nedaudz palielinās un sākoties ekonomiskajai krīzei 2008.gadā, dzimstība atkal strauji samazinās. Lai arī periodā līdz 2008.gadam dzimstība pieaug, tomēr kopējais dabīgais pieaugums, lielās mirstības dēļ, nesasniedz pozitīvu rādītāju. Kopā no 2000. līdz 2011.gadam iedzīvotāju skaits negatīva dabīgā pieauguma rezultātā ir samazinājies par 764 iedzīvotājiem.

Tabula Nr. 4

Dabīgais pieaugums Cēsu novadā 2000. – 2013.g.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dzimušie	153	159	157	170	175	-	-	173	208
Mirušie	-242	-252	-244	-248	-248	-	-	-288	-258
Dab.pieaug.	-89	-93	-87	-78	-73	-	-	-115	-50

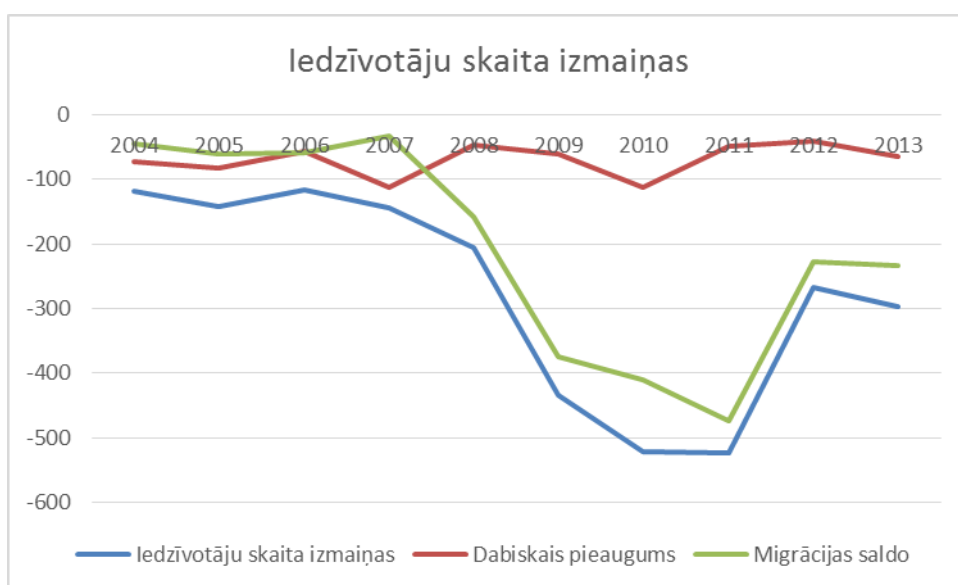
	2009	2010	2011	2012	2013	
Dzimušie	174	148	165	198	154	RAIM
Mirušie	-237	-264	-212	-233	-221	
Dab.pieaug.	-63	-116	-47	-35	-61	

Grafiks Nr.3 Dabīgais pieaugums Cēsu novadā 2004 - 2013

Dati: Centrālā statistikas pārvalde www.csb.gov.lv; Dzīvi dzimušie un mirušie Cēsu novadā; Attīstības nodaļas aprēķins.

Analizējot kopējo iedzīvotāju skaita izmaiņu cēloņus, secināms, ka lielākā ietekme no 2007.gada ir migrācijas saldo Cēsu novadā. Pozitīvs migrācijas saldo (emigrācija mazāka kā imigrācija) ir bijis 2002.gadā.

Grafiks Nr.4 Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori Cēsu novadā 2004- 2013 (Dati: CSP)

Migrācijas avoti tiek iedalīti iekšējā (Latvijas mērogā) un ārējā migrācija (starptautiskā). Būtiskākais negatīvās migrācijas cēlonis Cēsu novadā ir lielā ārējā migrācija, iedzīvotājiem pārceļoties uz dzīvi ārpus Latvijas.

Savukārt pēc pieejamajiem Centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā iekšējās migrācijas plūsmas galvenokārt saistās ar diviem virzieniem – Rīga/ Pierīga un Vidzemes reģions (Valmiera un robežpašvaldības). Ja migrācijas saldo Vidzemes reģiona ietvaros ir ar pozitīvu tendenci, tad saistībā ar Rīgas un Pierīgas reģionu, tā ir negatīva. 2010.gadā iebrucēju skaits no Vidzemes reģiona bija 263 cilvēki, savukārt izbraucēji no Cēsu novada uz citām Vidzemes reģiona pašvaldībām – 207 (saldo +57), savukārt imigrācijas no Rīgas un Pierīgas pašvaldībām Cēsu novadā 2010.gadā bija 102 cilvēki, savukārt no Cēsīm šajā virzienā emigrēja 169 cilvēki (saldo -67).

Tabula Nr.5.

Iedzīvotāju starptautiskā ilgtermiņa migrācija Cēsu novadā 2011.-2013.g.

Dati: CSP

Gads	imigrācija	emigrācija	saldo
2011	60	462	-402
2012	119	318	-199
2013	76	259	-183

Iedzīvotāju struktūra

Demogrāfiskās izmaiņas parādās arī vecumstruktūrā. Dati par garāku laika periodu pieejami par Cēsu pilsētu, kurus apskatot, secināms, ka pēdējo desmit gadu laikā bērnu līdz 15 gadiem īpatsvars iedzīvotāju struktūrā Cēsīs katru gadu samazinās, pat tajos gados, kad dzimstības līmenis palielinājās. Savukārt virs darbaspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars līdz 2010.gadam samazinājās, bet pēdējos gados sāk pieaugt, taču jau 2013.gadā rādītājs atkal kritās.

Tabula 6.

Iedzīvotāju vecumsastāvs pa gadiem (%) Cēsu pilsētā 2003. – 2014. g. Dati: PMLP un Attīstības nodaļas aprēķins

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
līdz darbaspējas vecumam	15,98	15,93	15,32	14,71	14,22	13,72	13,73	13,41	13,39	13,43	13,88	14,05
darbspējas vecumā	60,05	60,68	61,91	62,87	63,98	65,02	65,58	66,06	65,5	65,06	64,27	64,44
pēc darbaspējas vecuma	23,97	23,39	22,77	22,42	21,8	21,26	20,69	20,54	21,11	21,51	21,85	21,51

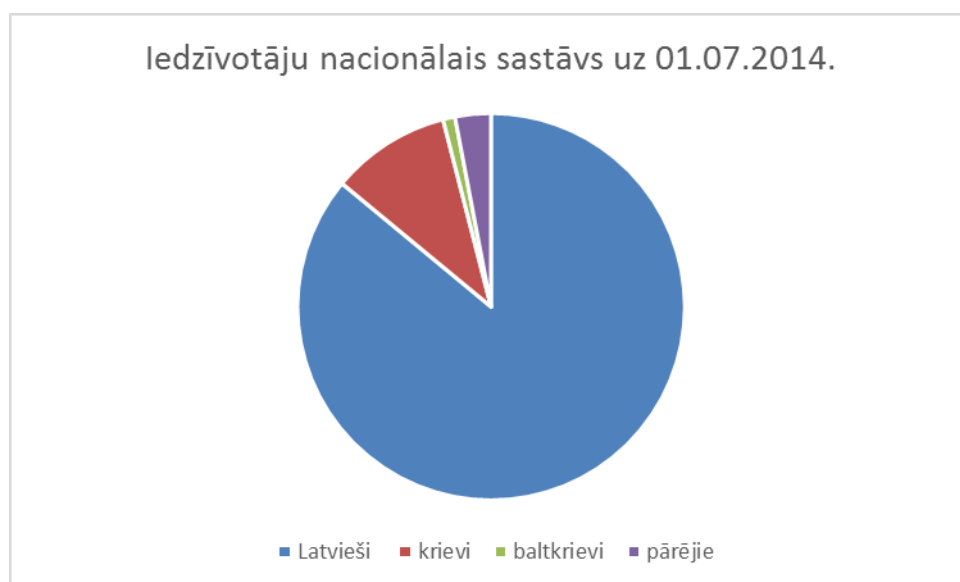
Iedzīvotāju dzimuma struktūra (PMLP, uz 01.07.2014): vīrieši 46%, sievietes 54%.

Vēsturiski Cēsu novada iedzīvotāju struktūra pēc to tautības ir bijusi diezgan viendabīga un arī pēdējos gados situācija nav mainījusies 2014.gadā 86% no iedzīvotājiem ir latvieši, 9% krievu tautības un 5% citu tautību pārstāvji.

Tabula Nr. 7.

Iedzīvotāju nacionālais sastāvs. Datu avots: CSP.

Tautība	2014 (%)
Latvieši	86,2
Krievi	9,4
Cita tautība	1
Baltkrievi	1,2
Ukraiņi	0,7
Poļi	1
Lietuvieši	0,5

Grafiks Nr.5 **Iedzīvotāju etniskais sastāvs Cēsu novadā**

Dati: PMLP

Pēdējos gados, valsts politika ir bijusi atvērta pret trešo valstu pilsoņiem iegādājoties īpašumus Latvijā un iegūstot pastāvīgas uzturēšanās atļauju valstī. Arī Cēsu novadā pēdējos trīs gados ir vērojama interese, pārsvarā no austrumu valstīm, iegādāties īpašumus. Tomēr, salīdzinot ar kopējo iedzīvotāju skaitu, izmaiņas iedzīvotāju etniskajā struktūrā šobrīd ir nebūtiskas.

1.2. Apdzīvojamības blīvums un izglītības līmenis

Apdzīvojamības blīvums vidēji Cēsu novadā 2014.gada sākumā bija 110 iedz./km² (Cēsu pilsētā (19,28 km²) - 900 iedz./km², Vaives pagastā (152,45 km²) - 10 iedz./km²). 2014.gada vidū Latvijā iedzīvotāju blīvums vidēji ir 30,8 cilv./km²,

kas piecu gadu laikā, demogrāfisko procesu ietekmē sarūkot kopējam iedzīvotāju skaitam, ir samazinājies. Salīdzinājumam – Eiropas Savienības dalībvalstu vidējais iedzīvotāju blīvums ir ~ 155 cilv./km² – 5 reizes lielāks nekā caurmērā Latvijā.

Cēsu novadā pēc 2011.gada tautas skaitīšanas datiem 22% iedzīvotāju ir ar augstāko izglītību, 30% ar profesionālo vidējo vai arodizglītību, 25% ar vispārējo vidējo izglītību, kas ir krietni augstāki rādītāji kā Vidzemē kopumā (piemēram, Vidzemē kopumā ar augstāko izglītību ir 16%)

Tabula Nr.8.

15 gadu un vecāku pastāvīgo iedzīvotāju grupējums pēc izglītības līmeņa. Dati: LR CSP, 2011.gada tautas skaitīšanas rezultāti.

Statistikā reģiona un administratīvās teritorijas nosaukums	Visi 15 gadu un vecāki iedzīvotāji					
	Kopā	Augstākais sekmīgi iegūtais izglītības līmenis:				
		augstākā izglītība, ieskaitot doktora grādu	profesionālā vidējā izglītība vai arodizglītība	vispārējā vidējā izglītība	pamat-izglītība	zemāka par pamat-izglītību
Latvija	1776221	410285	536070	422844	332533	74489
Vidzemes reģions	181432	29347	56418	42638	44629	8400
Cēsu novads	15668	3426	4655	3851	3185	551

Secinājumi

Iedzīvotāju skaits Cēsu novadā un tā ietekmes areālā pēdējos 10 gados ir strauji samazinājies un tam ir tendence novērot. Šie faktori būtiski ietekmē un nākotnē ietekmēs Cēsu novada attīstības tempus. Nozīmīgākais iedzīvotāju skaita samazināšanās cēlonis ir negatīva ārējā (starptautiskā) migrācija un zemā dzimstība.

Saskaņā ar Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenārijiem (turpmāk tekstā Vidzemes scenāriji), tiek prognozēta arī turpmāka iedzīvotāju skaita samazināšanās, palielinot spiedienu sociālajā budžetā un migrantu nozīmi tautsaimniecībā. Ņemot vērā Cēsu novada labvēlīgo ģeogrāfisko novietojumu – 87 km attālumā no Rīgas – un Cēsu pilsētas kā novada dzinējspēka nozīmi, īstenojot mērķtiecīgu attīstības politiku, ir iespēja samazināt iedzīvotāju aizplūšanas tendenci.

Mainoties iedzīvotāju struktūrai – iedzīvotāju novecošanās, imigrācija, turpmāk Cēsu novadam jāpievērš uzmanība veselības un veco ļaužu aprūpes

pakalpojumiem un integrācijas jautājumiem. Jāatbalsta un jāveicina ģimenes vērtību apzināšanās un to ievērošana, un viens no priekšnosacījumiem, lai tas izdotos, varētu būt ģimeniskas vides veicināšana pilsētā.

2. IZGLĪTĪBAS IESPĒJAS UN PIEEJAMĪBA

Cēsis iedzīvotājiem ir iespēja iegūt kvalitatīvu un daudzpusīgu pirmsskolas, vispārējo, profesionālo, augstāko un interešu izglītību.

2.1. Pirmsskolas izglītība

Cēsu novadā pirmsskolas izglītības programmas īsteno 10 izglītības iestādes, kas nodrošina pirmsskolas vecuma bērnu izglītošanu un sagatavošanu sākumskolas izglītībai. Tās ir 5 pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes, 3 vispārējās izglītības iestādes, 1 interešu izglītības iestāde un 1 privāta, vecāku dibināta sākumskola.

- Cēsu pilsētas 1.pirmsskolas izglītības iestāde;
- Cēsu pilsētas 3.pirmsskolas izglītības iestāde;
- Cēsu pilsētas 4.pirmsskolas izglītības iestāde;
- Cēsu pilsētas 5.pirmsskolas izglītības iestāde;
- Cēsu pirmsskolas izglītības iestāde "Pīlādzītis";
- Līvu pamatskola Vaives pagastā (2 pirmsskolas grupas);
- Rāmuļu pamatskola Vaives pagastā (2 pirmsskolas grupas);
- Cēsu 2.pamatskola (3 pirmsskolas grupas);
- Cēsu Bērnu un jauniešu centrs (1 pirmsskolas grupa 5 un 6 gadus veciem bērniem);
- Cēsu Jaunā sākumskola (3 pirmsskolas grupas 1,5 - 6 gadus veciem bērniem);

Pirmsskolas izglītības iestādēs tiek īstenotas sešas izglītības programmas.

2014.gadā kopējais pirmsskolas bērnu skaits šajās izglītības iestādes ir 936 izglītojamie (par 28 izglītojamiem mazāk nekā 2013.gadā), kas saistīts ar dzimstības samazināšanos Latvijā tieši krīzes gados. Prognozējams, ka stabilizējoties dzimstībai, pirmsskolas izglītības iestāžu piepildījums būs salīdzinoši stabils, jo, lai arī ar nelielu negatīvu tendenci, no 2009.gada ir stabilizējies bērnu skaits vecumā no 0 – 6 gadiem, nodrošinot pirmsskolas izglītības iestāžu grupu piepildījumu un sākumskolas klašu piepildījumu nākamajos 7 gados.

Tabula Nr.9.

Audzēkņu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs 2011-2014. Datu avots: RAIM

Cēsu novads	Audzēkņu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs (cilv., IZM)			
	2011	2012	2013	2014
	972	940	964	936

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Augsts pedagogu izglītības, pieredzes un profesionalitātes līmenis.**
- 2. Pedagoģiskais process virzīts atbilstoši mūsdienu prasībām.**
- 3. Radīta laba bērnu attīstoša mācību un audzināšanas bāze.**
- 4. Veikts bērnu ēku tehniskais novērtējums, infrastruktūras sakārtošana.**
- Pieaug pieprasījums pēc profesionāliem pirmsskolas iestāžu pakalpojumiem.
- Attīstītas radošu darbību rosinošas tradīcijas pirmsskolas iestādēs.
- Labs iestāžu ģeogrāfiskais izvietojums pilsētas mērogā.
- Profesionāls un atbildīgs pirmsskolas iestāžu vadības līmenis.

Vājās puses

- 1. Pirmsskolas izglītības iestādes nenodrošina vecāku pieprasījumu pēc bērnu vietām.**
- 2. Nepietiekams finansējums iestāžu kapitālajiem remontiem, materiāli tehniskās bāzes uzturēšanai, atjaunošanai un attīstībai.**
- 3. Zems pedagogu atalgojums – jauno pedagogu aizplūšana.**
- 4. Augstas pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumu izmaksas vecākiem.**
- Atsevišķās PII neatbilstošs telpu nodrošinājums un stāvoklis.
- Nepietiekami aktīva vecāku sadarbība ar pirmsskolas iestādēm savu bērnu audzināšanā.

Iespējas

- 1. Palielināt pašvaldības kopējo finansējumu pirmsskolas iestādēm, piesaistīt resursus no citiem avotiem.**
2. Veidot katrā pirmsskolas izglītības iestādē savu tēlu un specifiku.
3. Attīstīt un pilnveidot informācijas apriti un koordināciju starp pirmsskolas iestādēm un pašvaldību.

Draudi

- 1. Zems pedagogu atalgojums – pedagogu aizplūšana.**
2. Demogrāfiskās situācijas neuzlabošanās – nenokomplektētas pirmsskolas izglītības iestādes.
- 4 Bērnu skaita samazināšanās pirmsskolas izglītības iestādēs vecāku maksātnespējas dēļ.

2.2. Pamatizglītība un vidējā izglītība

Cēsu novadā darbojas 8 pamatskolas, kā arī 2 ģimnāzijas un viena vidusskola.

Cēsu novadā darbojošās pamatskolas un sākumskolas:

- Cēsu 1.pamatskola;
- Cēsu 2.pamatskola;
- Cēsu pilsētas pamatskola;
- Cēsu pilsētas Pastariņa sākumskola;
- Cēsu Jaunā sākumskola;
- Līvu pamatskola;
- Rāmuļu pamatskola;
- Cēsu internātpamatskola - rehabilitācijas centrs;

Cēsu novadā darbojošās vidusskolas un ģimnāzijas:

- Cēsu Valsts ģimnāzija;
- Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzija;
- Cēsu 2.vidusskola.

Cēsu novada pašvaldības vienpadsmit vispārizglītojošās izglītības iestādēs 2013./2014.mācību gadā pamatizglītības un vidējās izglītības programmas apgūst 2711 skolēni, kas ir par 89 skolēniem mazāk nekā 2012./2013. mācību gadā.

Skolēnu skaita samazinājums izskaidrojams ar izmaiņām demogrāfiskajā situāciju novadā – samazinājusies dzimstība, pieaug to skolēnu skaits, kas kopā ar ģimenēm izbrauc uz dzīvi ārpus valsts. 2013.gadā mācības vispārizglītojošās skolās uzsāka par 253 skolēniem mazāk, nekā 2011.gadā (par 9% mazāk). Vispārējās izglītības iestādes aktīvi piedalās arī dažādu projektu īstenošanā, kuras ietvaros var atjaunot aprīkojumu un inventāru, piedalīties mācību braucienos un pieredzes apmaiņā. Pēdējo gadu laikā izglītības iestādēs ir ieviesti nozīmīgi infrastruktūras uzlabošanas projekti. Nepieciešams pievērst uzmanību sporta laukumu uzlabošanai un pilnveidošanai. 2014.gadā izveidota iespēja nakšņot

vispārīzglītojošo skolu skolniekiem Saules ielā 23, taču nepieciešams to paplašināt un pilnveidot.

Tabula Nr.10

. Audzēkņu skaits vispārējās izglītības iestādēs. Datu: RAIM

Pašvaldība	Audzēkņu skaits vispārējās izglītības iestādēs (cilv., IZM)			
	2011	2012	2013	2014
Cēsu novads	2 941	2 795	2 688	2711

Cēsu novada vispārīzglītojošās izglītības iestādēs īstenotas 33 licencētas un akreditētas izglītības programmas.

Cēsu novadā 2014.gadā 255 skolēni kārtojuši centralizētos eksāmenus par vispārējo vidējo izglītību, kuru rezultāti tiek izteikti procentuālā novērtējumā. Zemāk tabulā izkārtoti vērtējumi pa mācību priekšmetiem.

Tabula Nr.11.

Cēsu novada vidējās vispārējās izglītības iestāžu absolventu vērtējumi centralizētajos eksāmenos A, B un C līmenī, % pa gadiem. Dati: CNP Izglītības nodaļa

	2009	2010	2011	2012
CĒSU VALSTS ĢIMNĀZIJA	87,56%	87,56%	90%	92%
DRAUDZĪGĀ AICINĀJUMA	91,90%	91,20%	93%	97%
CĒSU VALSTS ĢIMNĀZIJA				
CĒSU 2. VIDUSSKOLA	36.94%	36.94%	43%	38%

2013

	Angļu val.	Vācu val.	Krievu val.	Latviešu val.	Matemātika
CVĢ	69,83%	80%	68,50%	72,43%	57,29%
DACVĢ	67,57%	-	76,60%	73,42%	49,20%
C2V	48,85%	85%	64,29%	52,95%	23,68%

2014

	Angļu val.	Vācu val.	Krievu val.	Latviešu val.	Matemātika
CVĢ	70,28%	-	-	74,10%	61,78%
DACVĢ	70,25%	-	89,83%	72,68%	53,31%
C2V	46,24%	-	64,47%	55,86%	24,04%

Novada mācību priekšmetu olimpiādēs un zinātniski pētniecisko darbu olimpiādē piedalījušies 575 skolēni, no tiem uz valsts olimpiādi uzaicināti 67 skolēni. Valsts olimpiādēs godalgotās vietas ieguvuši 27 skolēni. Trīs Cēsu Valsts ģimnāzijas skolēni piedalījušies starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs ķīmijā, bioloģijā un matemātikā, iegūstot ķīmijas olimpiādē bronzas medaļu un bioloģijas

olimpiādē atzinību. Atklātajā matemātikas olimpiādē godalgotās vietas ieguvuši 23 skolēni.

Novada pašvaldība 2014.gada budžetā bija paredzējusi finansējumu 14229 EUR, lai pilnveidotu mācību procesā izmantojamo datortehniku, tika iegādāti 47 jauni datori. Lai nodrošinātu kvalitatīvu mācību procesu visu izglītības iestāžu izglītojamiem ir pieejamas nepieciešamās mācību grāmatas un darba burtnīcas.

Īstenots projekts „Skolēnu prakse vasarā”, kuras ietvaros 91 izglītojamais vecumā no 13 - 18 gadiem savas teorētiskās zināšanas pilnveidoja, strādājot, Cēsu Kultūras un Tūrisma centrā, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „I.R DĀRZS”, SIA „BEĀTUS”.

14 Cēsu novada izglītības iestāžu 8. un 11. klases izglītojamajiem piešķirtas Cēsu novada pašvaldības naudas balvas par augstiem sasniegumiem mācībās.

2013./2014. mācību gadā pedagogu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanā 5 pedagogi ieguvuši 5. kvalitātes pakāpi, 29 pedagogi – 4. kvalitātes pakāpi, 13 pedagogi – 3. kvalitātes pakāpi.

Izaicinājumi nākotnē

- pedagogu vecuma struktūra,
- darbu izglītības iestādēs uzsāk maz jauno pedagogu,
- vadošā personāla rezerves trūkums visu veidu izglītības iestādēs,
- zemā atalgojuma dēļ gados jauni pedagogi meklē darbu labāk atalgotā vietā,
- maz pedagogu – vīriešu,
- samazinoties skolēnu skaitam sākumskolas klasēs, nopietni jāapsver iespēja par sākumskolas skolotāju pārkvalificēšanu papildus specialitātē. Sākumskolas skolotāju kvalitatīvais sastāvs šobrīd liecina par to, ka sākumskolā strādā skolotāji ar atbilstošu augstāko izglītību.

2.3. Profesionālā izglītība

Cēsu novada teritorijā darbojas 2 profesionālās vidējās izglītības iestādes:

- 1) Cēsu Profesionālā vidusskola;
- 2) Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola.

Tabula Nr.12

. Audzēkņu skaits profesionālās izglītības programmu realizējošās izglītības iestādēs. Datu avots: RAIM

Audzēkņu skaits profesionālās izglītības programmu realizējošās izglītības iestādēs (cilv., IZM)

	2011	2012	2013
CĒSU NOVADS	312	309	303

2013.gadā Cēsu profesionālajās skolās programmas apguva 303 audzēkņi (par 6 mazāk kā 2012.gadā).

2011.gadā veicot profesionālo vispārējo izglītības iestāžu optimizāciju valstī, Cēsu novada pašvaldība no Izglītības Ministrijas pārņēma Cēsu Profesionālo vidusskolu ar mērķi saglabāt un attīstīt profesionālās izglītības programmas apgūstot galdnieka, namdara un elektriķa profesijas un veidot jaunas ar skolas specialitātēm saistītas izglītības programmas.

Kopš 2011.gada 1.novembra Cēsu Profesionālā vidusskola ir Cēsu novada pašvaldības izglītības iestāde, kas specializējas kokapstrādē un enerģētikā.

Ņemot vērā Cēsu novada potenciālu un resursus, Cēsu Profesionālā vidusskola arī turpmāk būs profesionālās izglītības iestāde ar specializāciju enerģētikā un kokapstrādē (saskaņā ar IZM izstrādātajām pamatnostādnēm „Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnes 2010. – 2015.gadam”).

Sadarbībā ar profesionālās izglītības centriem un nozaru asociāciju atbalstu skola plāno uzsākt arī telekomunikāciju, elektronikas un vieglās rūpniecības nozarē (šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģiju programmas) nepieciešamo speciālistu izglītošanu, kā arī piesaistot ES finansējumu plāno dienesta viesnīcas renovāciju un aprīkojuma iegādi jaunajām mācību programmām.

2011.gadā, pārņemot Cēsu Profesionālo vidusskolu, Cēsu novada pašvaldība atbalstīja skolas tradicionālo specializāciju enerģētikā, kokapstrādē un būvniecībā, saistot to ar novadam un reģionam svarīgām nozarēm. 2015.gadā tiks pabeigta ERAF 3.1.1.1 otrās atlases kārtas projekta „Cēsu Profesionālās vidusskolas kompleksa attīstība Valmieras ielā 19” īstenošana. Projektā ir uzcelta kokapstrādes darbnīcu ēka un renovēts 1.stāvs vidusskolas ēkā Valmieras ielā 19, Cēsīs, iekārtojot elektrotehnikas laboratoriju un darbnīcas, kā arī iegādāts aprīkojums visām trīs prioritārajām izglītības programmām, pirmo reizi skolas

pastāvēšanas 95 gados veidojot vienotu, modernu un darba tirgus izvirzītajām prasībām atbilstošu mācību kompleksu.

Īstenojot novada izglītības iestāžu tīkla racionālu sakārtošanu, Cēsu Profesionālās vidusskolas lietojumā tiks nodota 2.vidusskolas ēka Valmieras ielā 19, kurā 2011.gadā ir veikti energoefektivitātes pasākumi KPFI ietvaros.

Tabula Nr. 13.

Īstenojamās sākotnējās profesionālās izglītības programmas un audzēkņu skaits
2014./2015. m.g. Cēsu Profesionālajā vidusskolā

Izglītības programma	Specialitātes	Studējošo skaits
Kokizstrādājumu izgatavošana	Mēbeļu galdnieks	78
Būvdarbi	Namdaris	76
Enerģētika un elektrotehnika	Elektrotehniķis	75

Attīstoties telekomunikāciju jomai, kvalificētu speciālistu trūkums ir prognozējams turpmākajos gados un ir jūtams jau šobrīd. Lai nodrošinātu vidējā līmeņa speciālistus nozarei, Cēsu Profesionālā vidusskola ir saņēmusi Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācijas (LIKTA) un Latvijas Telekomunikāciju asociācijas (LTA) atbalstu jaunu 3.profesionālās kvalifikācijas izglītības programmu Telekomunikācijas (telekomunikāciju tehniķis) un Elektronika (elektronikas tehniķis) ieviešanai.

Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanas nozare atbalsta IP „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģijas” ar kvalifikāciju Drēbnieks īstenošanu Cēsu Profesionālajā skolā, saskatot nozares attīstības iespējas Vidzemē.

Tikai 26% Cēsu Profesionālās vidusskolas audzēkņu ir Cēsu novada iedzīvotāji, tāpēc labiekārtota dienesta viesnīca ir būtisks priekšnosacījums audzēkņu piesaistei. Esošā dienesta viesnīca atrodas 4 km gājiena attālumā no topošā skolas kompleksa Valmieras ielā 19, ēkas inženiertīkli ir no 1976.gada, tās plānojums ir neracionāls. Saglabājot skolas specializāciju enerģētikas nozarē (Vidzemes reģionā vienīgā skola) un attīstot jomas, kurās skolai ir stabilas tradīcijas un modernizēts aprīkojums (kokapstrāde, elektrotehnika), kā arī piedāvājot reģionā apgūt telekomunikāciju tehniķa, elektronikas tehniķa profesijas, mēbeļu dizaina speciālista, drēbnieka profesijas, piesaistot arī meitenes, investīcijas dienesta viesnīcas renovācijā un labiekārtošanā būs ilgtspējīgas.

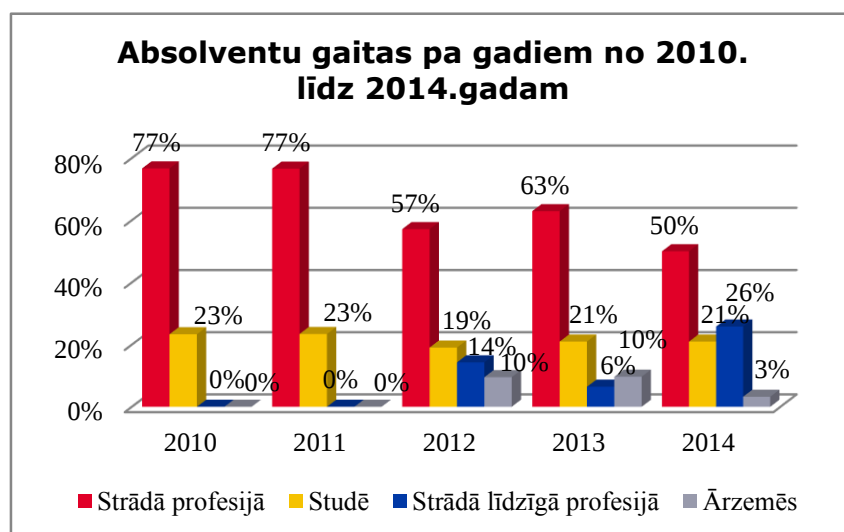
Kokrūpniecības nozarē Cēsu Profesionālā vidusskola uzņemšanu mēbeļu galdnieka profesijā laika posmā no 2010.-2014.gadam ir spējusi nodrošināt no 100% līdz 70% no ikgadējā plānotā uzņemamo audzēkņu skaita. ERAF projektā veikto investīciju rezultātā skola varēs nodrošināt audzēkņiem darba tirgū nepieciešamās prasmes darbam ar moderniem darbgaļdiem, kā arī datorizētās programmvadības (CNC) kokapstrādes darbmašīnu operatora profesijas apgūšanu, kas sekmētu uzņemto audzēkņu skaita pieaugumu. Plānota arī atsevišķa moduļa „Koka mūzikas instrumentu izgatavošana” izstrāde. Kokapstrādes nozarē darbaspēka pieprasījums tuvāko 5-7 gadu laikā gan valstī, gan reģionā pieaugs, ar

nosacījumu, ka izglītības iestādes nodrošinās pieprasījumam atbilstošu kompetenču apgūšanu.

Būvniecības nozarei skola sagatavo namdarus, kas ir specifiska un daudzpusīga būvniecības profesija, saistīta ar kokapstrādi. Pieprasījums pēc namdariem reģionā ir pietiekams, jo reģionā ir plaši pārstāvēta koka karkasa ēku, koka jumta konstrukciju, dārza mēbeļu un citu izstrādājumu ražošana. Nozares pētījumā ir norādīts, ka nākotnē varētu pieaugt pieprasījums pēc kvalificētiem speciālistiem ēku siltināšanā un ēku renovācijā. Apgūstot namdara profesiju, iegūst plašu kompetenču klāstu, no betonēšanas līdz jumta uzklāšanai, arī siltumizolācijā. Kokapstrādes profesijas paver iespējas arī individuālai uzņēmējdarbībai.

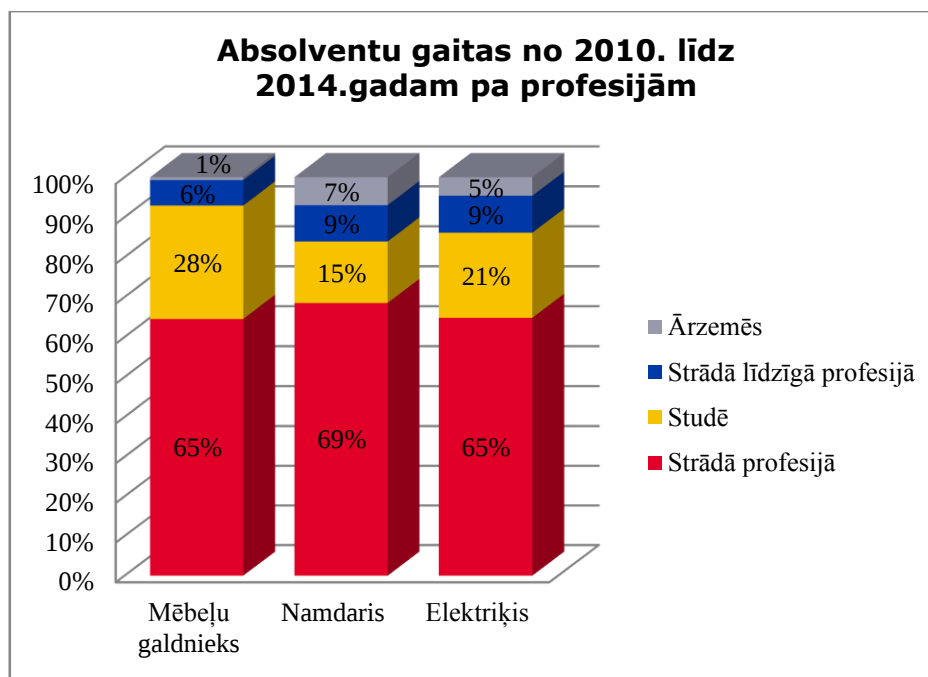
Enerģētikas nozares pētījumā prognoze darbaspēka pieprasījumam rāda pieaugumu elektroiekārtu montiera, elektroatslēdznieka un elektrotehniķa profesijās par 60%. Arī 2014.gadā uzņemto audzēkņu skaits enerģētikas programmā pārsniedza plānoto, kas nozīmē jauniešu intereses un nozares prestiža pieaugumu.

2010. gadā EIKT nozare kopumā nodarbināja 29 737 strādājošos jeb 3,16% no kopējā Latvijas tautsaimniecībā nodarbināto skaita. Viens no EIKT nozares attīstības potenciāla raksturotājiem ir uzņēmēju prognozes par sagaidāmo darbinieku skaita pieaugumu nozarē. Lielākais uzņēmumu skaita palielinājums prognozēts tieši elektronisko un optisko iekārtu ražošanas (to norādījuši 75% uzņēmēju), IKT pakalpojumu (69,7%) un drošības sistēmu pakalpojumu (60%) sektorā.

Grafiks Nr. 6. **Absolventu gaitas pa gadiem.**

Datu avots: Cēsu Profesionālā vidusskola

Grafiks Nr. 7. **Absolventu gaitas pa profesijām.**

Datu avots: Cēsu Profesionālā vidusskola

Audzēkņu uzņemšanu ietekmē vairāki faktori: skolas atrašanās vieta attiecībā pret dzīves vietu, sabiedriskā transporta pieejamība, piedāvāto profesiju unikalitāte, iespējas atrast darbu profesijā vai profesijas plašs pielietojums, skolas prasme veiksmīgi popularizēt savu piedāvājumu, tās atpazīstamība reģionā un valstī, panākumi, audzēkņu un absolventu atsauksmes par izglītības kvalitāti, vidi un sadzīves apstākļiem skolā, ģimenes tradīcijas, vecāku ieteikumi un arī absolventu nodarbinātība.

Cēsu Profesionālās vidusskolas attīstība ir atkarīga no nozaru pasūtījuma skolā apgūstamajām profesijām. To nosaka veiksmīga sadarbība ar darba devējiem, mūsdienīgu tehnoloģiju un metožu izmantošana kvalitatīvā mācību procesā, sagatavojot konkurētspējīgus jaunos speciālistus. Attīstības perspektīvas sekmē arī skolas spēja pielāgoties mainīgajiem darba tirgus apstākļiem un prasībām, uzlabojot un pilnveidojot esošās un ieviešot jaunas aktuālas izglītības programmas.

Ilgtermiņā skolai jāklūst par mūžizglītības centru Cēsu novadā.

2.4. Interesešu izglītība

Cēsu novadā ir plaši pieejams interesešu izglītības un profesionālās izglītības programmu klāsts, kuras piedāvā Cēsu pilsētas Mākslas skola, Cēsu pilsētas Sporta skola un Cēsu Bērnu un jauniešu centrs. Interesešu izglītību un profesionālās ievirzes izglītības programmas Cēsīs apgūst ap 2000 bērnu un jauniešu no Cēsu novada un blakus novadiem (Priekuļu, Pārgaujas, Vecpiebalgas, Raunas u.c.).

Interesešu izglītība

- Cēsu bērnu un jauniešu centrs
- Sporta skola
- Mākslas skola
- Bērnu mūzikas skola.

Cēsu bērnu un jauniešu centra (turpmāk tekstā CBJC) darbības mērķis ir bērnu un jauniešu spēju, talantu izkopšana un mērķtiecīga laika pavadīšana. CBJC obligātās izglītības vecuma bērniem (5-18 gadi) piedāvā šādas interešu izglītības programmas:

Vizuālā un lietišķā māksla

- Dizaina studija
- Eksperimentālā studija
- Floristikas pulciņš
- Ingūnas mākslas darbnīca
- Keramika
- Modes un stila aksesuāri
- Rokdarbu klase 'Pats'
- Šūšanas klase
- Zīda apgleznošana
- Zīmēšana un gleznošana

Tehniskā jaunrade

- Lidmodelisms
- Nedaudz par visu
- Prasmju fabrika
- Tehniskā modelēšana

Mūzika, kustība un deja

- Aktiermeistarības klase
- Balles dejas Reveranss
- Break & House dance
- Bērnu teātris
- Deju grupa 'VIVA'
- Deju studija 'Grācija'
- Instrumentspēle
- Kustību laiks
- Popgrupa 'Shine'
- Popgrupa 'Vizbulēni'
- Vokālā studija

Citas izglītojošās programmas

- Angļu valoda
- Cipariņa klubs
- Itāļu valoda
- Brīvais laiks un atpūta
- Brīvā laika centrs

Pirmsskolas vecuma bērniem

- 5-6 gadīgo bērnu sagatavošana skolai

Cēsu pilsētas sporta skola piedāvā jauniešiem iespēju iesaistīties dažādos sporta pulciņos. Skola šobrīd veic licencētu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanu 5 pašvaldībās – Cēsu, Priekuļu, Pārgaujas, Vecpiebalgas, Amatas novados 914 Sporta skolas audzēkņiem 73 mācību treniņu grupās - basketbolā, florbolā, volejbolā, futbolā, orientēšanās sportā, distanču slēpošanā, biatlonā, vieglatlētikā un 1 treniņu grupā interešu izglītības programmā bērniem invalīdiem.

Cēsu pilsētas Sporta skola ir vienīgā profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde bijušā Cēsu rajona administratīvajā teritorijā. Sporta skola sagatavo augstas klases sportistus, kuri vēlāk kļūst par Eiropas, Pasaules čempionātu un Olimpisko spēļu dalībniekiem, un sekmīgi startē Latvijas izlases sastāvā.

Skola organizē un vada novada, republikas un starptautiska mēroga sacensības. Sporta

skolā ir pedagogu izveidota vispārizglītojošo skolu sacensību sistēma. Sacensības notiek 9 sporta veidos – basketbolā, distanču slēpošanā, vieglatlētikā, volejbolā, Tautas bumbā, futbolā, rudens un pavasara krosā, florbolā, dambretē. Kopumā notiek 30 skolu sacensības gadā.

Mākslas skola dibināta 1988.gadā Priekuļos. Cēsu pilsētas dome 1996.gada 2.janvārī pieņem lēmumu par Cēsu mākslas skolas atvēršanu Cēsīs Palasta ielā 11 un filiāles izveidi Priekuļos. Cēsu mākslas skola par galveno mērķi izvirza: paralēli mācībām vispārizglītojošās skolās sniegt skolēniem iespējas apgūt Latvijā tradicionālo amatu pamatus kokapstrādē, keramikā, ādas plastikā, šūšanā – modelēšanā un stikla apstrādē. 2012./2013. mācību gadu Cēsu pilsētas Mākslas skolā uzsāka 216 audzēkņi -189 Cēsīs, 27 Priekuļos. Šajā skaitā 85 audzēkņi no citiem novadiem.

Skola ir nozīmīgs kultūrizglītības centrs Cēsu novada un apkārtējo novadu jauniešiem. Ir izveidojušās stabilas radošumu rosinošas tradīcijas. Skola regulāri piedalās un organizē mākslas dienu pasākumus. Audzēkņu darbu izstādes ir pilsētas kultūras dzīves sastāvdaļa. Pedagogi un audzēkņi labprāt atbalsta Cēsu iestāžu iniciatīvu vides estētiskajā sakārtošanā, piedalās vides objektu, sienu gleznojumu veidošanā. Līdztekus galvenajam uzdevumam – izglītības programmas „Vizuāli plastiskā māksla” īstenošanai, skola aktīvi sadarbojas ar citām skolām, citām institūcijām. Cēsu pilsētas mākslas skolā strādā 9 pedagogi.

Šobrīd skolas pedagogi sadarbībā ar Cēsu pilsētas pansionātu vada zīmēšanas – gleznošanas nodarbības pansionāta iemītniekiem.

Cēsu Bērnu Mūzikas skolā tiek piedāvātas 6 akreditētas izglītības programmas.

- Taustiņinstrumentu (8 gadi)
- Stīgu instrumentu (8 gadi)
- Pūšamo instrumentu (6 gadi)
- Sitamo instrumentu (6 gadi)

- Populārā un džeza mūzika (6 gadi)
- Kora klase (8 gadi)

2012.gadā veiktajā bērnu un jauniešu aptaujā par interešu izglītības iespējām Cēsīs, 59% jauniešu apgalvoja, ka, viņuprāt, Cēsīs ir lielas brīvā laika pavadīšanas iespējas un trešdaļa no respondentiem brīvo laiku pavada kādā no interešu izglītības vai profesionālās izglītības iestādēm. 61% no respondentiem atzīst, ka informācija par brīvā laika pavadīšanas iespējām ir pietiekoša un populārākie informācijas iegūšanas veidi ir skolā, internetā vai no draugiem.

Cēsu novadā aktīvi darbojas Jauniešu dome, kurā oficiāli darbojas vismaz viens pārstāvis no katras vispārējās izglītības iestādes, bet Jauniešu domes aktivitātēs iesaistās daudz plašāks jauniešu skaits. Jauniešu dome patstāvīgi nodrošina vairāku pasākumu norisi, kas orientēta uz bērnu un jauniešu publiku – Zinību diena, Sniega diena, Ziemassvētku pasākums sociāli mazaizsargātām ģimenēm, Iedvesmu kosmos u.c. pasākumus.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Iespēja gūt daudzveidīgu un labu visu līmeņu izglītību.**
- 2. Stabils un profesionāls pedagogu kontingents- augsta sniegtās izglītības kvalitāte.**
- 3. Laba izglītības sistēmas vadība un koordinācija.**
- 4. Augsts prestižs un senas tradīcijas izglītības iestādēs.**
- 5. Veikts skolas ēku tehniskais novērtējums.**
6. Stabils un prognozējams pašvaldības finansiālais atbalsts.
7. Daudzpusīga interešu izglītības iespējas.
8. Izveidots izglītības iestāžu informatizācijas tīkls.

Vājās puses

- 1. Telpu pārslogojums, neapmierinošais tehniskais un materiālais stāvoklis.**
- 2. Jaunu pedagogu trūkums.**
- 3. Neapmierinošs izglītības iestāžu sporta bāžu stāvoklis un nodrošinājums.**
4. Nepietiekošs finansējums izglītības sektoram.
5. Nepietiekama vecāku aktivitāte sadarbībai ar izglītības iestādēm.
6. Mazs moderno tehnoloģiju izmantojums mācību procesā.

Iespējas

- 1. Skolu optimizācija atbilstoši pieprasījumam.**
- 2. Skolu sporta bāžu sakārtošana un attīstīšana.**
- 3. Atbalsta programmas izstrādāšana pedagogiem, kuri sekmīgi apgūst augstāko izglītību vai iegūst otro specialitāti.**

4. Pašvaldības, valsts, fondiem, finanšu institūciju finansējuma piesaiste.

5. Profesionālās izglītības piedāvājuma modernizācija Cēsu pilsētā.

6. Pilnīgāka informāciju tehnoloģiju izmantošana izglītības iestādēs.

7. Psiholoģiskās palīdzības dienestu darba pilnveidošana.

8. Bērnu un jauniešu centra darbības aktivizēšana un reklamēšana.

9. Sabiedrības izglītošana, akcentējot izglītotas personības veidošanos.

10. Izglītības iespēju piedāvājuma pilnveide un attīstīšana skolēniem ar īpašām vajadzībām

Draudi

1. Investīciju trūkums – materiāli tehniskās bāzes stāvokļa pasliktināšanās.

2. Ekonomiskā krīze valstī.

3. Bērnu skaita samazināšanās.

4. Jaunu pedagogu trūkums.

5. Nesakārtota un nestabila valsts politika izglītības sfērā.

6. Sabiedrības kultūras un izglītības līmeņa kritums.

2.5. Augstākā izglītība un mūžizglītība

Cēsu novadā darbojas trīs augstāko izglītības iestāžu filiāles vai nodaļas – biznesa augstskolas „Turība” Cēsu filiāle, Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības Cēsu nodaļa, un Rīgas Tehniskās universitātes Cēsu filiāle. 2012.gadā pirmo grupu Cēsīs uzsāka apmācīt Latvijas Universitātes Paula Stradiņa medicīnas koledža. Tālākizglītības aktivitātes Cēsu novadā piedāvā arī Cēsu Pieaugušo izglītības centrs un mācību centrs BUTS.

Mūžizglītība - iespēja izglītoties mūža garumā. Mūžizglītības politiku veido izglītības iespēju apzināšana, problēmu - vājo pušu noteikšana un mūžizglītības programmas un stratēģijas apstiprināšana. Mūžizglītība ietver visa veida izglītības iespējas cilvēka dzīves laikā. Pieaugušo izglītība ir mūžizglītības sastāvdaļa.

Pieaugušo izglītība (PI) - izglītība no 18 gadu vecuma līdz mūža beigām. Pieaugušo izglītība ir dalāma formālajā – to apliecina valsts noteikti izglītības dokumenti un tiek iegūta noteikta kvalifikācija, un neformālajā – netiek iegūti valsts noteikti izglītības dokumenti.

Formālās profesionālās izglītības piedāvājums Cēsīs ne vienmēr ir saistīts ar vietējā darba tirgus prasībām. Nepieciešams veikt nodarbinātības un piedāvāto programmu analīzi. Profesionālā izglītība un profesionālā tālākizglītība ir pieejama iedzīvotājiem, kuri ir sociāli aktīvi (maksātspējīgi) vai tiem, kuriem tālākizglītību apmaksā darba devējs.

Pētot PI piedāvājumu un mērķa grupu sadalījumu, jāsecina, ka izglītība nav pieejama visām iedzīvotāju grupām. Sociāli neaktīvie un maksāt nespējīgie iedzīvotāji ir ārpus PI piedāvājuma, līdz ar to padziļinās plaisa starp sociāli aktīvajiem un neaktīvajiem iedzīvotājiem.

Problēmas

- Maz integrācijas programmu iedzīvotājiem ar invaliditāti, smagu saslimstību, atkarībām;
- nav motivācijas programmu iedzīvotājiem, kuri ir bezdarbnieki vai neatbilst valsts noteiktajam bezdarbnieku statusam un kuriem nav iespējas iesaistīties ekonomiskajās aktivitātēs;
- nav valsts nodrošinātu iespēju iegūt otru kvalifikāciju, lai veiksmīgi iesaistītos vietējā darba tirgū;
- nav "otrās iespējas" izglītības programmu jauniešiem vecumā līdz 27 gadiem iegūt pamatskolas vai vidusskolas izglītību kopā ar profesionālo izglītību, ja pirmo reizi tas nav izdevies.

SVID analīze

Stiprās puses

1. **Pašvaldības atbalsts pieaugušo izglītības attīstībai.**
2. **Augsta sociāli aktīvo iedzīvotāju motivācija mācīties.**
3. Cēsis – izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums Vidzemes reģionā.
4. Pietiekoša tehniskā bāze pieaugušo izglītotāju sniedzējiem.

Vājās puses

1. **Pieaugušo izglītības attīstības stratēģijas trūkums pilsētā.**
2. **Iedzīvotāju zemā maksātspēja par izglītības pakalpojumiem.**
3. **Informācijas trūkums par nākotnes darba tirgus vajadzībām un kvalitatīvu tālmācības programmu piedāvājumu.**
4. **Lielu pasākumu rīkošanai nepietiekoša atbalstošas infrastruktūras attīstība (nakšņošanas, ēšanas, piedāvājums vienā vietā).**
5. Pilnībā neapzināts vietējo mācību spēku piedāvājums.
6. Pieaugušo izglītotāju sadarbības tīkla trūkums.
7. Nepietiekoša pieaugušo izglītotāju un to sniegto iespēju reklamēšana – nepietiekoši informēti iedzīvotāji.
8. Finansētu integrējošu programmu nepietiekamība sociāli neaktīvo/ neadaptēto cilvēku integrācijai sabiedrībā.

Iespējas

1. **Radīt dažādu klātienēs augstākās izglītības piedāvājumu Cēsis.**
2. **Izstrādāt pieaugušo izglītības attīstības stratēģiju Cēsu pilsētā.**
3. **Iesaistīt un motivēt iedzīvotājus pieaugušo izglītības aktivitātēs.**
4. **Izveidot vienotu un publiski pieejamu pieaugušo izglītības elektroniskās datu bāzi.**
5. **Aktīvi reklamēt pieaugušo izglītības aktivitātes un iespējas.**
6. **Veicināt moderno tehnoloģiju pieejamību Cēsu pilsētā.**

- 7. Piesaistīt investīcijas darba vietu radīšanai jauniešiem, sievietēm un invalīdiem.**
- 8. Veikt pētījumu par iedzīvotāju izglītības līmeni un darba tirgus pieprasījumu.**
- 9. Sekmēt izglītības programmu izstrādi, kas vislabāk atbilstu darba tirgus vajadzībām.**
- 10. Veicināt sociālās uzņēmējdarbības attīstību, it īpaši sociāli mazaizsargātu personu vidū.**
11. Maksimāli iesaistīties reģionālajos, valsts un starptautiskajos projektos.
12. Veidot pilsētas un reģionālo pieaugušo izglītības iestāžu sadarbības tīklu.
13. Apzināt vietējo mācību spēku iespējas un kvalitāti.

Draudi

- 1. Finansējuma samazināšanās pašvaldības un valsts mērogā pieaugušo izglītībā.**
- 2. Izglītības pieejamības samazināšanās iedzīvotāju zemās maksātspējas dēļ.**
3. Pieaugošs iedzīvotāju skaits ar zemu izglītības līmeni.
4. Likumdošanas nesakārtošanās valsts līmenī pieaugušo izglītības sektorā.

2.6. Izglītības infrastruktūra

Pēdējos 7 gados pašvaldība ir veikusi lielus ieguldījumus izglītības iestāžu infrastruktūras sakārtošanā, uzbūvējot jaunu bērnudārzu un skolu, veicot rekonstrukcijas darbus un energoefektivitātes uzlabojumus bērnudārzos un skolās. Sākot jau ar 2004.gadu tika uzsākti izglītības iestāžu kapitālremonti un tikai pēdējos 5 gados vien izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanā ir ieguldīti vairāki miljoni EUR.

Izglītības iestādēs nepieciešams ieviest infrastruktūras uzlabošanas, izglītības programmu, metožu ieviešanas, pedagogu un izglītojamo pieredzes apmaiņas, mācību projektus. Izglītības iestādēs trūkst tehniskā aprīkojuma (logopēda kabineta aprīkojums, interaktīvās tāfeles, darbgaldi zēnu amatu apmācībai, nepieciešama datortehnikas atjaunošana mācību procesam skolēniem un skolotājiem, multimediju tehnikas iegāde, mēbeļu iegāde). PII iestādēm un skolām ir nepieciešami sporta laukuma aprīkojumi, sanitāro telpu remontdarbi, nepieciešams nodrošināt ugunsdzēsības prasības. Pievilcīgas dzīves vides nodrošināšanai rotaļu un sporta laukumu labiekārtošana, teritorijas labiekārtošana. Energoefektivitātes uzlabošana prioritāri nepieciešama Cēsu pilsētas Pastariņa sākumskolai. Atbalsta personāla nepieciešamība – sociālais darbinieks, logopēds, psihologs un citi speciālisti.

Secinājumi

Cēsu novada teritorijā tiek nodrošināta nepieciešamā izglītības sistēma, sākot no pirmsskolas izglītības līdz pat augstākajai. Piedāvājums aptver visu novada teritoriju. Pirmsskolas un pamatskolas izglītība tiek nodrošināta iespējami tuvāk

dzīvesvietai. Vairākās izglītības iestādes ir nodrošināta vides pieejamība izglītojamiem ar funkcionāliem traucējumiem. Ik gadu vērojams audzēkņu samazinājums, kas norāda, ka pašvaldībai būs jāmeklē risinājumi esošo izglītības iestāžu telpu piepildījumam un mācību procesa nodrošinājumam. Infrastruktūras sakārtošanas pēctecība tiek veikta apzināti, ieguldot līdzekļus novadam nozīmīgākajos objektos. Līdzekļi visvairāk ir nepieciešami materiāli tehniskās bāzes atjaunošanai un pilnveidošanai, lai audzēkņi zinības gūtu, izmantojot mūsdienīgu aprīkojumu un mācību līdzekļus. Spēcīga un kvalitatīvi nodrošinoša ir profesionālā izglītība Cēsu profesionālajā vidusskolā. Cēsu novadā darbojas mākslas, mūzikas un sporta skolas. Tas ļauj audzēkņiem apgūt pilnvērtīgas profesionālās ievirzes programmas. Jāpiebilst, ka gan mākslas, mūzikas, gan sporta skolas apmeklē daudzi novada pagastu un kaimiņnovadu audzēkņi. Ne mazāk svarīgs ir jauniešu un bērnu interešu centrs, kas audzēkņiem piedāvā plašu spektru interešu izglītības nodarbību. Tas ir viens no veidiem, kā novadā sekmēt radošās industrijas tirgu. Novadā ir pieejama mūžizglītība. Ir jāizveido mūžizglītības vienota sistēma un jāpaplašina mūžizglītības piedāvājums. Būtiskākās investīcijas ir nepieciešamas izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanā, skolu kabinetu aprīkojumā, sporta un rotaļu laukumu, teritoriju labiekārtošanā un dienesta viesnīcas izveidē.

Izaicinājumi:

- Izglītības kvalitātes saglabāšana un paaugstināšana;
- Izglītības programmu attīstība atbilstoši mūsdienu prasībām;
- Darba tirgum atbilstošu prasmju un spēju attīstīšana audzēkņiem jau apgūstot pamata un vidējo izglītību;
- Izglītības iestāžu tīkla efektivitātes uzlabošana, samazinoties audzēkņu skaitam;
- Proporcijas maiņas sadalījumā starp vispārējās vidējās izglītības iestādēm un profesionālās vidējās izglītības iestādēm;
- Cēsu Profesionālās vidusskolas attīstība un sadarbības ar Rīgas Tehnisko universitāti attīstība.

3. UZŅĒMĒJDARBĪBA UN NODARBINĀTĪBA

Jau 19.gs. beigās Cēsu pilsēta Latvijas valstī pieteica sevi kā pakalpojumu, atpūtas, rehabilitācijas, tūrisma, kultūras un izglītības pilsētu. Šāds statuss tai ir saglabājies arī mūsdienās.

Cēsīm 50 padomju varas gados izdevās veiksmīgi izvairīties no lielu uzņēmumu ienākšanas pilsētā, kā rezultātā pilsēta saglabāja latvisku iedzīvotāju sastāvu, tika saglabāts kultūrvēsturiskais mantojums.

Padomju gados Cēsu pilsētā lielākie uzņēmumi bija:

- Cēsu autotransporta ražošanas apvienība (CATA) – pasažieru un kravu pārvadājumi,
- Autoremontu rūpnīca (ARR) – smago automašīnu GAZ 51 kapitālie remontu,
- 3.ceļu remonta un būvniecības pārvalde – ceļu būvniecība un uzturēšana,
- Starpkolhozu celtniecības organizācija – celtniecība,
- Vidzemes Celtnieks (Trests) – celtniecība (Celtniecības Trests),
- Valsts meliorācijas celtniecības uzņēmums – meliorācijas darbi, celtniecība,
- Lauktechnika – lauksaimniecībai nepieciešamie instrumenti, izejvielas un konsultācijas,
- Latvijas neredzīgo biedrības Cēsu mācību un ražošanas uzņēmums.

Padomju laikos Cēsu pilsētā bija attīstīti celtniecības uzņēmumi. Mainoties ekonomiskajām sistēmām, uz šo lielo celtniecības vienību pamata veidojās vairākas pazīstamas celtniecības firmas: Cēsu būvnieks, Būve, Specceltnieks. Nelielās telpas un teritorijas, ko padomju laikos apsaimniekoja šie uzņēmumi, ir kļuvušas par mājvietu citiem, dažkārt pat ar nozari nesaistītiem uzņēmumiem.

3.1. Uzņēmējdarbība

Uzņēmējdarbības attīstību gan Latvijā, gan Cēsu novadā lielākoties nosaka uzņēmējdarbības ārējās vides faktori:

- ekonomiskie (inflācija, bezdarbs, iedzīvotāju pirktspēja, utt.),
- sociālie, kultūras un demogrāfiskie — iedzīvotāju sociālā piederība, kultūras
- līmenis, iedzīvotāju skaita pieaugums, iedzīvotāju nacionālā struktūra utt.);
- tehnoloģiskie — jaunu ražošanas un sakaru tehnoloģiju attīstība, zinātnes un
- tehnikas attīstība;
- politiskie — valsts ārējā politika, attiecības ar citām valstīm, ekonomiskā un
- politiskā situācija pasaulē;
- tiesiskie — šie faktori ietver mijiedarbību starp uzņēmumu un valdību vai
- likumdevējiem; likumdošana, nodokļu politika.

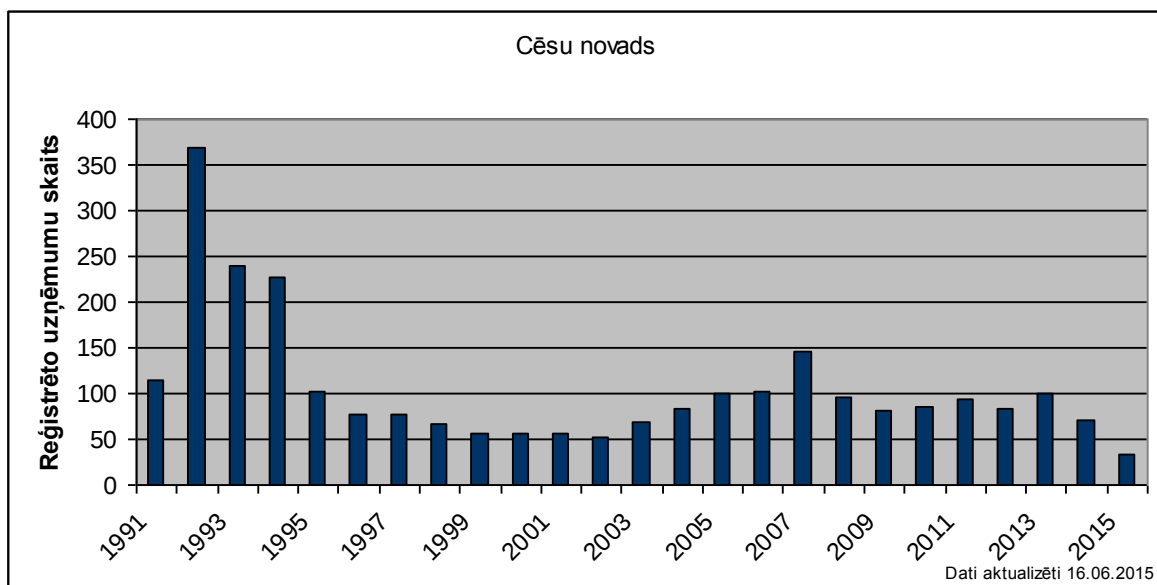
Bez iepriekš nosauktajiem faktoriem svarīgi faktori ir novada teritoriālais izvietojums, kā arī nepieciešamo resursu (cilvēkresursu, dabas resursu, atbilstošas infrastruktūras, pārvaldes un finanšu resursu) pieejamība un kvalitāte.

Šajā nodaļā raksturota Cēsu novada uzņēmējdarbības vide, analizējot uzņēmējdarbības aktivitāti, t.sk. uzņēmumu skaita dinamiku un struktūru, plašāk pārstāvētās nozares un tajās strādājošos uzņēmumus, kā arī identificējot uzņēmējdarbību veicinošus un bremzējošus faktoros un pašvaldības darbību uzņēmējdarbības vides attīstības sekmēšanā.

Uzņēmējdarbības aktivitāte

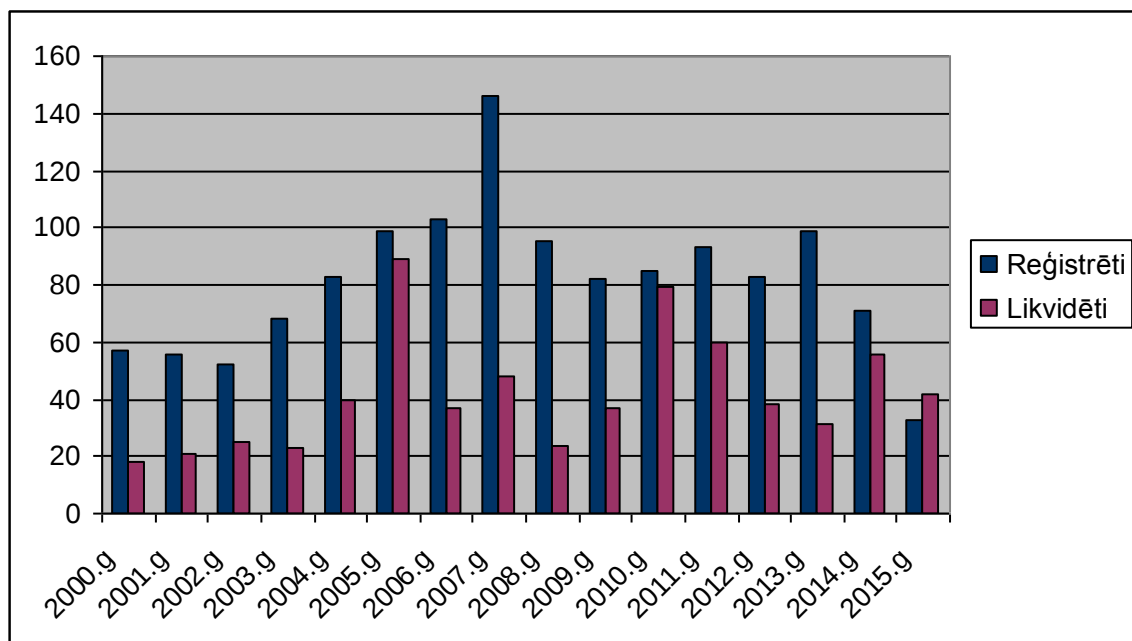
Pēc SIA „Lursoft” datiem Cēsu novadā uz 01.02.2015 ir reģistrēti 1921 uzņēmumi. 2010. gadā reģistrētas 37 komercstruktūras, kas ir par 85% vairāk kā iepriekšējā gadā. 2014.gadā ir reģistrētas 73 jaunas komercstruktūras. Lai arī uzņēmumu dibināšana ir aktīva un pēdējos gados pēc krīzes aktivitāte pieaug, tomēr ir arī ļoti liels likvidēto uzņēmumu skaits.

Pēc „Lursoft” datiem Cēsu novadā kopš 1991.gada kopā ir reģistrēti 2633 uzņēmumi. 2015.gada sešos mēnešos jau ir reģistrēti 33 uzņēmumi.

Grafiks Nr.8. Cēsu novada uzņēmumu reģistrēšanas dinamika 1991.-2015.gadam. Statistikas avots: SIA „Lursoft”

Kopā ar jaunu uzņēmumu reģistrāciju, notiek arī uzņēmumu likvidācija. Jau kopš 2000.gada Cēsu novadā tiek reģistrēti vairāk uzņēmumu nekā tiek slēgti. Vislielākā jaunu uzņēmumu reģistrācija notika 2007. gadā, kad tika reģistrēti vairāk kā 140 uzņēmumu. 2015.gada pirmajos sešos mēnešos ir reģistrēti 33 jauni uzņēmumi.

Grafiks Nr. 9. Uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika Cēsu novadā, 2000. – 2015.g.

Statistikas avots: SIA „Lursoft”

Tabula Nr.14.

Likvidēto un reģistrēto uzņēmumu skaits 2000-2014.gads. Dati: Lursoft.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reģistrēti	57	56	52	68	83	99	103	146	97
Likvidēti	18	21	25	23	40	89	37	48	24

2009	2010	2011	2012	2013	2014
82	86	92	82	97	73
37	79	60	38	31	56

Uzņēmumu struktūra

Saskaņā ar Centrālās statistikas biroja datiem, 2013.gadā darbojās 1554 ekonomiski aktīvi uzņēmumi, kas ir 82 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem un ir augstāks rādītājs nekā vidēji Latvijā. Lielākā daļa no ekonomiski aktīviem uzņēmumiem ir komercsabiedrības un vairāk kā trešdaļu sastāda pašnodarbinātās personas, kas Cēsīs ir izteikti vairāk kā citās līdzīgās pašvaldībās. Periodā no 2009.– 2011.gadam ir samazinājies individuālo komersantu skaits, bet pieaudzis komercsabiedrību un zemnieku saimniecību skaits.

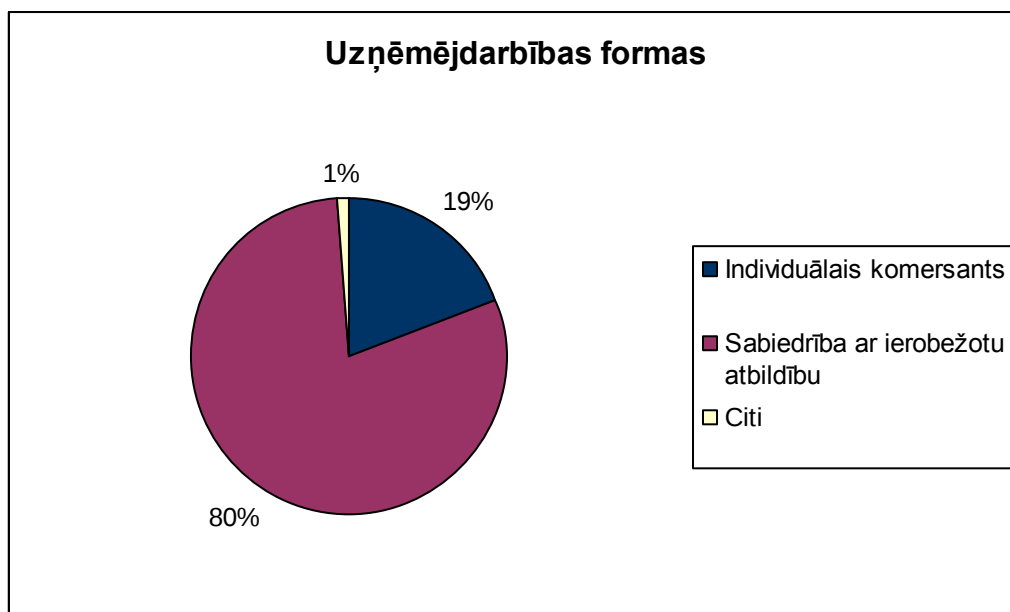
Cēsīs kā ekonomiski aktīvās vienības pārsvarā dominē komercsabiedrības, taču ir ļoti daudz arī pašnodarbinātu personu.

Tabula Nr 15.

Cēsu novada ekonomiski aktīvo uzņēmumu sadalījums pēc to formas 2013.gadā
Dati: CSB

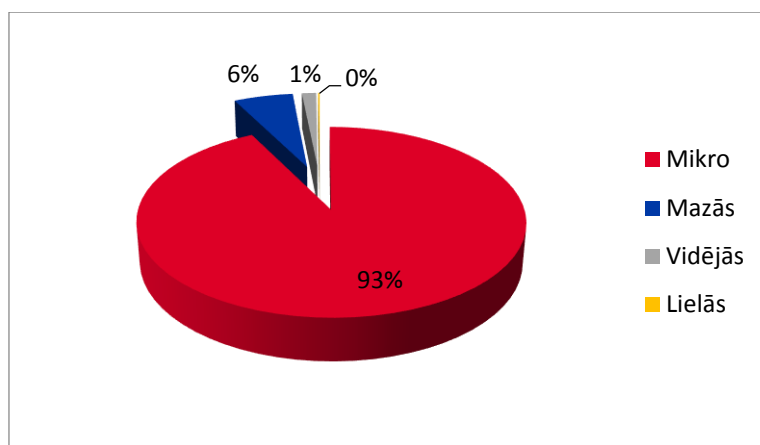
	2013	
Pašnodarbinātās personas	579	39,6%
Individuālie komersanti	167	11,4%
Komercsabiedrības	655	44,8%
Zemieku un zvejnieku saimniecības	62	4,2%
Fondi, nodibinājumi un biedrības	89	
Valsts budžeta iestādes	2	

Pēc uzņēmējdarbības formas (neskaitot pašnodarbinātos), Cēsīs dominē sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA), kas ir 80% no uzņēmējdarbības veicējiem. Ir individuālie komersanti (IK) – 19% un citas formas sastāda 1%, kas sevī iekļauj akciju sabiedrības (A/S), filiāles, komandītsabiedrības, pilnsabiedrības un ārzemju komersantu filiāles.

Grafiks Nr. 10. **Cēsīs reģistrēto uzņēmumu sadalījums pa uzņēmējdarbības formām.** Statistikas avots: SIA „Lursoft”

Cēsu novadā, pēc izmēra liels pārsvars ir mikro uzņēmumiem, tie ir 93% jeb 1306 uzņēmumi. 6% ir mazie uzņēmumi – 83. Vidējie uzņēmumi sastāda 1% un tie ir 17. Lielie uzņēmumi Cēsu novadā ir tikai 2.

Grafiks Nr.11 **Ekonomiski aktīvās statistikas vienības Cēsu novadā pēc to lieluma 2013.gadā.** Dati: CSB

Pašvaldības aktivitātes uzņēmējdarbības vides attīstībai

Ar mērķi piesaistīt ārvalstu investīcijas un jaunus uzņēmumus Cēsu novada, Cēsu novada pašvaldība ir noslēgusi sadarbības līgumu ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru. Pēdējo trīs gadu laikā, kopš pašvaldībai ir cieša sadarbība ar LIAA, ir izskatīti un sagatavoti piedāvājumi vairāk kā 20 interesentiem, kas izskata

iespēju attīstīt uzņēmumu Latvijā un Cēsīs. Sadarbības rezultātā Cēsu novadā nav nobāzējies neviens no interesentiem, kam iemesli ir dažādi:

- salīdzinoši mazais iedzīvotāju skaits, kas ir potenciālais darbaspēks;
- atbilstošu ražošanas vai pakalpojumu ēku trūkums;
- privātīpašumā esošu īpašumu/ēku sarežģītās īpašumtiesības;
- augstākās izglītības iestādes trūkums, u.c.

Sākot ar 2005.gadu novada pašvaldība ir sagatavojusi piedāvājumu par pašvaldības īpašumiem, kas piemēroti ražošanas attīstībai, un piedāvājusi potenciālajiem investoriem jaunu uzņēmumu veidošanai vai esošu attīstībai. Šādā veidā pašvaldība ir nodevusi nomā ar apbūves tiesībām un daļu vēlāk atsavinājusi 7 īpašumus, kuros ir izveidoti jauni un attīstīti esoši uzņēmumi. Daļa iznomāto īpašumu vēl ir attīstības stadijā.

2010.gadā tika apstiprinātas izmaiņas pašvaldības saistošajos noteikumos par nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumiem, paredzot atvieglojumus arī uzņēmējiem, kas saglabājuši darba vietas un investējuši uzņēmuma attīstībā. Atlaidi izmanto salīdzinoši neliels uzņēmumu skaits.

No 2010.gada pašvaldība uzsāka tradīciju sveikt nozīmīgākos Cēsu novada uzņēmumus 8 dažādās nominācijās, tādējādi godinot un izceļot uzņēmumus, kas iegulda inovācijās, ir sociāli atbildīgi, nes Cēsu vārdu ārpus novada robežām, u.c.

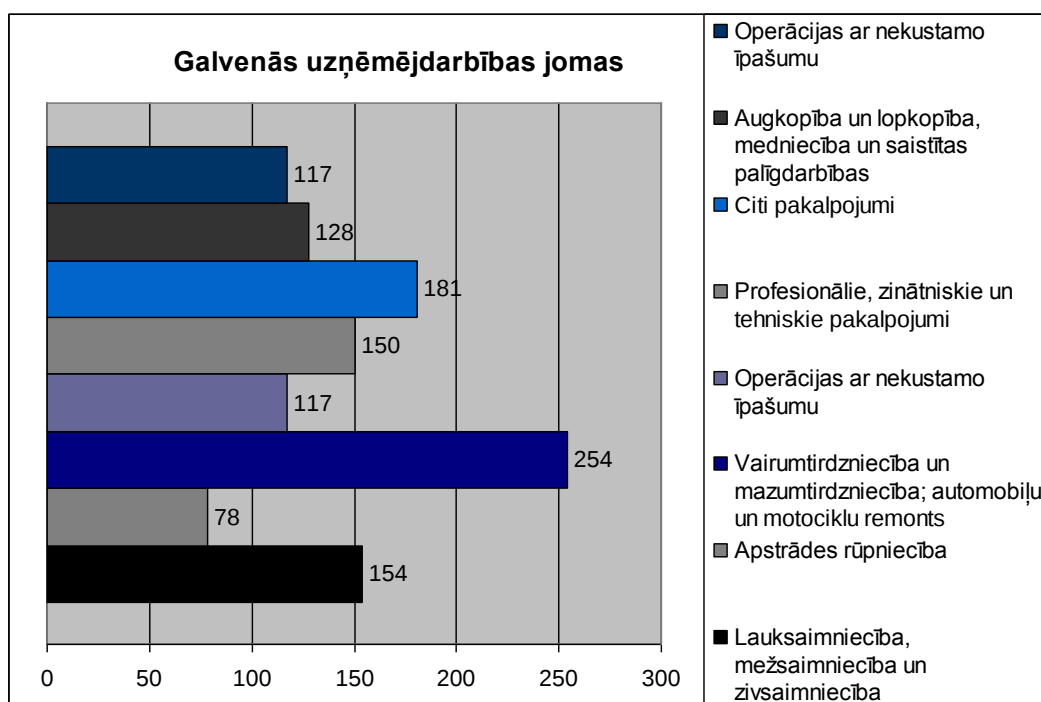
Sākot ar 2012.gada augustu pašvaldībā ir izveidota amata vienība uzņēmējdarbības speciālists, kura galvenie amata pienākumi ir piesaistīt ārvalstu tiešās investīcijas un sniegt atbalstu vietējo uzņēmēju attīstībai.

Tabula Nr. 16.

Ārvalstu tiešo investīciju ieguldījumu kopsumma (EUR, UR)

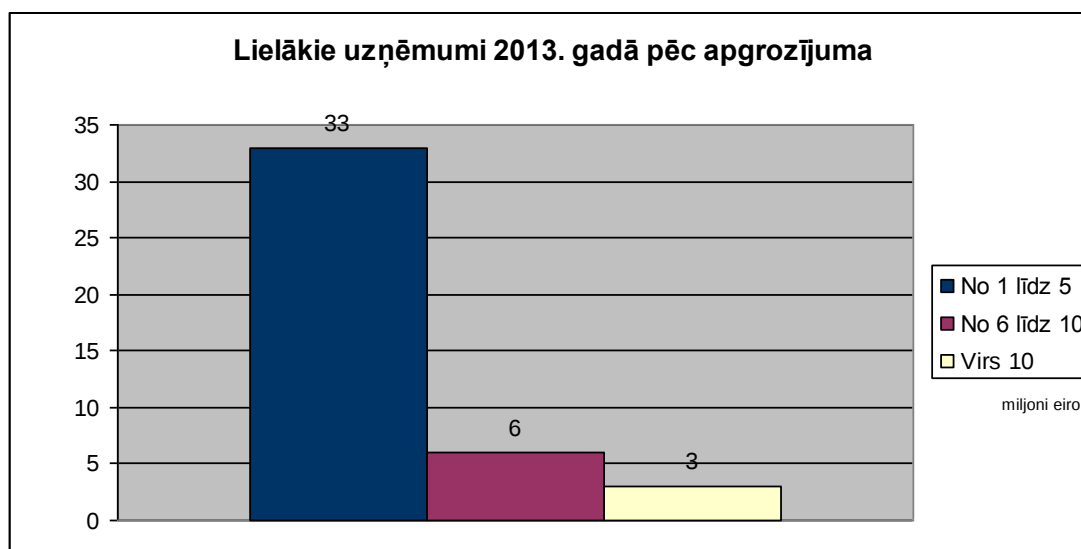
	2009	2010	2011	2012	2013
CĒSU NOVADS	35 226 266.92	3 046.37	5 317 673.91	11 425.66	4 986 664.30

Galvenie uzņēmējdarbības virzieni Cēsu novadā ir: vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts, lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi un dažādi citi pakalpojumi. Cēsu pilsētā lielākā daļa uzņēmumu darbojas pakalpojumu sniegšanas sfērā.

Grafiks Nr. 12. **Galvenie uzņēmējdarbības virzieni Cēsu novadā.**
 Statistikas avots: LR Centrālā statistikas pārvalde

Cēsu novadā 2013. gadā bija 33 uzņēmumi, kuru apgrozījums sasniedza no viena līdz pieciem miljoniem eiro. Sešiem uzņēmumiem apgrozījums bija no sešiem līdz desmit miljoniem eiro un trijiem uzņēmumiem apgrozījums sasniedza virs desmit miljoniem eiro.

Grafiks Nr. 13. **Cēsu novada lielāko uzņēmumu skaits pēc apgrozījuma.**
 Statistikas avots: SIA „Lursoft”

Lielākie uzņēmumi Cēsīs ir A/S Cēsu alus, SIA Agerona, A/S Cata, SIA Beātus, SIA Stingers Vidzeme un SIA M.E LAT-LUX.

Datu tabula rāda, ka A/S Cēsu alus jau četrus gadus palielina savu apgrozījumu un nav notikusi apgrozījuma samazināšanās. Straujš pieaugums vērojams SIA M.E LAT-LUX salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem.

Tabula Nr. 17.

Cēsu novada lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma 2013. gadā. Statistikas Avots: SIA „Lursoft”

NPK	Uzņēmums	Apgrozījums, EUR	pret 2012	pret 2011	pret 2010
1	Cēsu alus, Akciju sabiedrība	49 609 356	4%	4%	15%
2	Agerona, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	15 917 382	-51%	-6%	4%
3	CATA, Akciju sabiedrība	11 301 953	5%	8%	7%
4	BEĀTUS, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	9 838 279	17%	31%	28%
5	Stingers Vidzeme, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	8 901 308	-18%	-31%	47%
6	M.E. LAT-LUX, SIA	8 498 234	76%	2.09 reizes	2.51 reizes
7	GAIŽĒNI, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	7 974 947	57%	86%	94%
8	NODUS, SIA	6 905 375	15%	13%	23%
9	AŽIŅA KOMERCFIRMA "MARKETS", Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	6 302 668	9%	8%	3%
10	CĒSU KLĪNIKA, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	4 554 654	8%	24%	23%
11	TOLMETS VIDZEME, SIA	4 001 991	57%	17.07 reizes	2840.31 reizes
12	WOLF SYSTEM, SIA	3 793 607	-26%	5%	2.07 reizes
13	INERCE, SIA	3 676 093	-2%	-2%	3%
14	CEĻINIEKS 01, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	3 479 804	-27%	-16%	56%
15	Cēsu siltumtīkli, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	3 341 829	-16%	-6%	-17%

16	AAG, SIA	3 307 902	23%	48%	84%
17	AB.G.PERSSON, SIA	3 207 032	6%	19%	59%
18	MEXA, SIA	2 712 049	2.09 reizes	2.81 reizes	21%
19	LEO, SIA	2 296 105	-1%	0%	11%
20	ZĀLES, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	2 265 289	5%	9%	21%

„Cēsu alus” AS

Jaunā akciju sabiedrības “Cēsu alus” darītava ir lielākais investīciju objekts Vidzemes reģionā. Ir uzbūvēta viena no modernākajām alus darītavām Baltijā un „Cēsu alus” ir kļuvis par vienu no Latvijas alus tirgus līderiem.

AS „Cēsu alus” piedāvā 15 dažādas alus šķirnes, sidrus, alkoholiskos kokteiļus, enerģijas dzērienus, 8 dažādus bezalkoholiskos dzērienus, kvasus un sulas. Uzņēmums alus brūvēšanā izmanto Latvijā audzētus miežus, sniedzot ieguldījumu Latvijas lauksaimniecības un graudkopības attīstībā.

Datu avots: www.cesualus.lv

"M.E.LAT-LUX" SIA

SIA „M.E.LAT-LUX” ir koncerna Daimler EvoBus GmbH (Vācija) ģenerālpārstāvis Baltijā. Uzņēmums nodarbojas ar pasažieru un kravas mikroautobusu tirdzniecību, remontu un pasažieru pārvadāšanu.

Galvenie darbības veidi: jaunu un lietotu autobusu SETRA tirdzniecība; autobusu servisa un remonta pakalpojumi; rezerves daļu un aprīkojuma tirdzniecība; transporta pakalpojumi. Datu avots: www.melatlux.lv

„Beātus” SIA

SIA „Beātus” ir vietējais Cēsu pilsētas mazumtirdzniecības veikalu tīkls. Šobrīd Cēsīs atrodas 3 veikali un viens lielveikals „Solo”. Papildus mazumtirdzniecībai, uzņēmums ražo maizi, konditorejas izstrādājumus un nodrošina ēdināšanas pakalpojumus.

Datu avots: www.solocesiv.lv

„CATA” AS

Akciju sabiedrība “CATA” ir viens no pieredzes bagātākajiem transporta uzņēmumiem, bet ārpus Rīgas lielākais pasažieru pārvadātājs Latvijā. Regulāro pasažieru pārvadājumu tirgū AS „CATA” sniegto pakalpojumu kvalitātes un apjoma ziņā ieņem vienu no vadošajām vietām Latvijā.

AS „Cata” papildus pasažieru pārvadājumiem piedāvā autobusu un kravas automašīnu remontdarbus un apkopi.

Datu avots: www.cata.lv

„Wolf System” SIA

„Wolf system” ir pieredzes bagāts uzņēmums, kas kopš 2006.gada turpina veiksmīgi darboties un nostiprināt savas pozīcijas lauksaimniecības un industriālās būvniecības nozarē gan Latvijā, gan ārzemēs. Kā produktīvas komunikācijas ar klientiem un kvalitatīva darba rezultāts ir nu jau 85 realizētie būvprojekti un ar katru gadu pieaugošie būvapjomi. WOLF SYSTEM izstrādātu koka, metāla un monolītā dzelzsbetona konstrukciju tehnoloģiju izmantošana ir pamats efektīviem un finansiāli izdevīgiem būvniecības risinājumiem, dažādas sarežģītības projektu īstenošanai. Lai nodrošinātu pašreizējo projektu būvniecības procesu izpildi, uzņēmumā nodarbināti 70 strādājošie.

WOLF SYSTEM SIA darbojas pieredzējuši projektu un būvdarbu vadītāji. Uzņēmums piedāvā pilna cikla būvniecības projektu realizēšanu lauksaimniecības un inženiertehniskajām vajadzībām, kas sevī ietver arī to projektēšanu un būvniecību.

Galvenie darbības virzieni:

- Būvprojektu izstrāde;
- Būvuzraudzība;
- Lauksaimniecības un industriālo ražošanas ēku būvniecība;
- Dažādu betonēšanas un vispārējo celtniecības darbu veikšana;
- Monolītā dzelzsbetona tvertņu būvniecība:
 - Biogāzes ražotnēm;
 - Ūdens attīrīšanas ierīcēm;
 - Ūdens atdzelžošanas ierīcēm;
 - Šķidrmēslu uzglabāšanai;
 - Koksnes atlikumu uzglabāšanai;
 - Ugunsdzēsības vajadzībām.

Datu avots: www.wolfssystem.lv

„Nodus” SIA

Uzņēmums SIA „NODUS” tika nodibināts 1994.gada 17. novembrī kā būvmateriālu tirgotājs. Iesākumā veikals bija pavisam neliels – ap 300 kvadrātmetri. 2000. gadā tika uzcelta piebūve, drīz pēc tam tapa arī angāri 800 kvadrātmētru platībā. Taču preču klāsts strauji auga un līdzšinējās telpās vairs nebija iespējams attīstīties. Tika izlemts būvēt pirmo būvniecības preču lielveikalu Cēsīs. 2006. gadā mūsu uzņēmums kļuva par būvmateriālu tirdzniecība tīkla „K – Rauta” partneri un tieši pēc viņu standartiem tika uzbūvēts tirdzniecības centrs 3500 kvadrātmētru platībā.

Šobrīd tirdzniecības centrs „Nodus” piedāvā visdažādāko preču klāstu ne tikai individuālo māju būvētājiem, bet arī preces bērniem un visai ģimenei.

Datu avots: www.nodus.lv

3.2. Nodarbinātība

Ekonomiskās krīzes rezultātā Cēsu novadā darba vietu skaits samazinājās dramatiski, tomēr kopš 2011.gada ir vērojama tendence darba vietu skaitam atkal pieaugt.

Tabula Nr. 18.

*Aizņemtās darbavietas Republikas pilsētās un novados vidēji gadā. Dati:
Centrālā statistikas pārvalde, www.csb.gov.lv*

Aizņemtās darba vietas kopā, Cēsu novadā

2009	2010	2011	2012	2013	2014
3 676	3 461	3 589	3 748	3 957	4 195

Pēc centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā 61% no Cēsīs nodarbinātajiem strādā privātajā sektorā un 39% strādā sabiedriskajā sektorā, kas valsts un pašvaldību iestādes un to kapitālsabiedrības.

Sadalījumā pa nozarēm visvairāk darba vietas 22% ir tirdzniecībā, 19% valsts pārvaldē un aizsardzībā. Tad seko apstrādes rūpniecība un transporta jomas ar 10% no visām darba vietām katrā jomā. 3% ir izmitināšanas un ēdināšana pakalpojumu jomā, ņemot vērā, ka šīs ir cieši saistītas jomas ar tūrismu, kas Cēsu novadā ir viens no attīstības virzieniem.

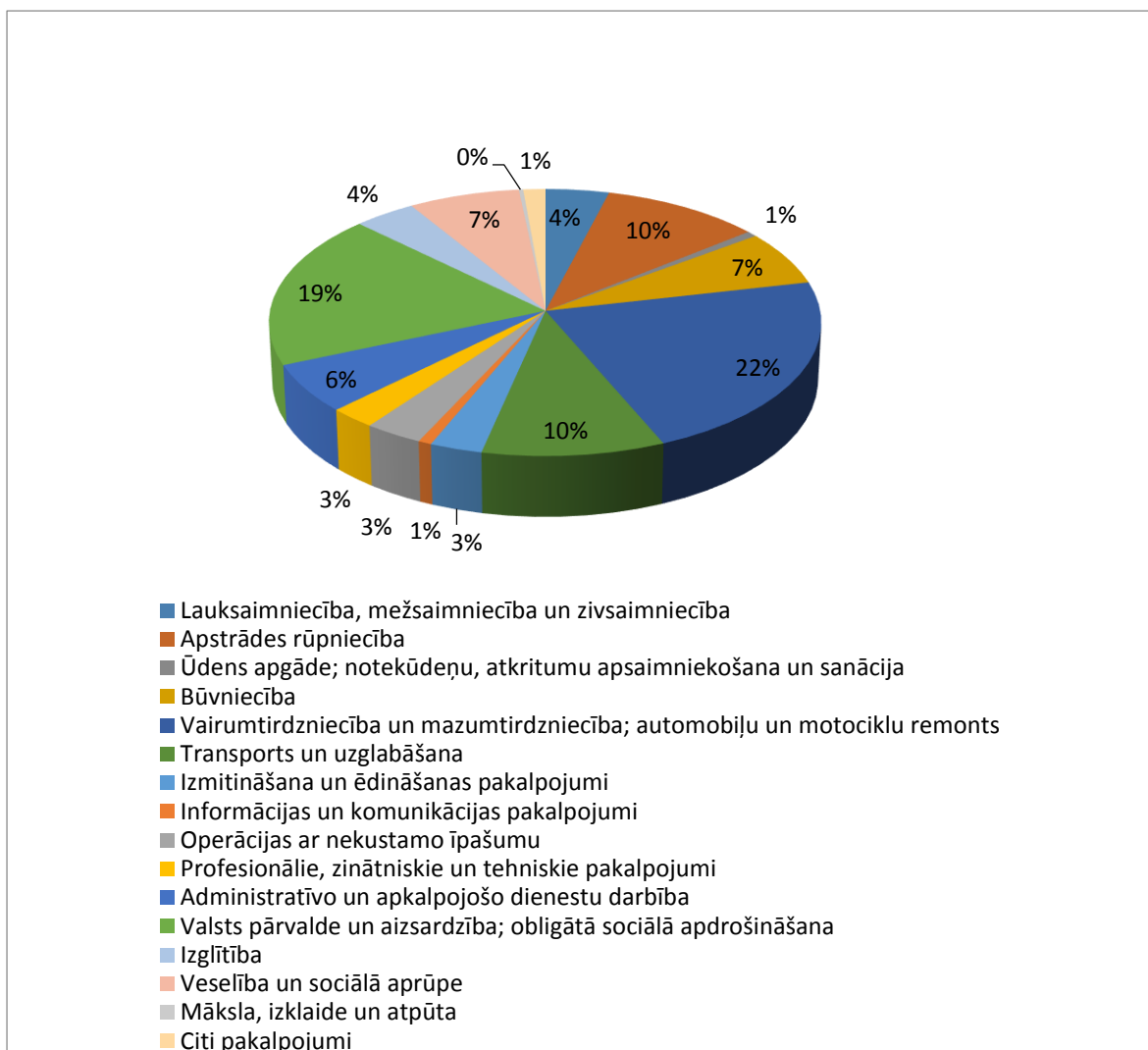
Vidējā darba samaksa

Cēsu novadā vidējā bruto darba samaksa 2013.gadā bijusi 637 EUR, Vidzemes reģionā- 560 EUR, bet valstī – 715 EUR pirms nodokļu nomaksas. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes sniegtajiem datiem, 2009.-2013.gadā Cēsis bijušas to pilsētu skaitā, kas sasniegušas visaugstāko darba samaksu Vidzemes reģionā. Papildus, sākot ar 2010.gadu redzams vidējās darba samaksas kritums, kas skaidrojams ar ekonomisko krīzi valstī, tomēr no 2012.gada tā atkal pakāpeniski palielinājusies.

Tabula Nr. 19.

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa Cēsu novadā (euro) (Dati: CS)
Republikas pilsētās un novados pa ceturkšņiem (euro). (Dati: VRAA) un
strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa Republikas pilsētās un novados
2013.gadā (euro).

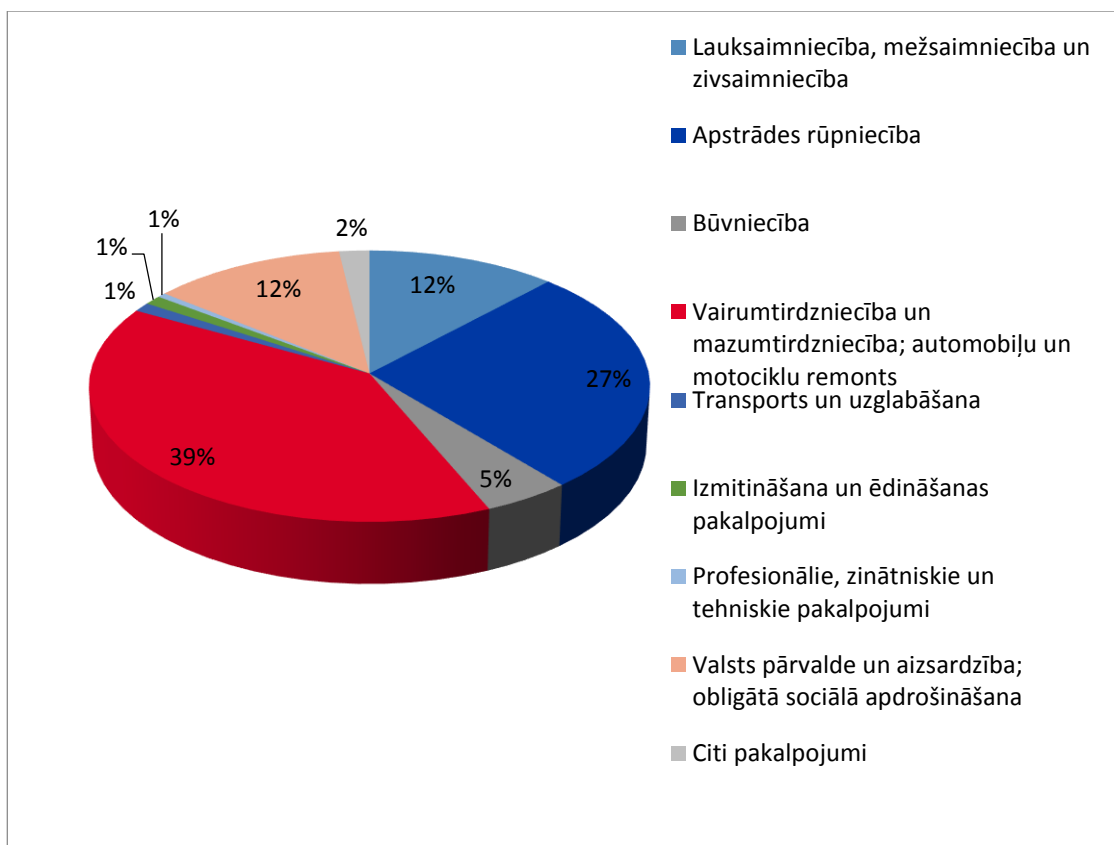
PAŠVALDĪBA	GADS	1.CETURKSNIS	2.CETURKSNIS	3.CETURKSNIS	4.CETURKSNIS
CĒSU NOVADS	2009	-	-	620	578
	2010	582	585	595	570
	2011	577	598	579	573
	2012	569	623	626	618
	2013	613	627	668	640
	2014	644	664	692	671
	2015	686	-	-	-

Grafiks Nr.15 **Cēsu novadā nodarbināto skaits % pa nozarēm 2013.gadā**

Dati: CSP un Attīstības nodaļas aprēķins

Analizējot darba vietu sadalījumu tikai Vaives pagastā, tad redzamas būtiskas atšķirības. Vaives pagastā lielāko darba vietu skaitu 39% nodrošina tirdzniecības uzņēmumi, savukārt apstrādes rūpniecībā darba vietu skaits ir 27% un lauksaimniecībā 12% no visām darba vietām pagastā. Valsts pārvalde un aizsardzība darba vietu struktūrā aizņem 12%.

Grafiks Nr.18 **Darba vietas Vaives pagastā pa jomām 2013.gadā**

Dati: CSP un Attīstības nodaļas aprēķins

Ekonomiskās krīzes iespaidā 2010.gadā Cēsu novadā krasi samazinājās darba vietu skaits (par 2867 darba vietām). 2011.gadā un turpmākajos gados vērojams neliels darba vietu skaita palielinājums. Salīdzinot 2011. un 2009.gada statistiku par darba vietām Cēsu novadā, vislielākais darba vietu skaita samazinājums skāra mākslas un izklaides, izglītības, ūdensapgādes un būvniecības jomas, savukārt lauksaimniecības un mežsaimniecības, administratīvo dienestu darbības jomās darba vietas kļuva vairāk.

Analizējot Cēsu iedzīvotāju darba iespējas un kur cēsnieki strādā, tika izmantota statistika par Iedzīvotāju ienākuma nodokli. Izvērtējot šos datus ir redzamas būtiskas atšķirības iedzīvotāju ienākuma nodokļa struktūrā starp pirmskrīzes laika periodu un pēc krīzi. No 2006.gada būtiski pieauga nodokļu ieņēmumi, kas tika iekasēti no darba vietām, kas atrodas ārpus Cēsu novada, kas galvenokārt ir Rīgas reģions un Valmiera sasniedzot līdz pat 52% no iekasētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Tas izskaidrojams ar to, ka palielinājās tā iedzīvotāju daļa, kas par savu darba vietu izvēlējušies Rīgu vai Valmieru un ar to, ka Rīgā darba samaksa ir vidēji augstāka nekā Cēsīs. Savukārt 2010.gadā proporcija ir krasi atšķirīga un pamatienākumi veidojas no Cēsu novadā reģistrētajām darba vietām – 80%.

Tabula Nr. 19.

Ieturētā iedzīvotāju nodokļa summa (EUR, VID) (Dati: RAIM); Ieturētā iedzīvotāju nodokļa summa (VID aprēķins).

Pašvaldība	Gads	Ieturētā iedzīvotāju nodokļa summa (pēc darba devēja juridiskās adreses, EUR).	Ieturētā iedzīvotāju nodokļa summa (pēc darba ņēmēja deklarētās adreses, EUR).
Cēsu novads	2009	6 463 793,07	7 914 196,16
	2010	5 925 325,27	8 029 739,53
	2011	6 046 465,91	8 105 640,37
	2012	6 070 727,94	8 559 423,75
	2013	6 331 168,40	8 899 018,36

Valsts ieņēmumu dienesta dati norāda, ka starpību starp ieturētā iedzīvotāju ieņēmuma nodokļa (pēc darba devēja deklarētās adreses) un ieturētā iedzīvotāju ieņēmuma nodokļa (pēc darba ņēmēja deklarētās adreses) ienes tie iedzīvotāji, kuri strādā ārpus Cēsu novada (citos novados reģistrētās darba vietās).

Bezdarbs

Tabula Nr.21.

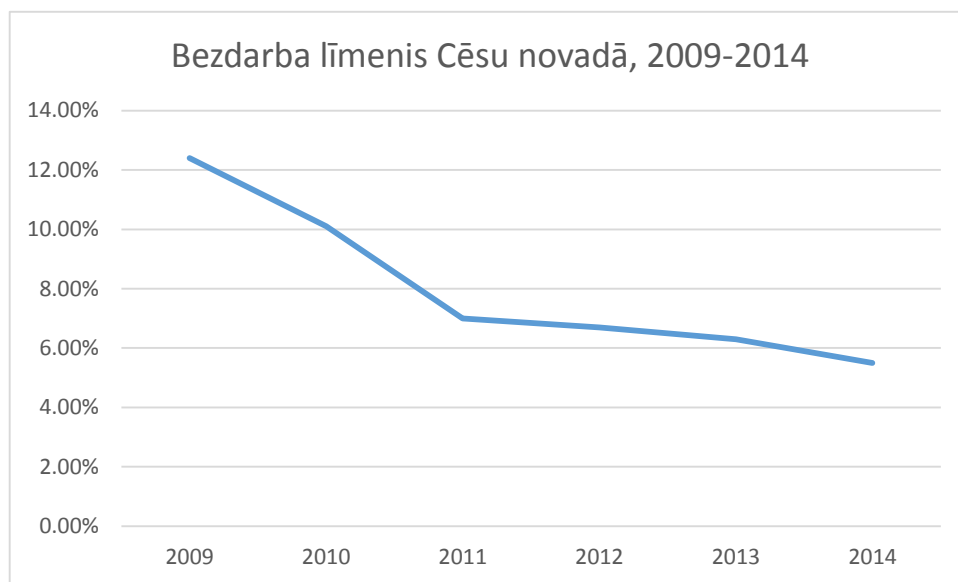
Bezdarba līmenis Cēsu novadā salīdzinājumā ar Vidzemes reģiona un Latvijas rādītājiem. Dati: RAIM, NVA

	CĒSU NOVADĀ	VIDZEMES REĢIONĀ	LATVIJĀ
2009	12.40%	8.8%	8.3%
2010	10.11%	18.6%	16.6%
2011	7.0%	11.7%	11.1%
2012	6.03%	13.4%	11.7%
2013	6.50%	9.6%	8.3%
2014	6.3%	8.5%	7.6%

Analizējot bezdarba rādītājus, redzams, ka sākot ar 2008.gadu, kas sakrīt ar ekonomiskās krīzes sākumu, Cēsu novadā paaugstinās bezdarbnieku skaits, kas 2009.gadā sasniedz 12,4% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. 2010.gadā bezdarba līmenis samazinās, kas saistāms ar ekonomikas stabilizēšanos,

uzņēmējdarbības aktivizēšanos un saistīts arī ar ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, kuri pazaudēja darbu Cēsīs, aizplūšanu, meklējot darba iespējas citur.

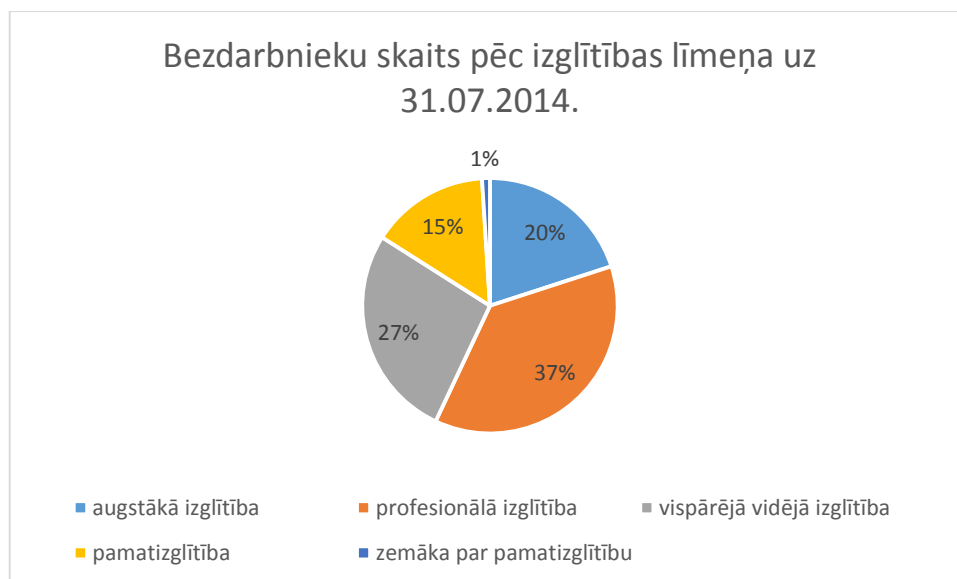
Redzams, ka bezdarba līmenis pēdējo gadu laikā ir bijis zemāks kā vidēji Vidzemes reģionā un Latvijā, kas skaidrojams ar salīdzinoši labāku ekonomisko situāciju nekā attālākās Latvijas pašvaldībās un tuvumu Rīgai, kas Cēsu iedzīvotājam ir alternatīva Cēsu darba tirgum.

Grafiks Nr.16 **Bezdarba līmenis Cēsu novadā %, pa gadiem**

Dati: NVA; Attīstības nodaļas aprēķins

Sadalījumā pa vecuma grupām, redzams, ka proporcionāli lielāks bezdarbs ir pirmspensijas vecuma grupās. Pēdējos trīs gados būtiski ir palielinājies bezdarbnieku jauniešu un bezdarbnieku pirmspensijas vecumā skaits, savukārt pēc iegūtās izglītības lielākais skaits 38% bezdarbnieku ir ar profesionālo izglītību un 27% ar vispārējo vidējo izglītību.

Grafiks Nr.17 **Bezdarbnieku skaits sadalījumā pēc iegūtās izglītības %, 2014.gadā.** Dati: NVA, Attīstības nodaļas aprēķins

Iedzīvotāju aptaujas un diskusiju rezultāti

Apkopojot Iedzīvotāju 2012.gada aptaujas rezultātus jautājumos par ekonomisko situāciju Cēsīs, redzams, ka runājot par Cēsu ekonomiskās situācijas izmaiņām pēdējo 12 mēnešu laikā, viedokli, ka tā ir uzlabojusies, pauda 15,6% respondentu, savukārt 38,7% aptaujas dalībnieku uzskata, ka tā ir nedaudz vai ievērojami pasliktinājusies. Visbiežāk (42,3% gadījumu) tika pārstāvēts viedoklis, ka ekonomiskā situācija pilsētā nav mainījusies. Optimistiskāk Cēsu iedzīvotāji prognozēja pilsētas ekonomiskās situācijas attīstību nākamo 12 mēnešu laikā. Pozitīvu (Cēsu ekonomiskā situācija nākamo 12 mēnešu laikā uzlabosies) prognozi sniedza 26,9%, negatīvu – 18,2% respondentu. Visbiežāk (44,3% gadījumu) aptaujas dalībnieki pauda viedokli, ka ekonomiskā situācija Cēsīs paliks bez izmaiņām. Aptaujas rezultātu analīze respondentu grupās, kas izveidotas pēc dažādām sociāli demogrāfiskajām pazīmēm (vecums, dzimums, ienākumu līmenis utt.), atklāj, ka salīdzinoši pozitīvāk Cēsu attīstību vērtē jaunieši (līdz 24 gadu vecumam) un finansiāli nodrošinātākie iedzīvotāji.

Savukārt vērtējot nodarbinātības iespējas, šī joma ir tā, kuru iedzīvotāji vērtējuši viskritiskāk un pētījuma rezultāti ļauj apgalvot, ka bezdarbs un jaunu darbavietu radīšana ir prioritāri risināmā problēma Cēsu novadā. Vairāk nekā trīs ceturtdaļas (77,9%) aptaujas dalībnieku pauda neapmierinātību ar nodarbinātības iespējām Cēsīs. Pētījuma rezultāti iezīmē tendenci – jo zemāks ir respondentu ienākumu līmenis uz vienu ģimenes locekli mēnesī, jo lielāks ir to aptaujas dalībnieku skaits, kurus nodarbinātības iespējas Cēsīs neapmierina.

Salīdzinot šos rezultātus ar aptauju, kas tika veikta 2007.gadā, 2011.gadā nodarbinātības iespējās Cēsīs vērtētas ievērojami kritiskāk. Ja 2007.g. ar nodarbinātības iespējām apmierināti bija 44% aptaujāto, tad šogad vairs tikai 16,8% respondentu. Šie rezultāti, protams, saistīti ar krasi atšķirīgajām ekonomiskajām situācijām 2007. Un 2011. gadā.

Jautājot iedzīvotājiem, kuras teritorijas būtu attīstāms kā prioritāras, kā galvenā (53.5% respondentu) tika minētas rūpniecības teritoriju attīstība.

Izaicinājumi:

- darba vietu skaita palielināšana;
- industriālo zonu attīstība;
- koordinēta un mērķtiecīga uzņēmējdarbības jomas attīstība;
- sadarbības sekmēšana starp uzņēmējiem un uzņēmējiem un atbalsta institūcijām.
- Attīstīt un sekmēt Pētījumā „Vidzemes plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas” katrai viedās specializācijas jomai nākamajiem 15 gadiem noteikto perspektīvo nišas produktu ražošanu Cēsu novadā:
- augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi – koka māju ražošana, spēļu laukumi bērniem, masīvkoka mēbeles un koka plātņu saliekamās mēbeles;
- informācijas tehnoloģijas – pielāgotu individuālo programmu izstrāde, datu pārstrāde un uzturēšana, mobilo lietotņu un spēļu izstrāde, IT infrastruktūras izstrāde valsts un pašvaldību institūcijām vietējā tirgū, datorprogrammēšana un konsultācijas;
- radošās industrijas - amatniecība un dizains;
- attālināti profesionālie pakalpojumi – biznesa procesu ārpakalpojumi, telemārketinga pakalpojumi, atbalsta funkciju nodrošināšana.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Aktīva uzņēmējdarbības vide pilsētā.**
- 2. Labs pilsētas ģeogrāfiskais novietojums; valsts un starptautiskās nozīmes transporta ceļu un sakaru infrastruktūras nodrošinājums.**
- 3. Piesātināts tirdzniecības objektu tīkls un jaunu tirdzniecības centru celtniecība – konkurences veidošanās, kas stimulē nepārtrauktu attīstību un kvalitāti.**
4. Labs rūpniecisko teritoriju novietojums pilsētā.
5. Stabili pieaugošā pilsētas viesu skaita pozitīvā ietekme uz tūrisma infrastruktūras attīstību.
6. Profesionālās izglītības iespējas pilsētā
7. Pieejams atbalsta pakalpojumu tīkls
8. Pašvaldībā pastāv nekustamā īpašuma atlaižu sistēma uzņēmējiem;

Vājās puses

- 1. Degradētas teritorijas, vājš infrastruktūras nodrošinājums.** Brīvu, ar pilnu infrastruktūras komplektu nodrošinātu teritoriju trūkums rūpnieciskajā zonā
- 2. Neoficiālā nodarbinātība, nodokļu nemaksāšana;**
- 3. Nepietiekošs dzīvojamais fonds jauna darbaspēka izmitināšanai;**

4. Sarežģīta transporta shēma un slikts ielu stāvoklis Cēsu pilsētā.

5. Uzņēmējdarbības attīstības stratēģijas trūkums.

6. Kvalificētu speciālistu trūkums.

7. Neizmantots Cēsu vecpilsētas potenciāls.

8. Augstas siltumapgādes izmaksas;

9. Valsts nodokļu politikas un pasaules ekonomikas tendenču radītais izmaksu pieaugums

10. Starta kapitāla trūkums uzņēmējdarbības uzsākšanai;

11. Nepietiekama zinātnietilpīgo nozaru attīstība;

12. Vāja profesionālo skolu tehniskā bāze;

13. Trūkst augsti kvalificētu pedagogu praktiskām jomām profesionālajās skolās, konkurēt nespējīgs pedagogu atalgojums

14. Maza uzņēmumu sadarbība: netiek izmantots sadarbības un specializācijas potenciāls;

15. Tālākizglītības iespēju trūkums pilsētā

Iespējas

1. Jaunu industriālo zonu attīstība. Brīvo, rūpnieciskai ražošanai paredzēto teritoriju labiekārtošana;

2. Tūrisma un atpūtas infrastruktūras un aktivitāšu attīstīšana un pilnveidošana Cēsīs. Sporta, veselības un rehabilitācijas tūrisma uzņēmējdarbības jomu attīstīšana paralēli industriālu zonu izveidei.

3. Dzīvojamā fonda paplašināšana;

4. Pilsētas infrastruktūras sakārtošana un attīstīšana.

5. Jaunu ražojošo uzņēmumu piesaiste Cēsīm.

6. Profesionālās un augstākās izglītības piedāvājuma attīstība.

7. Radošo industriju attīstīšana, kas sekmētu attīstību;

8. Ekonomiskās situācijas augšupejas un uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšana.

9. ES finansējuma piesaiste uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšanai

10. Uzņēmēju un profesionālo izglītības iestāžu sadarbības veicināšana ar mērķi sagatavot speciālistus darbam vietējā tirgū;

11. Uz klientiem orientētu pārvaldes metožu aktivizēšana;

12. Uzņēmējdarbības vides aktivizēšana – izstāžu, pasākumu, apmācību organizēšana

13. Skolas aktivizēt dalībai Junior Achievement programmā;

14. Prakšu veicināšana uzņēmumos no skolām;

15. Uzņēmumu iesaistīšanās klāsteru un kooperatīvu darbā;

16. Energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi;

17. Lauksaimniecības zemju izmantošana;

Draudi

- 1. Speciālistu aizplūšana no Cēsu novada**
- 2. Demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās.**
- 3. Atkarība no ārējiem energoresursu avotiem;**
- 4. Lielu ārējo konkurentu ienākšana Cēsīs.**
- 5. Kultūrvēsturisko objektu stāvokļa pasliktināšanās – tūrisma plūsmas mazināšanās.**
- 6. Izmaiņas nodokļu politikā.**
7. Valsts ekonomiskā lejupslīde - pirktspējas samazināšanās.
8. Pilsētas transporta kustības infrastruktūras ilgstoša nesakārtošana.
9. Cēsu pilsētas tēla zaudēšana.
10. Nepietiekama IKT izmantošana mazina uzņēmumu konkurētspēju
11. Konkurence starp novadiem/pilsētām par iedzīvotājiem;
12. Struktūrfondu investīciju samazināšanās pašvaldību infrastruktūras sakārtošanai;

4. TŪRISMS

Cēsu novada kultūrvides un dabas vide ir galvenie priekšnosacījumi tūrisma attīstībai novadā. Kultūrvēsturiskais mantojums, kultūras aktivitātes, dabas teritorijas un aktīvās atpūtas iespējas ir galvenie tūrisma resursi Cēsu pašvaldībā. Katru gadu tiek paplašināts tūrisma pakalpojumu un produktu klāsts un arī tūristu skaits pieaug. Tūrisma nozari būtiski ietekmēja 2008.gada ekonomiskā krīze, kad dramatiski samazinājās tūristu skaits, tomēr pēdējo gadu laikā ir atkal vērojama tūristu pieaugums Cēsīs.

Cēsu novadā vieni no nozīmīgākajiem tūrisma objektiem ir Cēsu viduslaiku pils, kuras drupas ir saglabājušās vēl šodien kopš pils celtniecības uzsākšanas 13.gs., pils dārzs, Cēsu Jaunā pils, Vecais Alus brūzis, Rātsnams, Ruckas muiža. Sv. Jāņa baznīca, kas ir otrs nozīmīgākais (pēc viduslaiku pils) arhitektoniskais objekts Cēsu novadā un viens no vecākajiem viduslaiku arhitektūras pieminekļiem Latvijā. Pavisam Cēsīs atrodas 32 valsts nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi, kā arī 114 vietējas nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi.

Cēsu novads tūristus piesaista ar viduslaiku noskaņām, kas jūtas gan tādās celtnēs kā Cēsu viduslaiku pils un Sv. Jāņa baznīca, gan arī pašā vecpilsētā, kurā līdz pat mūsdienām ir saglabājušies vairāki unikāli apskates objekti. Cēsis ir viena no vecākajām Latvijas pilsētām, un mūsdienās var izdalīt šādus Cēsu vēsturiskā centra elementus:

- Ielu tīkls, kas ar nelielām izmaiņām ir saglabājies no 14.gs;
- Pilsētvides faktūra (labiekārtojums, ielu un jumtu segums, mazās arhitektoniskās formas) ir saglabājusies 14.- 20.gs, taču mijas ar ievērojamām izmaiņām;
- Koku apbūves ir saglabājušās no 18.-19.gs, taču ir pazeminājies fasāžu tehniskais stāvoklis, izbūvēti papildus stāvi un izmainīts plānojums;
- Daudzstāvu mūra apbūves ir saglabājušās no 19. – 20.gs ar nelielām izmaiņām, pazeminājies fasāžu tehniskais stāvoklis un izmaiņas pirmo stāvu līmenī;
- Telpiski plastiskie akcenti un dominantes ir saglabājušies no 13.gs un nākuši klāt katrā laika posmā un saglabājušies līdz pat mūsdienām.

Cēsu pievilcīgo senatnīgumu ļauj sajuxt ne vien daudzie kultūrvēsturiskie objekti, bet arī tādas interesentiem sniegtās iespējas kā, piemēram, Seno rotu kalve, kas atrodas Cēsu viduslaiku pilī, kur tautas daiļamatu meistara, rotkaļa Daumanta Kalniņa vadībā var iepazīties ar seno latviešu rotkaļu darbiem, apskatīt seno rotu atdarinājumus, kā arī no paša meistara stāstītā uzzināt par seno rotu nozīmi un valkāšanas tradīcijām. Tāpat arī aušanas darbnīcā „Vēverīšas” meistares Dagnijas

Kupčas vadībā būs iespēja iepazīties ar audējas amatu, aušanas vēsturi un tradīcijām. Lai uzzinātu ko vairāk par viduslaiku tērpiem vai pat tos pielaikotu, ir iespēja apmeklēt Cēsu viduslaiku tērpu darbnīcu.

Cēsu novada kultūrvēsturiskais mantojums apkopots Cēsu vēstures un mākslas muzejā, kur apkopotas vairāk kā 40 000 vienību, sniedzot liecības- fotoattēlus, vēsturiskās ziņas, zīmējumus, pētījumus, projektus, arheoloģiskos priekšmetus u.c. Cēsu centrālajā bibliotēkā tiek vākti un apkopoti publicitātes materiāli par Cēsu novada ievērojamākajiem cilvēkiem, notikumiem, iestādēm, kultūras un vēstures pieminekļiem. Novadpētniecības lasītavas krājumā ir atrodamas grāmatas par novadu un novadniekiem un kopš 2003.g. darbojas bibliotēkas izveidotā novadpētniecības datu bāze, kas pieejama elektroniskā formātā.

Cēsu novadā atrodas vairāki **vēsturiskie parki**: Pils parks, Maija parks un Ruckas muižas parks. Pilsētas parki tiek izmantoti kultūras tūrisma maršrutos un kultūras pasākumu norisei.

- Pils parka pirmsākumi meklējami 1812.gadā, tas ir vairākas reizes uzlabots un pārbūvēts. Vasarā pa pils parka dīķi ir iespējams izbraukt mierpilnu braucienu ar kuģīti „Kārli”.
- Maija parks veidots 19.gs., kad parku arhitektūrā modē nāca romantiskas pilsdrupas. Parks ir raksturīgs šī veida paraugs ar dīķi, terasēm un apstādījumiem.
- Ruckas muižas parks ir valsts nozīmes kultūras piemineklis, kurš rakstiskajos avotos pirmo reizi minēts 1577.gadā. Muižas parks ir Cēsu ģeogrāfiskais centrs.
- Avotu ielejas parks ir jaunizveidots parks ar koškrūmiem un citiem apstādījumiem.

Cēsu novadā atrodas arī **vēsturiskie pieminekļi**, kur daudzas no skulptūrām ir izvietotas parkos un sabiedriskās vietās.

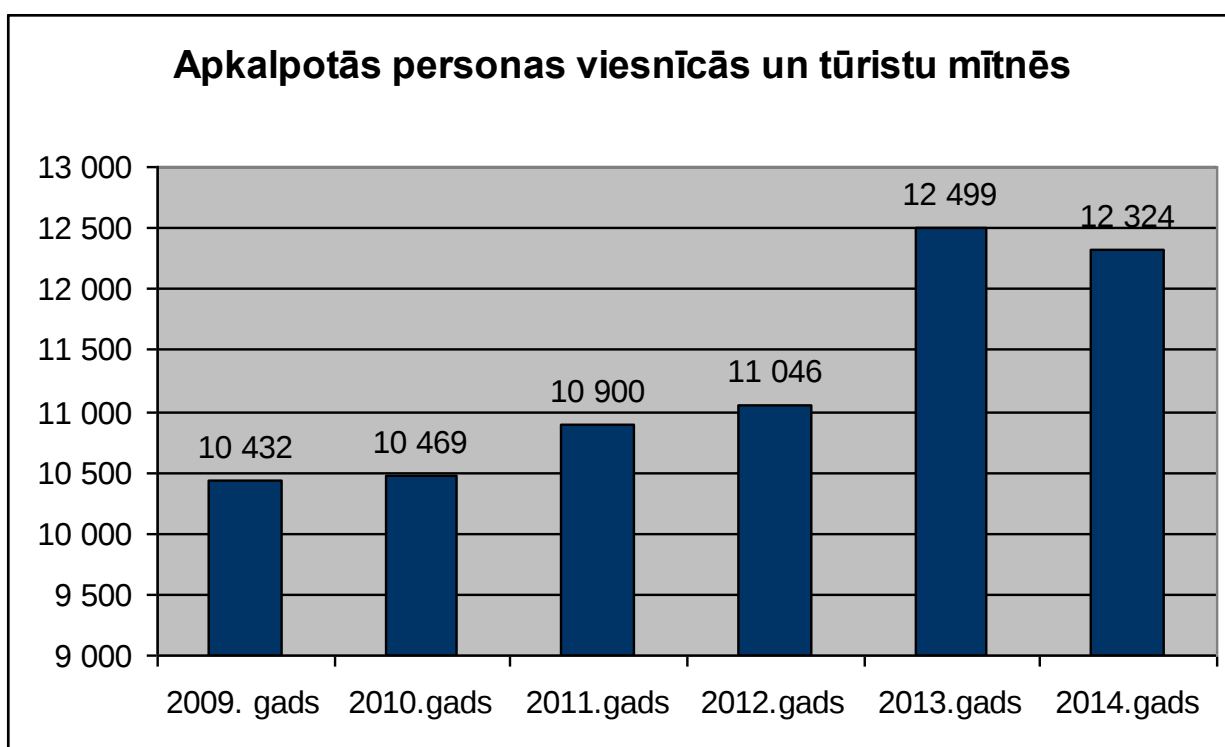
- Pils parka kāpņu lejasdaļā atrodas sešas tēlnieka R. Āboliņa bērnu skulptūras, pie pils parka dīķa- zvejnieku skulptūras, bet Pils parka dīķa centrā uzstādīta tēlnieka A. Jansona skulptūra- strūklaka „Zvejnieks ar samu”.
- Maija parkā izvietots K. Jansona izcilais diplomdarbs „Cīņa ar kentauru”, kas laika gaitā kļuvis par vienu no izteismīgākajiem Cēsu pilsētas simboliem.
- Cēsu pilsētas centrā- Vienības laukumā atrodas Uzvaras piemineklis, kas pirmo reizi uzbūvēts 1924.g. Latvijas Brīvības cīņās kritušo piemiņai un no jauna atklāts 1998.gadā.
- Cēsu pulka skolnieku rotas pieminekļa meta autors ir J. Rozenbergs, bet varā to izveidoja E. Āboliņš un J. Zibens. Padomju režīma laikā piemineklis tika iznīcināts un no jauna atjaunots Atmodas laikā un atklāts 1992.g. (tēlniece M. Baltiņa).
- Skulptūra „Gadsimtiem ejot” (tēlnieks M. Jansons) atklāta 2005.g. un novietota pie Sv. Jāņa baznīcas. Tautā skulptūru sauc „Laika vecis”.

Cēsu novadā ir bagāts kultūrvēsturiskais mantojums- liels kultūrvēsturisko objektu un pieminekļu skaits. Tāpat ir arī apkopots un saglabāts pieejamo materiālu krājums par Cēsu novadu, tā cilvēkiem un svarīgākajiem notikumiem, kas ir pārveidots interesentiem pieejamākā formātā- elektroniski. Līdz ar to radošā tūrisma attīstīšanai tiek izmantots kultūras mantojuma potenciāls, Cēsu novada viesus un iedzīvotājus radoši iesaistot dažādās izglītojošās un izklaidējošās norisēs, kas veicina izpratni par Cēsu novada materiālo un nemateriālo kultūras

mantojumu. Interesentiem ir iespējas iepazīt Cēsu novada kultūrvēsturisko vidi, iegūt jaunas zināšanas par latviešu kultūru, dzīvesveidu un to tradīcijām.

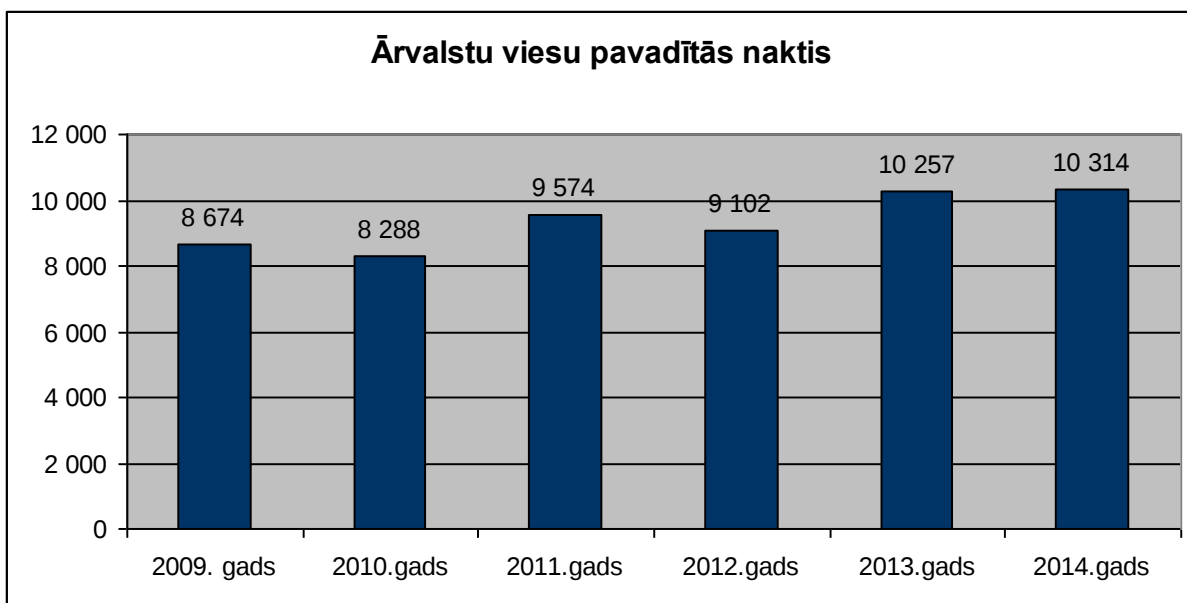
Cēsis ir aktīva tūrisma pilsēta, kas piesaista gan ārvalstu, gan vietējos tūristus. Pēc statistikas datiem kopš 2009.gada viesnīcu un tūristu mītnu apkalpoto personu skaits palielinās. Vislielākais skaits reģistrēts 2013. gadā – 12499 personas. 2014. gadā apkalpoto personu skaits nedaudz samazinājies.

Vairākums tūristu, kas apmeklē Cēsis, ir Latvijas iedzīvotāji. Ārzemnieki, kas ierodas Cēsīs, galvenokārt ir organizētie tūristi, kas ierodas vienas dienas ekskursijā no Rīgas. Lai gan individuālu ārzemju tūristu skaits ir visai neliels, tam ir tendence pieaugt. Lielākoties šīs vizītes ir viesošanās pie radiem un draugiem, biznesa braucieni, kā arī dabas un vēstures objektu apskate.

Grafiks Nr. 18. **Apkalpotās personas viesnīcās un tūristu mītnēs Cēsu novadā** . Statistikas avots: LR Centrālā statistikas pārvalde

Naktis, ko ārvalstu viesi pavada Cēsu novada viesnīcās un citās naktsmītnēs pakāpeniski palielinās. No 2009.gada līdz 2014.gadam pavadīto nakšu skaits ir palielinājies par gandrīz 2000.

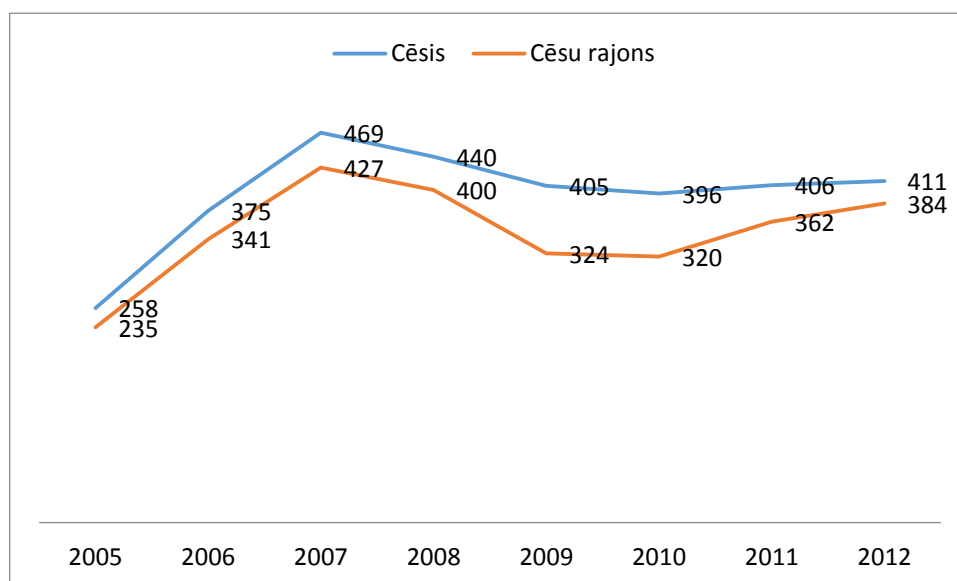

Grafiks Nr. 19. **Ārvalstu viesu pavadītās nakts Cēsu novadā.** Statistikas avots: CSP

Tabula Nr.22.

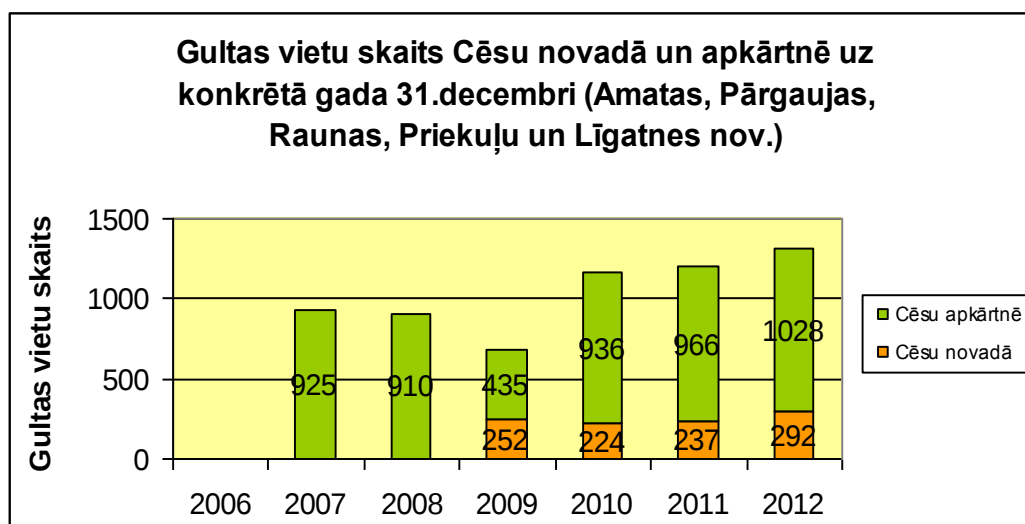
Ceļotāju un Tūristu skaits Cēsu novadā, tūkstošos, pa gadiem (P/A Cēsu kult. un tūrisma centrs)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tūristu un ceļotāju skaits Cēsu novadā	405	396	406	411	416	414

Grafiks Nr.20 **Ceļotāju un Tūristu skaits Cēsu novadā un Cēsu rajonā, tūkstošos, pa gadiem.** Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs

No tūristu nakšņošanas iespējam Cēsīs ir pieejamas gan viesnīcas, gan hosteļi, gan viesu mājas, gan kempingi, 2012.gadā piedāvājot 292 gultas vietas, savukārt 2014.gadā tūristiem pieejamas vien 275 gultas vietas. Gultasvietu skaits Cēsīs pēdējos gados pieaug, tomēr kopumā pilsētā trūkst viesnīcu un hosteļu, it sevišķi vasaras sezonā, kad novadā ir plašs kultūras aktivitāšu piedāvājums.

Grafiks Nr. 21. **Gultas vietu skaits Cēsu novadā un apkārtnē (Amatas, Pārgaujas, Raunas, Priekuļu un Līgatnes novados) pa gadiem.** Dati: P/A Cēsu kult. un tūrisma centrs

Tabula Nr. 23.

Gultas vietu skaits Cēsu novadā un apkārtnē (Amatas, Pārgaujas, Raunas, Priekuļu un Līgatnes novados) pa gadiem (P/A Cēsu kult. un tūrisma centrs)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gultas v. sk. Cēsu apkārtnē	687	1160	1203	1320	1301	1492
Cēsu novadā	252	224	237	292	-	275

Tūristu apmeklētākie objekti saistīti ar kultūrvēsturisko mantojumu, aktīvās atpūtas aktivitātēm un dabas objektiem, kā arī kultūras pasākumi.

Tabula Nr. 24.

Apmeklētākie tūrisma objekti Cēsu novadā un tā apkārtnē pa gadiem. Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma aģentūra

Tūristu objekts	piesaistes	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Cēsu Pils komplekss		95784	83559	79311	64810	62823	70672
Bērnu Zinātnes centrs Z(in)oo		13425	16500	14280	3226		
Žagarkalns		15000	60000	50000	60000	75000	55000
Ozolkalns		14351	16242	30000	45000	50000	50000
Zvārtes iezis		8388	10439	9189	10422	15550	11424
Āraišu arheoloģiskais muzejparks		15885	15886	15098	15507	11639	10949

Apmeklētākie kultūras pasākumi pēdējos gados ir Cēsu Mākslas festivāls, Muzeju nakts un Cēsu pilsētas svētki kopā šajos pasākumos pulcinot ap 30 500 apmeklētāju.

Tūristi Cēsu novadā galvenokārt viesojas no citām Latvijas vietām, un no ārvalstu tūristiem visplašākais apmeklējums ir no Vācijas un Krievijas. Pēdējos gados nozīmīgi pieaudzis tūristu skaits no Krievijas un arī turpmāk prognozējums, ka tūristu skaitam no Austrumu kaimiņiem ir potenciāls pieaugt.

Tabula Nr. 25.

Tūrisma informācijas centra apmeklētāju sadalījums pa valstīm 2013.-2014..gadā. Dati: P/A Cēsu kultūras un tūrisma centrs

TOP 10	2013	TOP 10	2014
LATVIJA	7481	Latvija	6931
KRIEVIJA	3766	Vācija	3711
VĀCIJA	3457	Krievija	3619
IGAUNIJA	833	Igaunija	868
LIETUVA	533	Lietuva	506
NĪDERLANDE	489	Nīderlande	497
LIELBRITĀNIJA	391	Lielbritānija	286
SPĀNIJA	284	Somija	221
ASV/KANĀDA	276	ASV/Kanāda	207
FRANCIJA	263	Francija	201

Ēdināšana

Cēsu pilsētā ir liels skaits dažāda līmeņa un kvalitātes ēdināšanas iestādes. Lielākā problēma - trūkst vietas, kas spēj vienlaicīgi uzņemt lielas (40-80 personas) tūristu grupas.

Transports

Cēsis atrodas Vidzemes centrā, līdz ar to autobusu satiksme ir nodrošināta ar visām lielākajām Vidzemes pilsētām. Dzelzceļa līnija nodrošina labu satiksmi ar Rīgu, Siguldu un Valmieru.

Ir nepieciešams attīstīt velo un gājēju ceļus. Ir izstrādāta norādes zīmju uzstādīšanas programma, lai pilsētas viesiem būtu vieglāk orientēties Cēsu novadā.

Naktsmītnes

Līdz 1998.gadam gultasvietu skaits apmierināja iebraucošo tūristu pieprasījumu, tomēr no 1999.gada tūristu pieprasījums pēc naktsmītnēm sāk pārsniegt piedāvājumu. Īpaši izteikta šī problēma ir vasaras mēnešos, kad ir sevišķi liels pieprasījums pēc vidēji lētajām naktsmītnēm.

Nozīmīgs solis tūrisma attīstībai Cēsu novadā ir iesaistīšanās Gaujas Nacionālā parka tūrisma klastera darbībā un attīstībā.

Izaicinājumi:

- Jaunu tūrisma piesaistes objektu un pakalpojumu attīstība, kas paildzinātu nakšņojumu dienas;
- Uz tūristiem vērsta mārketinga attīstība;
- Pakalpojumu servisa kvalitātes paaugstināšana.
- Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un atjaunošana.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Unikāls kultūrvēsturiskais mantojums.**
- 2. Izdevīgs Cēsu pilsētas ģeogrāfiskais novietojums, daudzveidīga pilsētas ainava un daba.**
- 3. Izveidotas un attīstītas kultūras un atpūtas tradīcijas, kas piesaista tūristus.**
- 4. Attīstīts tūrisma informācijas centrs.**
5. Attīstīts sabiedriskais transports ar citām pilsētām, attīstītas sakaru tehnoloģijas.
6. Mazpilsētas atmosfēra.

Vājās puses

- 1. Slikts kultūrvēsturiskā mantojuma vizuālais un tehniskais stāvoklis.**

- 2. Neapmierinoša tūrismam nepieciešamā infrastruktūras kvalitāte un kvantitāte.**
- 3. Vienotas un koordinētas tūrisma stratēģijas trūkums.**
4. Nepietiekams finansējums no valsts, pašvaldības, privātā sektora, fondiem tūrisma attīstībai.
5. Kopēja tūrisma piedāvājuma trūkums.

Iespējas

- 1. Pilsētas centra un pieguļošās teritorijas attīstīšana par kvalitatīvām un daudzpusīgām atpūtas vietām tūristiem.**
- 2. Vecpilsētas potenciāla akcentēšana un izmantošana.**
- 3. Jaunu tūrisma pakalpojumu izveide, izmantojot novada bagāto vēsturi un lokācijas vietu;**
- 4. Aktivā tūrisma attīstīšana Cēsīs un pilsētas apkārtnē.**
- 5. Veloceliņu izbūve.**
- 6. Gaujas senlejas attīstīšana tūrismam un atpūtai.**
- 7. Sanatoriju un rehabilitācijas iestāžu atjaunošanas veicināšana.**
- 8. Biznesa tūrisma attīstība.**
9. Viduslaiku pilsētas veidošana Jaunās pils dārzā tūrisma sezonas laikā.

Draudi

- 1. Kultūrvēsturiskā mantojuma bojāeja.**
2. Zinošu cilvēku resursu aizplūšana no Cēsīm.
3. Sabiedriskās drošības pasliktināšanās pilsētā.

5. INFRASTRUKTŪRA

5.1. Ielu un ceļu infrastruktūra, transports

Cēsu novads un tā centrs ir labi sasniedzams, Vaives pagastu šķērso starptautiskas nozīmes autoceļš Rīga – Veclaicene, savukārt novada centrs Cēsis ir vienlīdz labi sasniedzams gan no autoceļa Rīga – Veclaicene, gan autoceļa Inčukalns – Valka. Novads ir labi sasniedzams arī reģionālā kontekstā – Cēsu pilsētu ar Valmieru savieno valsts nozīmes autoceļš Limbaži – Cēsis, ar Madonu – valsts autoceļš Cēsis – Madona. Novada iekšienē Vaives pagasta teritoriju ar novada centru Cēsīm savieno 2.šķiras autoceļš Cēsis – Bānūži, kas šķērso visu Vaives pagasta teritoriju un ir tā galvenā transporta dzīsla. Vaives pagasta teritoriju šķērso arī 2.šķiras autoceļi Ģūģeri – Rīdzene un Drusti – Dzērbene – Skujene.

Ārējais pasažieru transports

Cēsu pilsētas pasažieru sakarus ar citām teritorijām nodrošina dzelzceļš, piepilsētas un starppilsētas autobusi un vieglais autotransports.

Novada sasniedzamību no ārpuses un galvenos iekšējos savienojumus, nodrošina valsts uzturēti ceļi, savukārt mazākas nozīmes novada teritoriju savstarpēju savienojamību nodrošina pašvaldības ceļi Vaives pagastā un ielas Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemos. Pašvaldības ceļu kopgarums ir 99.19 km, bet ar asfaltbetona segumu klāti ir tikai 0.97 km, pārējie ceļi ir ar grants vai uzlabotas grunts segumu. Pašvaldības autoceļi ir sadalīti trīs kategorijās A, B un C, kur A – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina satiksmi starp apdzīvotajām vietām vai savieno apdzīvotas vietas ar augstākas nozīmes autoceļu tīklu – 20.46 km, B – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina piebraukšanu ne mazāk kā trīs viensētām vai zemnieku saimniecībām, kurās dzīvo pastāvīgi visu gadu – 77.03 km, C – pašvaldības autoceļi, kas nodrošina piebraukšanu pie īpašumiem, kuros cilvēki pastāvīgi nedzīvo vai, kas nodrošina piebraukšanu pie mazāk kā trīs viensētām vai zemnieku saimniecībām – 1.7 km. Ielu kopgarums Vaives pagasta ciemos ir 2,05 km.

Cēsu pilsētas ielu kopējais garums ir 123, 01 km, no tā 47% ir ar asfaltbetona segumu, 1,2% ar bruģa segumu, 47.8% ir ar grants, grunts vai šķembu segumu, savukārt 4% ir neizbūvētas ielas. Pilsētā ir viens tilts un divi ceļu pārvadi ar kopējo garumu 5.14 km.

Sākot ar 2004.gadu Cēsu pilsētā tiek īstenota mērķtiecīga galveno ielu sakārtošanas programma. Laika periodā no 2007.gada pilsētas ielu sakārtošana ir bijusi viena no pašvaldības prioritātēm un maģistrālo ielu sakārtošanā ir ieguldīti būtiski līdzekļi – 4,6 milj. Ls un ir noslēgts līgums par vēl viena miljona ieguldīšanu tranzītielas – Gaujas ielas sakārtošanā 2013.gadā. Līdz ar to šobrīd Cēsīs ir sakārtotas lielākā daļa galveno ielu, kas nodrošina ne tikai ērtu pārvietošanos pa pilsētu, pilsētas iedzīvotājiem, bet arī pilsētas pakalpojumu izmantotājiem no apkārtnes novadiem un tūristiem.

Lai arī pēdējos gados ielu rekonstrukcijai ir atvēlēti nozīmīgi līdzekļi, tomēr ielu kopējais stāvoklis pilsētā ir tikai nedaudz uzlabojies, lielākā daļa pilsētas nozīmes ielu, kas nodrošina satiksmi starp pilsētas teritorijām un nodrošina piekļuvi uzņēmumiem vai dzīvojamajām mājām, ir sliktā tehniskā stāvoklī. Lai uzlabotu uzņēmējdarbības vides pievilcību nepieciešams sakārtot ielas, kas atrodas uzņēmējdarbības zonās – industriālās teritorijas un pilsētas centrs – Cēsu Vecpilsēta.

Vaives pagastā pēdējos 10 gados ir rekonstruēts salīdzinoši nedaudz ceļi un ielas. Vaives pagasta Rīdzenes ciemā 2010.gadā tika sakārtota galvenā iela investējot 53 000 Ls, 2009.gadā izmantojot novadu veidošanas dotāciju, tika sakārtoti daži kritiskākie pašvaldības ceļu posmi. Lielākas investīcijas ir veiktas valsts 2.šķiras Cēsis – Bānūži ceļa posmā Cēsis – Krīvi, asfaltējot daļu ceļa posma no Cēsīm līdz Krīviem. Vaives pagastā ceļu tīkls ir pietiekami plašs, lai nodrošinātu ērtu sasniedzamību ar novada centru Cēsīm un galvaspilsētu Rīgu, tomēr ceļu kvalitāte pārsvarā ir sliktā vai avārijas stāvoklī un ierobežo iedzīvotāju un uzņēmēju pārvietošanās iespējas pagasta teritorijā ziemas, pavasara un rudens sezonās.

Cēsu pilsēta ir sasniedzama arī ar vilcienu maršrutā Cēsis Valka. Pilsētas centrā atrodas IV klases stacija, kas nodrošina preču un pasažieru pārvadājumus. Pilsētā ir divas dzelzceļa pārbrauktuves un viens dzelzceļa pārvads. Vienlīmeņa dzelzceļa pārbrauktuves būtiski traucē satiksmes kustībai, tāpat bīstama ir dzelzceļa šķērsošana iedzīvotājiem. Pilsētā atrodas viena gājējiem labiekārtota dzelzceļa šķērsošanas vieta pie dzelzceļa stacijas. Perspektīvā paredzēts veidot dzelzceļa pārvada būvniecība Valmieras ielā un Ata Kronvalda ielas turpinājumā, savienojot pilsētas rietumu un austrumu daļu.

Novada teritorijā veloseliņi ir attīstīti tikai pilsētas teritorijā, rekonstruējot maģistrālās ielas, tiek veidoti apvienotie gājēju un veloseliņi, kas nodrošina drošu velokustību. Pilsētā ir izvietotas arī norādes zīmes, kas palīdz orientēties velobraucējiem – tūristiem un Cēsis ir iekļautas velotūrisma maršrutos, kas iet caur pilsētu. Nākotnē nepieciešams aizvien popularizēt pārvietošanos pilsētā ar velosipēdiem, paplašināt veloseliņu tīklu un veidot jaunus savienojumus ar tuvumā esošajiem ciemiem Vaives pagastā un blakus novados.

Tendences un aktualitātes nākotnē

Satiksmes un sabiedriskā transporta problēmu risināšana Cēsīs

Satiksmes drošību pilsētā apdraud, negatīvu ietekmi uz Cēsu vecpilsētas kultūrvēsturiskajiem objektiem un apkārtējo vidi atstāj, tūristu pārvietošanos pilsētas robežās apgrūtina un kopējo pilsētas ekonomisko attīstību kavē:

- sarežģītā transporta plūsmas shēma,
- slikts ielu un ceļu tehniskais stāvoklis,
- pilna Cēsu pilsētas apvedceļa trūkums,
- Tūrisma un veselīga dzīvesveida veicināšanai Cēsu pilsētā nepieciešama veloceļu un velostāvvietu izbūve.
- ielu/ceļu tīkla un transporta plūsmas objektīva pētījuma un sakārtošanas plāna trūkums,
- transporta kustības problēmas vecpilsētā.

SVID analīze

Stiprās puses

1. **Kravas transporta kustības mazināšanās pilsētas centrā .**
2. **Labs radiālo maģistrālo ielu tīkls;**
3. Labs pilsētas ģeogrāfiskais novietojums attiecībā pret valsts un starptautiskas nozīmes transporta līnijām.
4. Pašvaldības vēlme sakārtot ielu/ceļu tīklu un transporta plūsmas organizāciju.

Vājās puses

1. **Sarežģīta transporta plūsmas shēma.**
2. **Slikts ielu un ceļu tehniskais stāvoklis.**
3. **Pilna Cēsu pilsētas apvedceļa trūkums.**
4. **Nav ielu/ceļu tīkla un transporta plūsmas objektīva pētījuma un sakārtošanas plāna - neadekvāts un neprecīzs finansējums.**
5. Pilsētas reljefs ir nepateicīgs transportam un ielu/ceļu tīklam.
6. Liels ielu/ceļu grants seguma īpatsvars.
7. Veloceliņu un velostāvvietu trūkums.

Iespējas

1. **Vienkāršot Cēsu pilsētas transporta shēmu, veidojot pilnus otrā, trešā loka un apvedceļa risinājumus.**
2. **Izstrādāt ielu/ceļu tīkla un transporta plūsmas pētījumu un attīstības plānu, saskaņā ar inženierkomunikāciju izbūves perspektīvām – adekvāta finansējuma piešķiršana.**

3. Izstrādāt mehānismu, kas paredz ar nekustamā īpašuma nodokļa atlaidi veicināt melnā seguma ielu izbūvi Cēsīs.
4. Aktualizēt gājēju un velosipēdistu drošību pieaugošas transporta intensitātes apstākļos.
5. Veidojot apbūvi, rezervēt teritorijas transporta vajadzībām.

Draudi

1. **Finansējuma trūkums infrastruktūras sakārtošanai – ielu/ceļu seguma sabrukums.**
2. **Nesakārtota infrastruktūra - uzņēmējdarbības un tūrisma attīstības kavēšana.**
3. Pilsētas centrs noslogots ar transporta līdzekļiem.
4. Dzelzceļa pasažieru pārvadājumu samazināšanās.

5.2. Ūdenssaimniecība

Cēsu novadā centralizētā ūdensapgāde un kanalizācija ir nodrošināta Cēsu pilsētā, savukārt Vaives pagasta Rīdzenes un Krīvu ciemos daļēji ir nodrošināta centralizētā kanalizācija un ūdensapgāde. Cēsu pilsētā centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina pašvaldības SIA „Vinda”, savukārt Vaives pagasta centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina Vaives pagasta pārvalde.

Pilsētā ir divas neatkarīgas ūdensapgādes sistēmas – viena apkalpo Cēsu pilsētas lielāko daļu, bet otra Cīrulīšu rajonu. Abās sistēmās lieto pazemes ūdeni, kuru iegūst no četrām lieljaudas artēziskām akām, ar kopējo debetu 417 m³/h. Pilsētas ūdens attīrīšanas iekārtas atklātas 2001.gadā. Iekārtu jauda 10 200 m³/d un ūdens pēc attīrīšanas atbilst ES un Sabiedrības veselības aģentūras prasībām un kritērijiem. Ūdensvada tīkla kopgarums ir apmēram 72 km. Lielākā daļa cauruļu ir no ķeta un tērauda, jaunākās caurules ir no plastmasas. Ūdensvada cauruļvadi ir izbūvēti laika posmā no 1949.gada. atsevišķās ielās cauruļvadu tehniskais stāvoklis ir ļoti slikts. Precīzs cauruļvadu stāvoklis un tīklu noslogotība ir noteikta veicot korodivitātes izpēti un modelējot ūdensvada tīklu. Pamatojoties uz izpētes datiem tiek īstenots ISPA projekta, kura ietveros tiek veikta ūdensvada rekonstrukcija un strupceļu likvidēšana ūdensvadā. Centralizētā kanalizācijas sistēma Cēsīs pašlaik apkalpo apmēram 82% no pastāvīgiem iedzīvotājiem. Cēsīs galvenokārt ir pašteces saimnieciskās kanalizācijas tīkli ar kopējo garumu 52,2 km.

2013.gadā tika noslēgta vienošanās par Cēsu pilsētas ūdenssaimniecības attīstības projekta III kārtu, kuras ietvaros 90% pilsētas iedzīvotāju tiks nodrošināta pieeja centralizētajam ūdensvadam un kanalizācijas tīkliem. Cēsu pilsētas ūdenssaimniecības attīstības ietvaros pilsētas centralizētajai kanalizācijai ir pieslēgti arī Priekuļu novada Priekuļu ciema tīkli un SIA „Vinda” ir pārņēmusi Priekuļu novada Jāņmuižas ciema ūdenssaimniecības tīklus un to apkalpošanu. Nākotnē paredzama Priekuļu novada Dukuru ciema un Amatas novada Agras ciema pievienošana pilsētas ūdenssaimniecības tīkliem.

Vaives pagastā centralizēto ūdensgūtņu nav, pagasta Rīdzenes un Krīvu ciemos daļa mājokļu ir pievienota centralizētām ūdens apgādes sistēmām, bet ūdens ieguve notiek decentralizēti, izmantojot vai nu vairākus vai atsevišķus urbumus. Individuālajā ūdens apgādē lauku viensētās vai nelielos ciemos izmanto raktās grodu akas vai urbumus. Centralizētie notekūdeņi ciemu teritorijās tiek attīrīti pārsvarā bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, kuras strādā slikti un tām nepieciešama rekonstrukcija. 2013.gadā īstenots Rīdzenes un Krīvu ciema ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projekts, rekonstruējot attīrīšanas iekārtas un sakārtojot ūdens un kanalizācijas tīklus.

5.3. Atkritumu apsaimniekošana

Cēsu novadā atkritumu apsaimniekošana notiek saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem, Cēsu novada saistošajiem noteikumiem un Ziemeļvidzemes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Cēsu novada teritorijā veic viens operators - SIA ZAOO. Cēsu pilsētā un Vaives pagasta ciemos tiek nodrošināta dalītā atkritumu savākšana un Cēsu pilsētā darbojas divi dalītās atkritumu savākšanas punkti, kas strādā ļoti labi un iedzīvotāji aktīvi nodod dalītos atkritumus. Katru gadu atkritumu savākšanas sistēma novadā tiek attīstīta un modernizēta. 2011.gadā tika uzsākta modernu atkritumu urnu izbūve Cēsu pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kvartālos, kas veido estētiskāku vidi un ērtāku atkritumu savākšanu.

5.4. Enerģētika

Cēsu novadā elektrotīklus uztur VAS „Latvenergo” Ziemeļu elektriskie tīkli un pēdējos gados elektrotīkli Cēsu novadā tiek mērķtiecīgi sakārtoti un attīstīti. Cēsu pilsētā ir veikti centra elektrotīklu modernizācija pārejot no tīkliem ar 6 kV spriegumu uz 10kV spriegumu. Būtiskākās problēmas elektroenerģijas pieejamībā Cēsu pilsētā ir, nepietiekamas elektroenerģijas jaudas, kas it sevišķi ietekmē jaunu objektu attīstību un jaunu ražošanas uzņēmumu izveidošanu un esošo kapacitātes palielināšanu. Turpmākajos gados nepieciešama mērķtiecīga elektrotīklu un elektroenerģijas jaudu sakārtošana industriālajās teritorijās, veidojot pievilcīgas teritorijas ražošanas attīstībai. Vaives pagastā.

6. SOCIĀLĀ VIDE

6.1. Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība

Sociālās palīdzības darbu koordinē un sociālos pakalpojumus Cēsu novadā sniedz 2007.gadā izveidotā pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests” (turpmāk – Sociālais dienests), un tās struktūrā izveidotās četras nodaļas – Administratīvā nodaļa, Ģimenes atbalsta nodaļa, Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām un Saimnieciskā nodaļa.

2010.gadā tas apvienots ar Vaives pagasta sociālo dienestu. Sociālā dienesta galvenajos pienākumos ietilpst sociālo pakalpojumu un palīdzības nodrošināšana, koordinēšana plānošana un organizēšana.

Aģentūrā darbojas vairāki dienas centri – Saules taka, kas piedāvā mērķtiecīgu brīvā laika pavadīšanu bērniem un jauniešiem no sociālā riska ģimenēm un Invalīdu habilitācijas dienas centrs, kas piedāvā aktivitātes cilvēkiem ar invaliditāti. Sociālais dienests piedāvā arī Mājas aprūpes biroja pakalpojumus.

Uz 01.02.2014. Sociālajā dienestā strādā 43 darbinieki, no kuriem 73% šeit strādā vairāk kā 3 gadus, un 75% darbinieku ir ieguvuši augstāko izglītību.

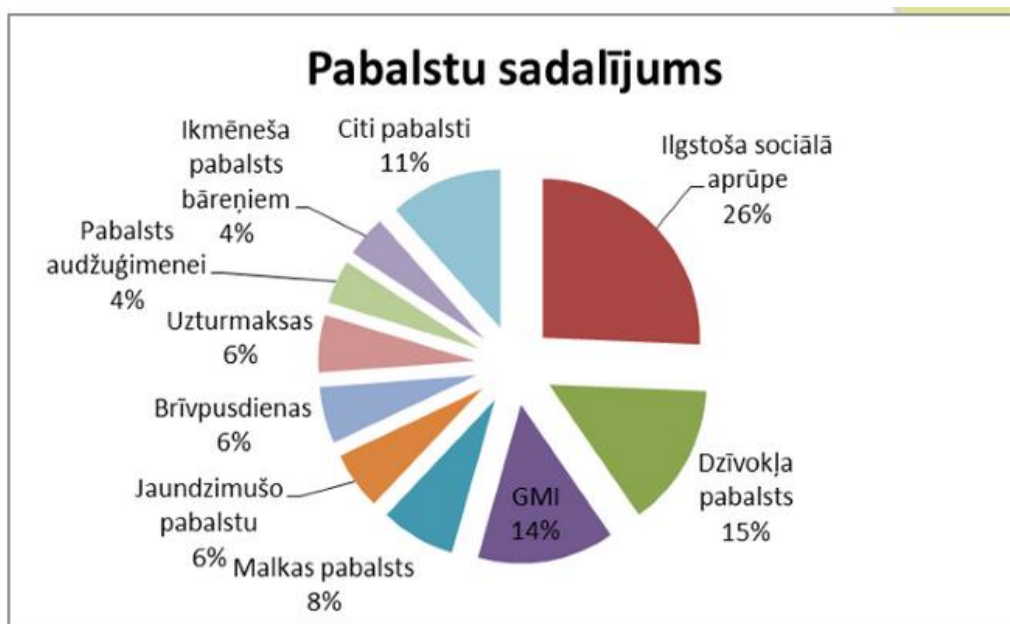
2014.gada sākumā Sociālā dienesta darbības ietvaros tiek nodrošināti šādi pakalpojumi:

- Sociālās aprūpes pakalpojumi personas dzīves vietā
 - aprūpe mājās;
 - pakalpojums „Drošības poga”;
- Sociālā rehabilitācijas pakalpojumi personas dzīvesvietā:
 - Atbalsta un pašpalīdzības grupas;
 - Atbalsta ģimenes/ uzticības personas pakalpojums;
 - dienas un atbalsta centru pakalpojumi:
 - Invalīdu habilitācijas - dienas centra pakalpojumi;
 - Dienas centrs bērniem un jauniešiem „Saules taka”;
 - Vidzemes reģiona mobilais sociālo pakalpojumu Resursu centrs;
- Sociālā aprūpe institūcijā;

- īslaicīga sociālā aprūpe institūcijā pilngadīgām personām;
- naktspatversme;
- Sociālā darba pakalpojums;
- Citi pakalpojumi:
 - psihologa pakalpojumi;
 - specializētā autotransporta pakalpojums;
 - elektroniskās medikamentu dalīšanas kastītes iznomāšana.

2014. gadā Sociālais dienests piešķir 11 pabalstu veidus:

- Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai;
- Pabalsts audžuģimenei;
- Vienreizējs pabalsts ārkārtas situācijā;
- Pabalsts bārenim;
- Brīvpusdienas skolniekiem;
- Uztura maksas atlaide pirmsskolas izglītības iestādē;
- Pabalsts mācību piederumu iegādei;
- Pabalsts daļēju medicīnisko izdevumu apmaksai;
- Pabalsts no ieslodzījuma atbrīvotai personai pamatvajadzību nodrošināšanai;
- Apbedīšanas pabalsts;
- Dzīvokļa pabalsts:

Grafiks Nr. 22. **Sociālā dienesta izsniegto pabalstu sadalījums pa veidiem.**
Dati: CNP P/A Sociālais dienests

Labā prakse

Sociālais dienests rūpējas arī par sociāli mazaizsargātajiem novadniekiem, rīkojot Ziemassvētku pasākumus, 2013. gadā apsveicot 18 daudz bērnu ģimenes un sarūpējot saldumu paciņas 215 bērniem. Tāpat apsveikti arī Cēsu novada 80.gadus sasniegušie un vecāki pensionāri, kā arī 1.grupas invalīdi un aprūpes mājas biroja klienti (kopā Aģentūras darbinieki un Cēsu novada domes deputāti 2013.gada nogalē apciemoja 975 cēsniekus). Papildus, izsniegtas 2 179 pārtikas pakas ģimenēm/personām ar trūcīgā vai maznodrošinātā statusu, 18 personām piešķirti asistenta pakalpojumi. AS "Latvenergo" 2013.gadā izsniedzis 256 elektrības norēķinu kartes.

Kā vēl viens labās prakses piemērs Cēsu novadā ir starptautiskā Ģimenes diena, kas visā pasaulē tiek atzīmēta 15.maijā un Cēsīs tiek rīkota jau 7.gadu. Šī ir diena, kad Cēsu novada pašvaldība dāvina svētkus visām Cēsu novada ģimenēm ar bērniem, un ir kļuvusi par pozitīvu un sabiedrībā novērtētu tradīciju. Arī Cēsu novada darba devēji tiek aicināti atbalstīt savus darbiniekus, sniedzot viņiem brīvu pēcpusdienu, lai kopā ar ģimeni un bērniem piedalītos Ģimenes dienai veltītajos pasākumos.

Sociālā vide Cēsu novadā

Analizējot sociālo vidi Cēsu novadā, redzams, ka ekonomiskā krīze, kas iesākās 2008.gadā, būtiski ietekmēja arī sociālo situāciju Cēsu novadā, kas visnopietnāk iedzīvotājus skāra 2010.gadā, kad Sociālā dienesta izsniegto pabalstu apjoms pieauga 4.3 reizes, bet pabalstu saņēmēju skaits pieauga 2,2 reizes.

Tabula Nr. 26.

Pašvaldības budžeta sociālo pabalstu izdevumi % no visiem pašvaldības izdevumiem (% , RAIM apr.)

Pašvaldība	Pašvaldības budžeta sociālo pabalstu izdevumi % no visiem pašvaldības izdevumiem (% , RAIM apr.)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Cēsu novads	0.61%	4.51%	3.07%	2.29%	1.98%	2,33%

Krīzes iespaidā būtiski pieaudzis arī to personu skaits, kam konstatēta atbilstība trūcīgās ģimenes statusam. Salīdzinot 2010.-2014.gada statistikas datus, var secināt, ka, ekonomiskajam stāvoklim nostabilizējoties, trūcīgo skaits ar katru gadu attiecīgi samazinājies. Līdzīga situācija bijusi arī dzīvokļa pabalstu saņēmējiem, kuru skaits uz kopējā iedzīvotāju skaita fona 2010.gadā palielinājās vairāk kā 2 reizes.

Tabula Nr. 27.

Personu skaits, kam konstatēta atbilstība trūcīgās ģimenes statusam, % no kopējā iedzīvotāju skaita (% , RAIM apr.)

Pašvaldība	Personu skaits, kam konstatēta atbilstība trūcīgās ģimenes statusam, % no kopējā iedzīvotāju skaita (% , RAIM apr.)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Cēsu novads	6.44%	7.94%	6.53%	4.90%	1.54%	1,22%

Tabula Nr.28.

Personu skaits, kas saņem dzīvokļa pabalstu % no kopējā iedzīvotāju skaita (% , RAIM apr.)

Pašvaldība	Personu skaits, kas saņem dzīvokļa pabalstu % no kopējā iedzīvotāju skaita (% , RAIM apr.)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Cēsu novads	3.65%	7.52%	7.31%	4.87%	2.47%	2,33%

Tabula Nr.29.

P/A „Sociālais dienests” izsniegto pabalstu apjoms pa gadiem
Dati: Pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”, Pabalstu izlietojums pa gadiem

	2009	2010	2011	2012	2013 (EUR)	2014 (EUR)
GMI pab.	28263	120552,1	110922,86	63946,16	40960	27186
Pabalsts bāreņiem	12448	10864,32	12772,11	13707,02	19103	15052
Pabalsti īres un kom. maks.	30278	64857,93	86556,52	24579,41	45447	63097
Pab. kurināmā iegādei	17480	17400	26460	23460	30094	26200
Brīvpusdienas skolā	23209	28500	21556,11	15885,41	20122	37091

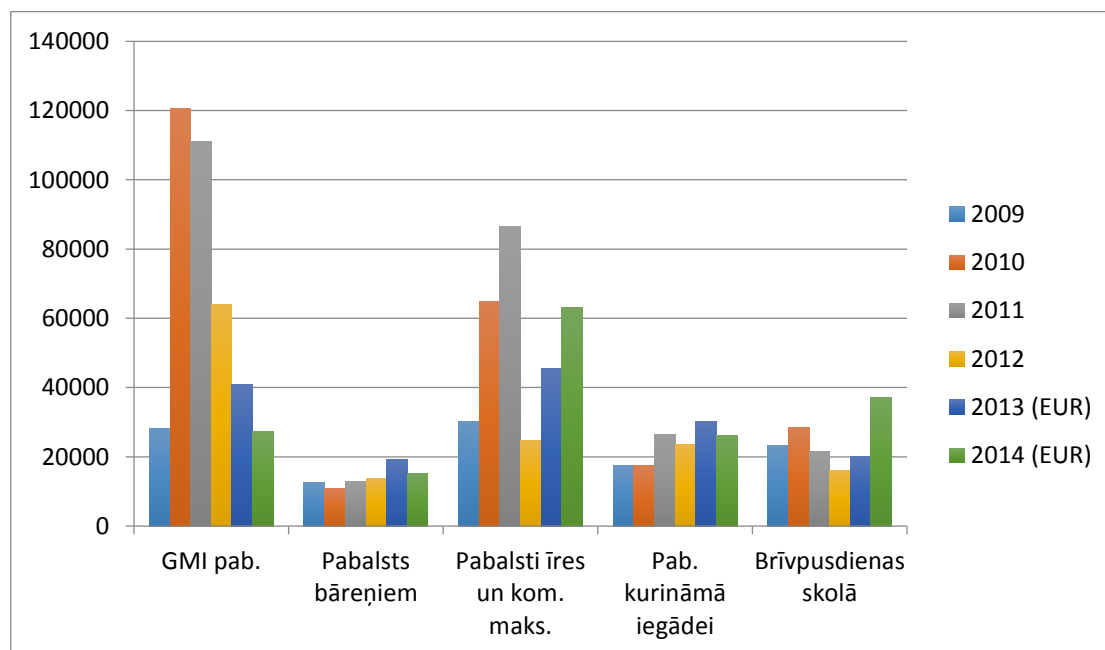
Galvenie pabalstu veidi, kurus sniedz pašvaldība ir Garantētais minimālais ienākums (turpmāk tekstā GMI) un pabalsts īres un komunālajiem maksājumiem. Sākot ar 2009.gadu GMI saņēmēju skaits pieaug, 2010.gadā sasniedzot lielāko pabalstu saņēmēju skaitu un līdz ar to nozīmīgāko sociālo spriedzi novadā. 2011.gadā pabalstu saņēmēju skaits sāk samazināties, tomēr tas ir saistīts ne tikai ar ekonomiskās situācijas nelielu uzlabošanos, bet galvenokārt ar ekonomiskās emigrācijas vilni iedzīvotājiem pārceļoties uz citām pilsētām vai valstīm, kur darba iespējas ir lielākas.

Tabula Nr.30.

Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju (EUR). Dati: RAIM

Pašvaldība Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju (EUR)

Cēsu novads	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	26,60	24,40	23,66	18,96	18,39	28,57

Grafiks Nr. 22. P/A „Sociālais dienests” izsniegto pabalstu apjoms pa gadiem

Tabula Nr. 31

GMI pabalsta saņēmēju un ģimeņu skaits pa gadiem (P/A "Sociālais dienests")

	2010	2011	2012	2013	2014
Saņēmēju sk.	835	677	440	252	148
Ģimeņu sk.	320	272	189	124	87

Arvien lielāku uzmanību Sociālais dienests pievērš sociālo pakalpojumu klāsta paplašināšanai un līdzdalības pasākumiem, kas ir arī viens no galvenajiem Sociālā dienesta stratēģiskajiem mērķiem 2015.-2017.gadam. Līdzīgi tiek pievērsta uzmanība sociālo pabalstu saņēmējiem ar mērķi mazināt pabalstu saņēmēju pieradumu pārtikšanai no pabalstiem un, lai pabalstu saņēmēji nepazaudētu sociālās prasmes un darba iemaņas. Aktuāli ir uzlabot arī esošo pakalpojumu kvalitāti, lai sekmētu dzīves kvalitātes uzlabošanos.

Tabula Nr. 22.

Sociālos pakalpojumus saņēmušo klientu īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā, %.
Dati: RAIM

Pašvaldība Sociālos pakalpojumus saņēmušo klientu īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā (% , RAIM aprēķins)

Cēsu novads	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	1,38%	1,65%	0,98%	2,36%	0,51%	0,50%

Sociālos pakalpojumus saņēmušo klientu īpatsvars uz kopējā iedzīvotāju fona būtiski samazinājies līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos, 2014.gadā sasniedzot 0,50%, līdz ar to pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 cilvēku ir palielinājušies.

Atbalsts

Nekustamā īpašuma atvieglojumi

Cēsu novada domes 17.11.2011 sasītošie noteikumi Nr. 27 " Par atvieglojumu piemērošanu nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem Cēsu novadā" nosaka, ka nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu var saņemt daudzbērnu ģimenes, kuras irē Cēsu novada pašvaldības dzīvokli vai tās īpašumā ir dzīvojamā māja vai dzīvoklis, kur ģimene ir deklarējusi savu pamata dzīves vietu un faktiski dzīvo – 50 % apmērā no nodokļa summas.

Daudzbērnu ģimene šo noteikumu izpratnē ir ģimene, kurai iesnieguma iesnigšanas brīdī ir trīs vai vairāk nepilngadīgi bērni, tai skaitā audžu ģimenē ievietoti un aizbildniecībā esoši bērni, tai skaitā bērni, kuri turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai.

AS "LATVENERGO" elektrības dāvanu kartes

Īsteno AS "Latvenergo" atbalsta kampaņu "Elektrības dāvanu kartes" vairākām iedzīvotāju grupām, tostarp daudzbērnu ģimenēm.

Ģimenes diena

Ik gadu Cēsu novada pašvaldības aģentūra "Sociālais dienests" organizē Ģimenes dienu Cēsīs, kuras ietvaros ģimenes tiek aicinātas doties pastaigā pa Latvijā vienīgo Bērnu tiesību un pienākumu taku, piedaloties dažādās ģimeņu saliedējošās aktivitātēs.

Atvieglējumi interešu izglītībai

Atvieglējumi Cēsu pilsētas Sporta skolā

2011.gada 24.augusta Cēsu pilsētas Sporta skolas pedagoģiskās padomes noteikumi "Iekšējās kārtības noteikumi audzēkņiem" nosaka dalības maksas atlaidi 50% apmērā, ja sporta skolas treniņus apmeklē 3 vai vairāk bērnu, kuri dzīvo kopā vienā ģimenē.

Atvieglējumi Cēsu pilsētas Mākslas skolā

Dalības maksas atlaide 50 % apmērā vecākiem, kuriem Mākslas skolas nodarbības apmeklē 3 vai vairāk bērnu, kuri dzīvo kopā vienā ģimenē.

Atbalsts bērniem ar invaliditāti

BRĪVPUSDIENAS SKOLĒNIEM

Brīvpusdienas apmaksā Cēsu novadā dzīvojošiem bērniem ar invaliditāti - 100% apmērā. Brīvpusdienām piešķirtie līdzekļi tiek pārskaitīti pakalpojumu sniedzējiem, bet nepārsniedzot EUR 1.14 vienam izglītojamam dienā.

Lai saņemtu brīvpusdienas iedzīvotājiem Sociālajā dienestā jāiesniedz iesniegums par brīvpusdienu piešķiršanu.

VECĀKU MAKSU ATLAIDES PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ

Vecāku maksas atlaides pirmsskolas izglītības iestādē piešķir Cēsu novadā dzīvojošiem bērniem ar invaliditāti - 100 % apmērā. Lai saņemtu atvieglojumus Cēsu novada iedzīvotājiem Sociālajā dienestā jāiesniedz iesniegums par vecāku maksas atlaides piešķiršanu. Piešķirtie līdzekļi tiek pārskaitīti pirmsskolas izglītības iestādei saskaņā ar tās iesniegto rēķinu.

INVALIDU HABILITĀCIJAS - DIENAS CENTRS PERSONĀM AR FUNKCIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS TRAUCĒJUMIEM

Pakalpojums personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, vecumā līdz 35 gadiem, kuras nav nodarbinātas vai nav ievietotas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās un neatrodas valsts vai pašvaldības pilnā apgādībā, un skolas vecuma bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, kuru vecāki strādā.

SOCIĀLĀS APRŪPES PAKALPOJUMI PERSONAS DZĪVESVIETĀ - APRŪPE MĀJĀS

pakalpojums mājās pamatvajadzību apmierināšanai personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ nevar sevi aprūpēt, kā arī bērnu invalīdu aprūpe. Cēsu novada pašvaldība nodrošina aprūpes mājās pakalpojumu nodrošina bez maksas (līdz 5 stundām nedēļām)

Uzsākot jaunu mācību gadu ikvienai novada trūcīgai, maznodrošinātai ģimenei, kā arī bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, bērniem ar invaliditāti piešķir mācību pabalstu.

Katru gadu Cēsu novada pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests” sadarbībā ar dažādām organizācijām un Cēsu novada pašvaldību dāvina Ģimenes dienas svētkus visām Cēsu novada ģimenēm ar bērniem. Svētku laikā vecāki kopā ar bērniem izžina Cēsu pilsētu. Ģimenēm ir iespēja doties ekskursijā uz pašvaldības un valsts iestādēm, līdzdarboties radošajās darbnīcās un piedalīties dažādās aktivitātēs un spēlēs. Cēsu novada dome organizējot pasākumus, kā vienu no prioritātēm izvirzījusi - iespēja visai ģimenei piedalīties pasākumā – 1.maijā Veselības diena , 15.maijā tiek rīkots Ģimenes dienas pasākums, 1.jūnijā pasākums veltīts Bērnu aizsardzības dienai , 1.septembrī pasākums Jauno mācību gadu uzsākot.

Pašvaldība ir izstrādājusi Iestāžu koplīgumu, kurā gan pašvaldības iestāžu, skolu, pirmsskolas iestāžu darbinieki var saņemt pabalstus katru gadu uz 1. septembri par katru bērnu, kurš uzsāk mācības vispārizglītojošā skolā vai profesionālā izglītības iestādē, 20% apmērā no valstī noteiktās minimālās algas (punkts tiek piemērots, ja to pieļauj normatīvie akti);

2013.gadā Cēsu Kultūras centrs nodrošinājis kultūrizglītojošās programmas bērniem un ģimenēm ar bērniem, kuras tika īstenotas sadarbībā ar dažādiem partneriem un piesaistot papildus finansējumu.

Šogad turpināta 2012.gadā aizsāktā sadarbība ar Latvijas kinematogrāfistu savienību, neatkarīgajiem režisoriem un producentiem, Anša Epnera studiju latviešu jaunākā kino pieejamībai Cēsu novadā gan bērniem, gan arī pieaugušajiem.

Tika organizēts jauno vokālistu konkurss „Cālis”, 2013.gada trešajā un ceturtajā ceturksnī, sadarbībā ar tradicionālās kultūras biedrību „KasTe”, par ikmēneša tradīciju kļuvusi Folkloras skola ģimenēm, kas jau guvusi apmeklētāju atzinību. Regularitāti ir ieguvis tematiskais Ziemassvētku/Jaungada eglītes iestudējuma piedāvājums pirmsskolas vecuma bērniem.

Sadarbībā ar valsts SIA „Latvijas Koncerti” organizēti izglītojoši koncerti pirmsskolas vecuma bērniem, izglītojošas lekcijas pieaugušajiem un dažādu nozaru profesionāļiem, teātra izrādes, kurās apvienoti dažādi mākslas žanri – dzeja un mūzika, teātris, deja un vizuālā māksla, u.t.t.

Cēsu novada pašvaldībā ir izveidota sistēma, lai nodrošinātu pakalpojumus ģimenēm, kurās ir aprūpējami ģimenes locekļi - Cēsu pilsētā darbojas pirmsskolas

iestāde „Pīlādzītis”, kurā pirmsskolas izglītības programmu apgūst bērni, kuriem nepieciešami atbalsta pasākumi redzes un valodas uzlabošanai, Cēsu internātpamatskolā – rehabilitācijas centrā pirmsskolas izglītības pakalpojumu saņem bērni ar somatiskām saslimšanām.

Pamatizglītību to ģimeņu bērni, kuriem nepieciešama speciāla aprūpe var saņemt Cēsu 2.pamatskolā, kur tiek īstenota programma bērniem ar vairākām smagiem attīstības traucējumiem, Cēsu pilsētā pie Sociālās aģentūras darbojas Dienas centrs, jauniešiem, kuriem ir daudzfunkcionāli traucējumi.

Cēsu 2.vidusskolā, kura īsteno vakarskolas programmas, darbojas bērnu pieskatīšanas istaba, kurā pašvaldības finansēts pirmsskolas audzinātājas palīgs darbojas ar bērniem, kamēr vecāki apmeklē pamatizglītības vai vidējās izglītības programmu.

Slimnīcā Dzemdību nodaļā ģimenēm ir iespēja saņemt bezmaksas psihologa pakalpojumu.

Cēsu novada dome noteikusi atlaides daudzbērnu ģimeņu bērniem, kuri apmeklē Interesu un Profesionālās ievirzes izglītības programmas. Sadarbībā ar Norvēģijas starptautisko organizāciju, tiek sniegts atbalsts ģimenēm ar bērniem – ģimene, kurā bērns uzsāk mācības 1.klasē saņem ar mācību piederumiem nokomplektētu skolas somu.

6.2. Veselība

Apkopojot Nacionālā veselības dienesta sniegtos datus uz 19.06.2015., Cēsu novadā reģistrētas 12 ģimenes ārstu prakses, 2 pediatri, no kuriem 1 atrodas Vaives pagastā. Novadā atrodas 1 slimnīcas uzņemšanas nodaļa “Cēsu Klīnika”, kurā tiek sniegta valsts apmaksāta stacionārā veselības aprūpe. Papildus pieejamas 2 ārstu speciālistu prakses, 2 ārstniecības iestādes, kas sniedz valsts apmaksātu veselības aprūpi un 2 iestādes, kas sniedz valsts apmaksātu medicīnisko rehabilitāciju mājās. Zobārstniecības pakalpojumus Cēsu novadā iespējams saņemt 5 iestādēs.

Veselības aprūpes pakalpojumus Cēsu novadā nodrošina pašvaldības SIA „Cēsu klīnika”, ģimenes ārstu prakses un privātprakses sniedzot dažādus medicīniskus pakalpojumus. IA „Cēsu klīnika” ir 24 stundu neatliekamās palīdzības lokālā daudzprofilu slimnīca, kura kā patstāvīga kapitālsabiedrība darbojas kopš 2010.gada 1.janvāra, kad tā pārņēma visu labo pieredzi un tradīcijas no pašvaldības aģentūras „Cēsu rajona slimnīca”. Cēsu novadā uz iedzīvotāju skaitu ir pietiekams ģimenes ārstu prakšu skaits - 15. Vaives pagastā pašvaldība nodrošina feldšerpunktu, kuru izmanto ģimenes ārsti, kas apkalpo arī Vaives pagastu. 2012.gadā tika izveidots amata vienība – Sabiedrības veselības speciālists, kas koordinē jautājumus, kas saistīti ar veselības aprūpi pašvaldībā. Cēsu klīnika ir ierindota augstākā līmeņa lokālo slimnīcu grupā. Klīnika nodrošina 24 stundu neatliekamo palīdzību, stacionāro un ambulatoro ārstēšanu, sniedzot iedzīvotājiem stacionāro veselības aprūpi akūto un hronisko slimību gadījumā, kā arī nodrošina speciālistu ambulatori konsultatīvo palīdzību. Gan pēc valsts finansējuma apjoma (līgums ar Veselības norēķinu centru VNC), gan pēc veiktā darba apjoma (apkalpoto pacientu skaits) SIA "Cēsu klīnika" ir lielākā lokālā daudzprofilu slimnīca Latvijā. Klīnikas pacienti pamatā ir vēsturiskā Cēsu novada

iedzīvotāji, kā arī pieguļošo novadu iedzīvotāji no Limbažu, Valkas un Rīgas rajoniem.

Sabiedrības neatliekamās medicīniskās palīdzības un uzņemšanas nodaļā 2014.gadā vēršusies 12577 pacienti, stacionārā ārstēti 2986 pacienti, kā arī par 69% pieaudzis medicīniskās mājas aprūpes pakalpojumu skaits, sasniedzot 4935 pacientus. Sekundāro ambulatoro veselības aprūpi Cēsu Klīnikā nodrošina 27 specialitāšu ārsti, un sabiedrības vidējais nodarbināto skaits mēnesī 2014.gadā ir 248 darbinieki.

SIA Cēsu klīnikai tika izstrādāts attīstības projekts, kas paredz esošo korpusu rekonstrukciju, jauna ambulatorā korpusa būvniecību un teritorijas labiekārtošanu. No 2010. – 2012. Cēsu klīnikā tika īstenots projekts: "Stacionāra infrastruktūras uzlabošana SIA "CĒSU KLĪNIKA" operāciju blokā un diagnostikas nodaļā kvalitatīvas ārstēšanas un efektīvas saimniekošanas nodrošināšanai", kura ietvaros tika:

- veikta renovācija un rekonstrukcija operāciju zālē ar pirms operāciju un pēc operāciju nodaļām;
- piegādāts ārstniecības procesam nepieciešamais aprīkojums;
- veikta renovācija un rekonstrukcija diagnostiskās izmeklēšanas struktūrvienībā, kura nodrošina ārstniecisko procesu, diagnostiskas, laboratoriju un pacientu funkcionēšanas novērtēšanu;
- nodrošināta pieejamība personām ar funkcionāliem traucējumiem.

2014.gadā veikti remontdarbi bērnu slimību nodaļā un dzemdību nodaļā, ar mērķi uzlabot ārstēšanās vidi pacientiem un darba vides apstākļus personālam. Veikti arī ārstniecības korpusa ēku siltināšana, saules bateriju uzstādīšana un daļēja telpu apgaismojuma nomaiņa, kam līdzekļus EUR 311 865 apmērā izdevies piesaistīt piedaloties Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un SIA Vides investīciju fonda izsludinātajā konkursā "Kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana".

Cēsu novadā uz iedzīvotāju skaitu ir pietiekams ģimenes ārstu prakšu skaits - 12. Vairāki ģimenes ārsti ir apvienojušies un izveidojuši vienotu pacientu apkalpošanas sistēmu, pieņemot pacientus Bērzaines ielā 16/18. Citi ģimenes ārsti un ārsti – speciālisti pacientus apkalpo atsevišķās prakšu telpās. Cēsīs darbojas piecas ārstniecības zobārstniecības iestādes un seši sekundāro ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji (t.sk. Cēsu klīnika). Pēdējos gados Cēsīs ir samazinājies ārstu speciālistu skaits un līdz ar to dažu speciālistu pakalpojumus iedzīvotāji ir spiesti meklēt ārpus Cēsīm – Valmierā, Rīgā, u.c. Vaives pagastā pašvaldība nodrošina feldšerpunktu, kuru izmanto ģimenes ārsti, kas apkalpo arī Vaives pagastu.

Uzsverot veselību un veselīga dzīvesveida nozīmi Cēsu iedzīvotāju ikdienā, pašvaldības aģentūrā „Sociālais dienests” 2012.gadā tika izveidota amata vienība – Sabiedrības veselības speciālists, kas koordinē jautājumus, kas saistīti ar veselības aprūpi pašvaldībā un organizē dažādus veselīgu dzīvesveidu veicinošus pasākumus, un veicina iedzīvotāju zināšanas par profilaktiskiem pasākumiem un veselības uzlabošanu.

Jau no 2012.gada 22.oktobra Cēsīs, Palasta ielā 15, katru darba dienu no plkst. 8:00 līdz 16:00 aktīvi strādā Garīgās veselības centra Psihiatrijas dienas stacionārs, kurā bezmaksas palīdzību un atbalstu var saņemt pacienti, kuru garīgā veselība rūp gan pašiem, gan tuviniekiem.

Cēsu klīnika ir pirmā reģionālā daudzprofilu slimnīca, kas pēc savas iniciatīvas un par saviem līdzekļiem atvērusi garīgās aprūpes centru ar dienas stacionāru. Telpu remontā ieguldīja 4000 latu un līdz gada beigām apmaksāja arī speciālistu darbu. Ideja aizgūta no Skandināvijas valstīm, kur psihiatrijas dienas stacionārus veido pie neatliekamās medicīniskās palīdzības, nevis psihoneiroloģiskām slimnīcām, kā tas ir raksturīgi Latvijā.

Psihiatrijas dienas stacionārā ārstējas pacienti:

- ar psihiskās veselības traucējumiem;
- ar slimības paasinājumu vai dekompensāciju;
- ar ilgušu depresīvu stāvokli.

6.3. Veselības veicināšana

Cēsu novada pašvaldība ir Latvijas Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla dalībniece. Pašvaldība ir nodrošinājusi algotu Sabiedrības veselības speciālisti, kas atbildīga par veselības veicināšanas jautājumiem.

Pašvaldība nodrošina veselības veicināšanai labvēlīgu vidi, veido fiziskās aktivitātes un aktīvu dzīvesveidu veicinošu infrastruktūru. Izstrādāti galvenie velotransporta attīstības maršruti, uzstādīti velosipēdu novietošanas statīvi, iekoptas dažādas dabas pastaigu takas, nodrošināta sporta būvju un stadiona pieejamība visiem iedzīvotājiem bez maksas.

Pašvaldība nodrošina papildus veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, kuri nav pieejami pašvaldībā uz vietas. Tiek organizēti zobārstniecība busiņu izbraukumi uz novada izglītības iestādēm un divas reizes divos mēnešos mobilā digitālā mammogrāfa izbraukumi. Vaives pagastā nodrošināts feldšerpunkts, kā arī pašvaldībā nodrošināta aptieku darbība. Iedzīvotājiem tiek sniegts atbalsts, pašvaldībā pieejamas veselības speciālista konsultācijas un konsultācijas pa telefonu, kā arī pieejams psihiatrijas dienas centrs un HIV profilakses punkts.

Veselības speciālista konsultāciju 2013.gadā izmantojuši 42 klienti un pa telefonu 23 klienti.

Cēsu novada pašvaldībā nesen kā noslēdzies Latvijas Universitātes profesora Mārča Lejas projekts „Daudzcentru randomizēts pētījums kuņģa vēža izraisītās mirstības samazināšanai, veicot H.pylori eridikāciju un nosakot pepsinogēnu līmeni (GISTAR)”, kas šeit darbojās 6 mēnešus un tajā iesaistījās 770 pašvaldības iedzīvotāju.

Pašvaldībā pastāvīgi darbojas Veselības istaba, kura izveidota, lai uzlabotu cēsnieku informētību par veselību ietekmējošiem faktoriem, saslimšanas riskiem un to profilaksi. Šeit iedzīvotājiem, sertificētas medicīnas māsas uzraudzībā, ir iespēja bez maksas noteikt ķermeņa svaru, auguma garumu, izmērīt arteriālo asinsspiedienu un saņemt informāciju par Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” pakalpojumiem, kā arī iespēja saņemt atbildes uz citiem jautājumiem par veselību.

2013.gadā Cēsu novada pašvaldībā tika veidota Veselības izstāde, kurā 208 pasākuma apmeklētājiem bija iespēja uzzināt savu arteriālo asinsspiedienu,

ķermeņa svaru, auguma garumu, kā arī noteikt ķermeņa masas indeksu, cukura un holesterīna līmeni. Iedzīvotājiem tika organizēta bezmaksas vēnu pārbaude, kuras aptvere bija 114 cilvēki, osteopāta konsultācija, kuru apmeklēja 23 cilvēki un brūču speciālista konsultācija ar 11 cilvēku aptveri. Māras dienas tuvojoties, tika rīkots Māras dienas skrējiens, kurā piedalījās 10 sievietes, kā arī 32 jauniešiem un bērniem ir bijusi iespēja apgūt nūjošanas prasmes speciāli organizētā pasākumā.

2013.gadā sešas reizes tika organizētas Veselības klubiņa tikšanās ar dažādiem speciālistiem, kā nūjošanas speciālistu, ergoterapeitu, alergologu, ginekologu, kardiologu un to apmeklēja 168 cilvēki.

2013. gadā Cēsīs tika organizēta Veselības nedēļa sadarbībā ar Latvijas tautas sporta asociāciju, kur dažādos sporta pasākumos piedalījās 198 Cēsu novada iedzīvotāji, iegūstot 2. vietu Latvijā un balvu 12 pārus nūjošanas nūju.

Sadarbībā ar Latvijas Sarkanā Krusta Cēsu komiteju 4 reizes gadā tiek organizētas donoru dienas Cēsīs.

Cēsu Pieaugušo izglītības centra mūžizglītības programmas ietvaros ir programma senioriem, kuru finansē pašvaldība, lai saglabātu dzīves un kustību aktivitāti. Tiek finansētas 2 vingrošanas grupas un 2 deju grupas. Darbojas rokdarbu kopa, jo pirkstu kustībām vecumdienās ir liela nozīme.

Tāpat notiek aktīva sadarbība starp NVO un aktīva darbība dzīves aktivitātes nodrošināšanai Cēsu Pensionāru biedrībai, Latvijas Kaulu un saistaudu slimnieku biedrības Cēsu nodaļai, Cēsu Invalīdu biedrībai.

Izaicinājumi:

- sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju sociālo prasmju saglabāšana un attīstīšana;
- fokusa maiņa no sociāliem pabalstiem uz sociālo palīdzību;
- jaunu atbalsta pakalpojumu attīstība un ieviešana;
- pašvaldības SIA „Cēsu klīnika” pakalpojumu klāsta nodrošināšana un attīstība
- veselīgas sabiedrības veidošana;
- ģimeņu stiprināšana, veidojot mērķtiecīgu ģimeņu atbalsta sistēmu
- turpināt uzlabot pacientu ārstēšanās vidi un personāla darba apstākļus, veicot remontdarbus Cēsu Klīnikā;
- turpināt ūdensvada un kanalizācijas sistēmas nomaiņu, izstrādāt ventilācijas sistēmas rekonstrukcijas projektu;
- veicināt IT tehnoloģiju ieviešanu un plašāku izmantošanu personāla ikdienas darbā un komunikācijā ar klientiem;
- reorganizēt un modernizēt reģistratūras darbu;
- iegādāties tehnoloģiskās iekārtas ārstniecības un pacientu aprūpes mūsdienīgai nodrošināšanai;
- veicināt vēl izmaksu efektīvāku pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem
- realizēt un attīstīt jauno speciālistu piesaistes programmu darbam Klīnikā.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Saglabāts un attīstīts sociālās aprūpes iestāžu tīkls.**
- 2. Labs kvalificētu speciālistu sastāvs**
3. Jaunu diagnostikas tehnoloģiju un metožu pielietošana.
4. Saglabāts veselības aizsardzības iestāžu tīkls.
5. Sadarbība starp NVO, pašvaldību, reliģiskajām organizācijām un izglītības iestādēm, kā arī slimnīcas un Sociālo dienestu.
6. Izstrādāti veselības aizsardzības un sociālās aprūpes attīstības plāni.

Vājās puses

- 1. Nepietiekams finansējums veselības aizsardzībai un sociālajai aprūpei.**
- 2. Jaunu kvalificētu kadru trūkums veselības aizsardzībā un sociālajā aprūpē.**
- 3. Iedzīvotāju zemā maksātspēja par medicīnas pakalpojumiem .**
4. Nepietiekošs nodrošinājums pansionātā.
5. Zems atalgojums medicīnas un sfērā.

Iespējas

- 1. Finansējuma palielināšana veselības aizsardzības un sociālās aprūpes budžetā.**
- 2. Jauno tehnoloģiju ieviešana veselības aizsardzības un sociālās aprūpes iestādēs.**
- 3. Jauno medicīnas un sociālās sfēras speciālistu piesaiste Cēsīm.**
- 4. Medmāsu sagatavošanas izglītības iestādes atjaunošana Cēsīs.**
5. Pakalpojumu daudzveidības un kvalitātes uzlabošana sociālajās iestādēs.
6. Informācijas popularizēšana par Cēsu pilsētas veselības aizsardzības un sociālajām aprūpes iestādēm.

Draudi

- 1. Nepietiekams finansējuma pieaugums veselības aizsardzībai un sociālajai aprūpei valsts un pašvaldības budžetā.**
- 2. Jaunu speciālistu trūkums veselības aizsardzības sektorā.**
- 3. Cēsu Klīnikas reģionālās nozīmes samazināšanās.**
- 4. Medicīnas pakalpojumu cenu pieaugums – aprūpes pieejamības samazināšanās.**
5. Atkarību rosinošu vielu lietotāju skaita pieaugums.

7. MĀJOKLIS

Cēsu novada attīstībai un iedzīvotāju piesaistei būtiska nozīme ir mājokļu politikai. Šobrīd dzīvojamais fonds ir nepietiekošs, par ko liecina iedzīvotāju aktivitāte, nekustamo īpašumu mācītu informācija un pieprasījums pēc pašvaldības dzīvokļiem.

Cēsu novadā mājokļi galvenokārt var tikt iedalīti trīs daļās – ģimenes mājas, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un sociālās dzīvojamās mājas. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem Cēsu novadā 2009.gadā (pēdējā pieejamā statistika) pavisam reģistrēti 8191 mājokļi, kas atrodas 2399 dzīvojamās ēkās. Līdz ar to secināms, ka Cēsu novadā ir 1928 ģimenes mājas ar vienu līdz diviem dzīvokļiem un 6263 dzīvokļi daudzdzīvokļu dzīvojamajās mājās.

Tabula Nr. 33.

Dzīvojamo māju skaits un platība Cēsu novadā 2009.gadā. Dati: CSP, Attīstības nodaļas aprēķins.

	1 dzīvokļa	2 dzīvokļu	3 un vairāk dzīvokļu	bez dalījuma dzīvokļos	Kopā
skaits	1791	120	471	17	2399
platība (tūkst. m²)	267,6	19,2	450,1	17,1	754

Lai arī nav pieejami dati par iedzīvotāju skaitu sadalījumā pēc dzīves vietas ģimenes mājā vai daudzdzīvokļu mājā, pēc augstāk minētajiem datiem secināms, ka procentuāli lielākā daļa novada iedzīvotāju tomēr dzīvo dzīvokļos daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās.

Trešajā mājokļu grupā Cēsu novadā iekļaujamas sociālās dzīvojamās mājas, kas Cēsu novadā ir Cēsu pansionāts, Profesionālās vidusskolas kopmītnes, nakts patversme un sociālās mājas. Šīs visas ēkas ir pašvaldības īpašumā un nodotas valdījumā attiecīgi Cēsu pansionātam, Cēsu Profesionālajai vidusskolai un pašvaldības aģentūrai „Sociālais dienests”.

Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanas sistēma Cēsu pilsētā ir sakārtota, tā ir nodota dzīvokļu īpašnieku rokās, kas izvēlas veidot savas māju kooperatīvās biedrības vai piesaista profesionālas apsaimniekošanas firmas.

Lielāko daļu Cēsu pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimnieko SIA „CDzP”, vēl Cēsīs māju apsaimniekošanas jomā darbojas SIA „JGA” un daļu māju apsaimnieko dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās biedrības. Vaives pagastā daudzdzīvokļu mājas apsaimnieko Vaives pagasta pārvalde, tomēr jau vairākus gadus dzīvokļu īpašnieki tiek motivēti un virzīti uzņemties pašiem rūpes par savu īpašumu un veidot dzīvokļu īpašnieku kooperatīvus.

Cēsu pilsētā daudzdzīvokļu māju īpašnieki aktīvi domā un darbojas saistībā ar māju tehniskā stāvokļa un siltumnoturības uzlabošanu – tiek siltinātas mājas, veikti kāpņutelpu remontu un labiekārtoti māju pagalmi. Lai arī aktivitāte šajā jomā arvien pieaug, tomēr arī turpmākos gados nozīmīgs būs atbalsts daudzdzīvokļu ēku siltināšanai un daudzdzīvokļu māju kvartālu iekšpagalmu sakārtošanai.

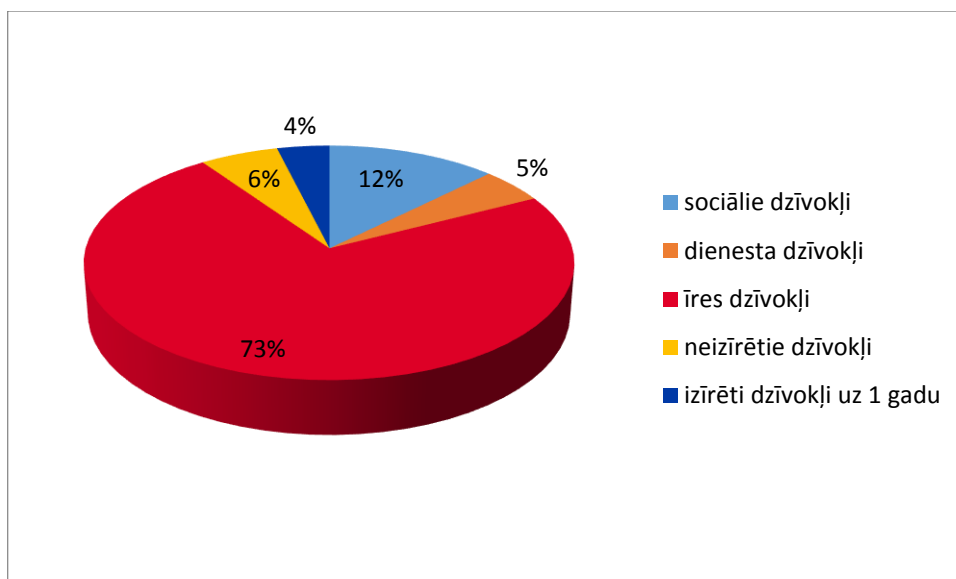
Lai nodrošinātu pašvaldības autonomās funkcijas – sniegt iedzīvotājiem palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā, izpildi, Cēsu novada pašvaldība bez finansējuma nodrošinājuma Sociālā dienesta valdījumā ir nodevusi 6 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas: Saules ielā 23, Cēsīs, Lenču ielā 40, Cēsīs, Caunas ielā 8, Cēsīs, Caunas ielā 7, Cēsīs, Caunas ielā 7A, Cēsīs, Vītolu ielā 9, Cēsīs, 96 dzīvokļa īpašumus un tām piesaistītos kopīpašumus Cēsu pilsētā un 11 dzīvokļa īpašumus un tām piesaistītos kopīpašumus Vaives pagastā.

Lielākā daļa pašvaldības dzīvojamais fonds ir morāli un fiziski novecojis, pašvaldībai piederošo māju labiekārtības pakāpe ir zemāka par vidējiem rādītājiem Latvijas dzīvojamā fondā. No sešām Sociālā dienesta valdījumā nodotajām mājām tikai trīs mājās ir atsevišķi dzīvokļi, kur īrniekam ir iespēja izmantot savu virtuvi, sanitāro mezglu, pārējās mājās tas jādala ar citiem īrniekiem. Četrās pašvaldībai piederošajās mājās ir kopēji ūdens, elektrības skaitītāji, līdz ar to īrnieki ir spiesti maksāt par cita īrnieka patērēto elektrību un ūdeni. Lielai daļai pašvaldības īpašumā esošajiem atsevišķiem dzīvokļiem gadiem nav veikti kapitālie remontu.

Sociālā dienesta valdījumā nodotie dzīvokļu īpašumi Cēsīs un Vaives pagastā ar malkas apkuri ir sliktā tehniskā stāvoklī, lielākajā daļā no tiem apkures sistēma neatbilst ugunsdrošības noteikumiem: krāsnīm izbrukuši ķieģeļi, krāšņu apvalki un skursteņi ir izdeguši utt., elektroinstalācija neatbilst tehnisko noteikumu prasībām. Kopumā izvērtējot Sociālā dienesta valdījumā esošo dzīvokļu tehnisko stāvokli, jāatzīst, ka pirms jaunu dzīvokļu īrnieku iemitināšanās šajās dzīvojamās telpās nepieciešamas veikt kosmētiskos remontus, pārmūrēt apkures ierīces, mainīt santehniku un elektroinstalāciju.

Daļa ēku, kurās atrodas pašvaldībai piederoši dzīvokļi un mājas ir nodotas ekspluatācijā no 1870. līdz 1991.gadam un jāatzīst, ka kopējais pašvaldības dzīvojamais fonds ir novecojis. Dzīvojamā māja Lenču ielā 40, Cēsīs, ekspluatācijā nodota 1959. gadā. No 20.10.2011. mājai pārtraukta ekspluatācija sakarā ar tās sliktu tehnisko stāvokli.

Cēsu novada pašvaldības palīdzības reģistrā reģistrētās personas atsakās no piedāvātajām kopmītņu tipa dzīvojamām telpām piedāvātas neizīrētās dzīvojamās telpas dzīvojamās mājās Saules ielā 23, Cēsīs, jo īrnieku komunālie maksājumi ir tik pat lieli un vēl lielāki, kā atsevišķā vienistabas dzīvoklī pilsētā. Ja salīdzina neizīrēto dzīvojamo telpu skaitu un palīdzības reģistrā reģistrēto personu skaitu, tad izveidojas situācija, ka kopumā Cēsu novada pašvaldība ir spējīga nodrošināt reģistrā reģistrētās personas ar dzīvojamām platībām, taču reģistrēto personu pieprasījums pēc dzīvojamām platībām, kas būtu kā atsevišķi dzīvokļi, pārsniedz pašvaldības iespējas piedāvāt šādus dzīvokļus.

Grafiks Nr.24 **Pašvaldības dzīvojamā fonda sadalījums pēc tā izmantošanas, %**. Dati: Pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”

Tabula Nr.33.

Pašvaldības dzīvojamā fonda sadalījums pēc tā izmantošanas, %. 2013. – 2014.
(Dati: P/A “Sociālais dienests”)

	2013	2014
Sociālie dzīvokļi	9%	9%
Dienesta dzīvokļi	6%	6%
Īres dzīvokļi	67%	71%
Neizīrētie dzīvokļi	18%	14%

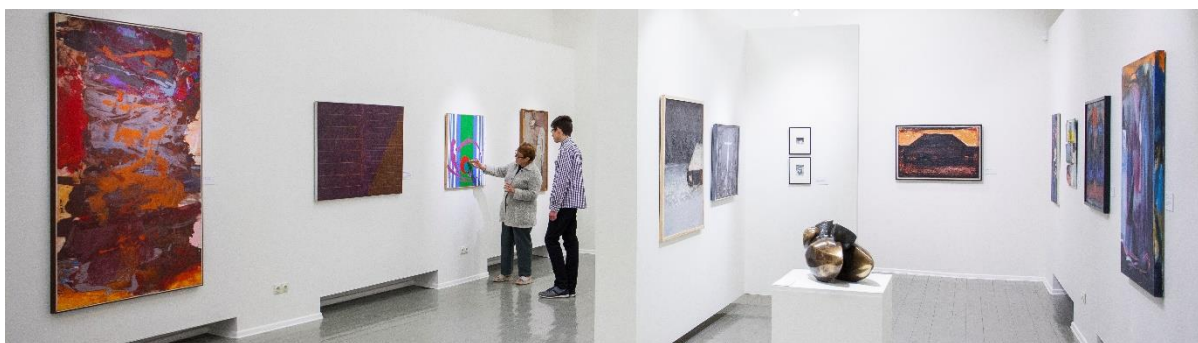
Lai arī pēdējos gados iedzīvotāju skaits Cēsu novadā ir samazinājies un pamazām nododot ekspluatācijā jaunas ģimenes mājas un no 2006. – 2008.gadam arī daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, pilsētā palielinās dzīvojamā platība, tomēr mājokļa īres tirgus Cēsīs ir neattīstīts un jauniešiem vai jaunām ģimenēm, kas par savu dzīves vietu ir izvēlējušās Cēsis, ir sarežģīti atrast piemērotu mājokli. Pilsētā trūkst izīrējamu dzīvokļu vai māju, pārsvarā mājokļi tiek pārdoti, kas jauniešiem vai jaunajām ģimenēm ir lieli ieguldījumi.

Nozīmīga loma pašvaldībā ir arī sociāliem mājokļiem – pansionātam, skolēnu kopmītnēm un nakts patversmei, kas nodrošina konkrētas sabiedrības daļas nepieciešamību pēc mājokļiem noteiktā dzīves periodā.

Izaicinājumi:

- Mājokļu tehniskās kvalitātes uzlabošanas un energoefektivitātes pasākumu īstenošana;
- Daudzdzīvokļu kvartālu labiekārtošana;
- Mājokļa īres iespēju paplašināšana;
- Daudzdzīvokļu un rindu dzīvojamo māju celtniecība, sadarbojoties pašvaldībai ar privāto sektoru.

- Pašvaldības uzcelts daudzdzīvokļu īres nams. Pašvaldība par saviem un piesaistītajiem finanšu līdzekļiem uzceļ daudzdzīvokļu namu (~40 dzīvokļi) un izīrē dzīvokļus. Tā pašvaldība savai teritorijai var piesaistīt nepieciešamos speciālistus.
- Dienesta viesnīcu attīstība skolēniem un studentiem.

8. KULTŪRVIDE

Cēsis jau no pagājušā gadsimta beigām pazīstamas kā mākslas, kultūras un atpūtas centrs. Arī šobrīd Cēsis ir nozīmīgs kultūras un mākslas centrs novadā un valsts mērogā. Par to liecina viens no visblīvākajiem kultūras un mākslas pasākumu plāniem valstī. Cēsis un tuvākajā apkārtnē dzīvo vairākas valstī un reģionā pazīstamas mākslinieku dinastijas un kultūras cilvēki, nodrošinot Cēsīm nepieciešamo intelektuālo potenciālu, kultūras un mākslas kvalitāti.

Pēdējos gados viens no galvenajiem Cēsu attīstības uzsvāriem bijusi kultūrvide un tūrisms, veidojot pašvaldības aģentūru Cēsu Kultūras un tūrisma centrs, piesaistot Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļus kultūras iestāžu infrastruktūras sakārtošanai, veicinot sabiedrības plašu iesaisti kultūras aktivitāšu organizēšanā un kultūras dzīves bagātināšanā.

Šobrīd Cēsu novadā kultūras dzīves plānošana un organizēšana ir sadalīta starp vairākām pašvaldības iestādēm. Vadošā organizācija Cēsu novada kultūras nozares attīstībā ir *pašvaldības aģentūra „Cēsu Kultūras un tūrisma centrs”*, kas ir budžeta finansēta pašvaldības iestāde, kuras darbības mērķis ir rūpēties par kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un to izmantošanu sabiedrības izglītošanai, tādējādi veicinot kultūras un tūrisma nozares attīstību Cēsu novadā, pašvaldības SIA „Vidzemes koncertzāle” un Cēsu Centrālā bibliotēka. Pašvaldības aģentūra „Cēsu Kultūras un tūrisma centrs” plāno un ievieš Cēsu novada kultūras stratēģiju, attīsta daudzveidīgu un plašu kultūras pakalpojumu klāstu Cēsu novadā, nodrošinot iedzīvotājiem kultūras līdzdalības un brīvā laika pavadīšanas iespējas, organizē tradicionālo, valsts svētku un festivālu norisi; sekmē profesionālās mākslas pieejamību un veido labvēlīgu vidi jaunrades attīstībai, izglīto un sniedz metodisko atbalstu Cēsu novada kultūras darbiniekiem.

Pašvaldības aģentūras „Cēsu Kultūras un tūrisma centrs” paspārnē darbojas Cēsu Vēstures un mākslas muzejs (turpmāk tekstā Muzejs) un Cēsu Izstāžu nams, kas atrodas Cēsu pils kompleksā. Muzejs nodrošina pilsētas, novada, arī reģiona kultūrvēsturisko procesu pētniecību un atspoguļošanu un kalpo kā izziņas bāze dažādu sociālo grupu vajadzībām. Savukārt Cēsu Izstāžu nams nodrošina mākslas un kultūras pieejamību, regulāri rīkojot Cēsu novada, Latvijas un ārzemju mākslas izstādes, un organizē dažāda veida teātra, koncertu notikumus.

Kultūras funkcijas Cēsu novadā veic 3 pašvaldības dibinātas organizācijas:

- 1) iestāde Cēsu Centrālā bibliotēka,
- 2) pašvaldības aģentūra „Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs”,
- 3) SIA „Vidzemes koncertzāle”.

Cēsu Centrālā bibliotēka nodrošina iespieddarbu un elektronisko izdevumu pieejamību Cēsu novada iedzīvotājiem un veic bibliogrāfijas metodisko darbu reģionā saskaņā ar Bibliotēku likumu.

Pašvaldības aģentūra "Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs" darbojas saskaņā ar Muzeju likumu un Tūrisma likumu, nodrošinot Cēsu tūrisma informācijas centra un Cēsu Vēstures un mākslas muzeja darbību.

Gan p/a "Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs", gan SIA "Vidzemes koncertzāle" darbojas saskaņā ar Kultūras institūciju likumu, un to kompetences un veiktās funkcijas kultūras jomā tiek sadalītas sekojoši:

Nr. p.k.	Kultūras funkcija	Pašvaldības aģentūra "Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs"	SIA "Vidzemes koncertzāle"
1.	Profesionālās mākslas pieejamības nodrošināšana	A1 Profesionālās mākslas piedāvājums Cēsu pils kompleksā, veidojot tematiski atbilstošus kultūras pasākumus valsts nozīmes kultūras pieminekļa popularizēšanai	B1 Dažādu žanru (opera, akadēmiskā mūzika, populārā mūzika, teātris, deja, kino, vizuālā māksla) profesionālās mākslas piedāvājuma nodrošināšana <u>Vidzemes reģiona iedzīvotājiem</u> , veicinot Cēsis kultūras tūrisma attīstību B2 Vidzemes koncertzāles "Cēsis" ēkas (Raunas iela 12, Cēsis) efektīva apsaimniekošana, piedāvājot nomas u.c. saistītos pakalpojumus, tādējādi nodrošinot ēkā plānoto kultūras un kultūrizglītības funkciju īstenošanu
2.	Latvijas Dziesmu un deju svētku tradīcijas uzturēšana	A2 Cēsu iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšana Dziesmu un deju svētku kustībā saskaņā ar Dziesmu un deju svētku likumu (koru, deju kolektīvu, pūtēju orķestra dalībnieku apmācību procesa un koncertdarbības nodrošināšana)	B3 Telpu nodrošināšana koncertzālē Dziesmu un deju svētku mēģinājumiem, skatēm un koncertiem
3.	Personību attīstītoša kultūras mūžizglītība un radošuma attīstīšana*	A3 Cēsu radošo amatiermākslas kolektīvu (amatierteātris, vokālā grupa) darbības nodrošināšana A4 Vidzemes kamerorķestra mēģinājumu un koncertdarbības atbalsts, sniedzot iespēju Vidzemes reģiona jaunajiem mūziķiem un mūzikas pedagogiem pilnveidot savas prasmes un veicinot iedzīvotāju, īpaši jauniešu, izglītošanu mūzikā A5 Cēsu novada iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju radošo kultūras iniciatīvu	B4 Telpu nodrošināšana koncertzālē radošo amatiermākslas kolektīvu mēģinājumiem un pasākumiem B5 Telpu nodrošināšana koncertzālē Vidzemes kamerorķestra mēģinājumiem un koncertdarbībai B6 Nepieciešamības gadījumā telpu nodrošināšana koncertzālē vietējās sabiedrības kultūras iniciatīvām

Nr. p.k.	Kultūras funkcija	Pašvaldības aģentūra "Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs"	SIA "Vidzemes koncertzāle"
		atbalstišana, līdzfinansējot un līdzorganizējot dažādu žanru kultūras pasākumus specifiskām Cēsu novada iedzīvotāju auditorijām (piemēram, pensionāri u.c.) A6 Vizuālās mākslas jomā izstāžu telpu nodrošinājums Izstāžu namā Cēsu novada māksliniekiem un bērniem, kas izglītojas interešu un profesionālās mākslas programmās.	
4.	Lokālas nozīmes kultūras pasākumu organizēšana Cēsu novada iedzīvotājiem	A7 Valsts svētku, gadskārtu un atceres dienu pasākumu organizēšana Cēsu novada iedzīvotājiem A8 Pasākumu organizēšana, kas veicina Cēsu novada kultūrvēstures iepazīšanu un lokālpatriotismu (Cēsu svētki, Cēsu novada kultūrvēstures personību jubilejas u.tml.)	B7 Nepieciešamības gadījumā telpu nodrošināšana koncertzālē valsts svētku un atceres dienu norisei B8 Nepieciešamības gadījumā telpu nodrošināšana koncertzālē pasākumiem, kas veicina novada kultūrvēstures iepazīšanu un lokālpatriotismu

* *Stratēģiskais mērķis valsts kultūrpolitikas pamatnostādņēs "Radošā Latvija 2014-2020"*

Līdz ar to p/a "Cēsu Kultūras un Tūrisma centrs" un SIA "Vidzemes koncertzāle" veiktās kultūras funkcijas nepārklājas, nodalot atbildības par konkrēto kultūras jomā veicamo uzdevumu īstenošanu Cēsu novadā.

Cēsu kultūras un tūrisma centra svarīgākie uzdevumi ir:

- popularizēt sabiedrībā garīgās un materiālās kultūrvēstures vērtības;
- sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai;
- uzturēt Cēsu novada tūrisma informācijas datu bāzi;
- nodrošināt Cēsu viduslaiku pils kompleksa saglabāšanu un iekļaušanu aktīvā tūrisma aprītē;
- plānot un ieviest Cēsu novada kultūras stratēģiju atbilstoši valsts kultūrpolitikai;
- attīstīt daudzveidīgu un plašu kultūras pakalpojumu klāstu Cēsu novadā;
- nodrošinot iedzīvotājiem kultūras līdzdalības un brīvā laika pavadīšanas iespējas;
- organizēt tradicionālo, valsts svētku un festivālu norisi;
- sekmēt profesionālās mākslas pieejamību;
- veidot labvēlīgu vidi jaunrades attīstībai.

Kultūras pasākumu programma Cēsīs ir ļoti bagāta, Kultūras centrs 2014.gadā ir nodrošinājis 58 kultūras pasākumu (koncerti, kino un teātra izrādes u.c.) norisi Cēsu pilsētā, tai skaitā Cēsu pilsētas svētku, gadskārtu un valsts svētku pasākumu norisi. Pasākumu kopējais apmeklētāju skaits sasniedz 40 000. Vairāk kā 10 000

cilvēku apmeklēja visvērienīgāko no gada pasākumiem - Cēsu pilsētas svētkus, kuru laikā cēsniekiem un pilsētas viesiem dienas garumā uz brīvdabas skatuvēm tika nodrošinātas daudzveidīgas tematiskās kultūras programmas dažādām sabiedrības grupām – bērniem, jauniešiem, senioriem.

Ar plašu pasākumu programmu un labi apmeklēti Cēsu novadā norisinājās Latvijas Republikas 96 gadadienai veltītie pasākumi novembra mēnesī. Turpināta aizsāktā sadarbība ar biedrību „Latvija esam mēs paši”, nodrošinot krāšņu 11. novembra pasākumu Cēsu Pils parkā, veicinot patriotisko audzināšanu.

Izvērsta kultūras pasākumu programma tika sagatavota Adventes laikā, veidojot Ziemassvētku tirdziņus un pasākumus katrā decembra nedēļas nogalē, sadarbojoties ar Rīgas ielas tukšo veikalu īpašniekiem.

2014.gadā Eiropas kultūras mantojuma dienu ietvaros pirmo reizi tika organizēti Rīgas ielas svētki Cēsu vecpilsētā ar mērķi vairojot iedzīvotāju interesi par Cēsu vēsturi un kultūras mantojumu – tika piedāvātas izglītojošas lekcijas, ekskursijas un atraktīvas vēstures iepazīšanas darbnīcas ģimenēm.

2014.gadā Cēsu kultūras centrs ir kļuvis par biedru Eiropas Kultūras centru asociācijā ar mērķi aktivizēt starptautisko sadarbību un pieredzes apmaiņu.

Dažādie pasākumi ir gan paša Kultūras centra producēti pasākumi, gan sadarbībā ar citām pašvaldības iestādēm vai citiem producentiem organizēti koncerti, teātra izrādes, kino izrādes, balles, gadskārtu svētki, valsts svētki. No šiem visnozīmīgākie pasākumi Cēsu kultūras dzīvē ir iezīmējušies pilsētas svētki, Imanta dienas pasākumi, mākslas dienas, muzeju nakts. Nozīmīgu kultūras programmu piedāvā arī neatkarīgie producenti, kas piedāvā unikālas kultūras programmas un piesaista lielu dalībnieku skaitu ne tikai no Cēsīm un apkārtnes, bet arī no visa Vidzemes reģiona un citām Latvijas vietām. Šādi nozīmīgi kultūras notikumi ir Cēsu mākslas festivāls un Vēsturisko filmu skate. Cēsu mākslas festivāls mēneša garumā piedāvā profesionālās mākslas programmas mūzikā, skatuves mākslā, vizuālajā mākslā, kino. Ievērojamu rezonansi Latvijas mērogā festivāls ieguvis ne tikai ar programmas daudzveidību un augsto kvalitāti, bet arī ar jau tradicionālo modernās mākslas izstādi Cēsu Alus brūzī. Katru gadu programma tiek paplašināta meklējot jaunus izaicinājumus un rosinot diskusiju par mūsdienu mākslu, tās rašanos un nozīmi sabiedrībā.

Cēsīs mājvieta ir Cēsu Vidzemes kamerorķestrim, kas sniedz koncertus Cēsīs un visā Latvijā, piedaloties dažādos mūzikas festivālos un gatavojot individuālas koncertprogrammas.

Paralēli Cēsu kultūras centra organizētajiem un koordinētajiem pasākumiem, Cēsu pilsētā aktīvi darbojas a/s „CATA” kultūras nams, kas piedāvā plašu koncertu, teātra un citu pasākumu programmu dažādām interesēm un vecuma grupām. Izņemot vasaras sezonu, vidēji reizi nedēļā šajā kultūras namā tiek piedāvāts kāds kultūras pasākums.

Nozīmīga loma kultūras dzīves bagātināšanā ir sabiedriskajām organizācijām „Art Cēsis”, „Culturelab”, „Harmonija”, „Kultūrvēsturiskās vides saglabāšanas biedrība”, Tradicionālās kultūras iniciatīvu centrs „KasTe”, „Cēsu Pils ģilde” u.c.

Tabula Nr.34.

Cēsu novadā darbojošos NVO apraksts

	Nosaukums	Īss apraksts
1	Biedrība „CultureLab”	Biedrība “Culturelab” (kultūras laboratorija) ir dibināta 2005. gadā ar mērķi veicināt ilgtspējīgu sabiedrības sociālo un ekonomisko attīstību, stratēģiski un novatoriski izmantojot kultūras resursus. “Culturelab” meklē kultūras un citu nozaru krustpunktus, paplašinot kultūras robežas, – veido mājas lapu “Kultūra un attīstība”, organizē izglītojošus seminārus, konferences, tulko un publicē grāmatas, piedalās kultūrpolitikas pētniecības projektos Latvijā un Eiropā.
2	Biedrība „Harmonija”	Kultūras biedrība „Harmonija” dibināta 1993.gadā ar mērķi apvienot Vidzemes novada literātus un citu kultūras nozaru cilvēkus. Biedrībā darbojas 73 biedri. Biedrība organizē konkursus, muzikāli literārus pasākumus, popularizē un izdod Cēsu rajona literātu darbus.
3	Biedrība „Kultūrvēsturiskās vides saglabāšanas biedrība”	Biedrība galvenais mērķis ir pētīt Latvijas tradicionālo materiālo un nemateriālo kultūru. Viens no biedrības projektiem - "Ruckas Radošās darbnīcas"
4	Tradicionālās kultūras iniciatīvu centrs „KasTe”	Biedrības darbības mērķis ir popularizēt latviešu tradicionālo kultūru un kultūrvēsturiskās vērtības, attīstīt starptautiskus kultūras sakarus, organizēt izstādes, koncertus, festivālus, izglītojošus pasākumus, seminārus, meistarklases, un citus publiskus pasākumus, organizēt starptautiskus kultūras apmaiņas projektus, tādējādi popularizējot Latvijas kultūru pasaulē un citzemju kultūru Latvijā.
5	Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrība	Biedrība veicina dabas un kultūrvēsturisko objektu saglabāšanu un sakopšanu. Piedalās un organizē dažādus projektus, kas saistīti ar vides tematiku.
6	Biedrība „Art Cēsis”	Biedrība dibināta 2010. gadā ar mērķi veicināt ilgtspējīgu sabiedrības garīgo, sociālo un ekonomisko attīstību, stratēģiski un inovatīvi izmantojot kultūras resursus. Galvenie biedrības darbības uzdevumi ir veicināt kultūras attīstību, jaunradi un kultūras vērtību saglabāšanu; paplašināt sabiedrības izglītības, informācijas, pieejamības un līdzdalības iespējas kultūras jomās; veicināt sabiedrības pilsonisko līdzdalību un iniciatīvu reģionālās un vietējās kultūras attīstības

		plānošanā un īstenošanā; sekmēt valsts un privātās partnerības sekmīgu sadarbības kultūras projektu attīstību.
7	Cēsu Pils ģilde	Cēsu Pils ģilde ir sabiedriska fonds, kura mērķis ir veicināt Cēsu pils izpēti un atjaunošanas darbus, rūpēties par Cēsu pilsētas un Cēsu pils vārda atpazīstamību, regulāri veicot visdažādākās mūzikas, arhitektūras un mākslas aktivitātes Cēsu pils kompleksā. Pils ģilde organizē Mākslas festivālu "Cēsis", kurā skatītājiem ik vasaru tiek piedāvāts augstvērtīgs laikmetīgās mākslas un mūzikas profesionāļu sniegums.
8	Biedrība „Elm Media”, Ruckas mākslas un rezidenču centrs	Ruckas mākslas un rezidenču centra galvenie darbības virzieni ir starptautisku semināru un radošo nometņu organizēšana kultūras, mākslas un sociālo zinātņu jomā; kultūras pasākumu organizēšana Cēsu iedzīvotājiem; rezidenču centrs ārzemju māksliniekiem analogās krāsu un melnbaltās fotogrāfijas jomā; rezidenču centrs video pēcapstrādes procesam.
9	Biedrība „OUTPUT”	Biedrība „OUTPUT” ir jauniešu dibināta organizācija ar mērķi atbalstīt radošu ideju īstenošanu dzīvē, kā arī risināt sociālus jautājumus ar mākslas, mūzikas un sporta palīdzību. Biedrība „OUTPUT” organizē pasākumus <i>Fonoklubs</i> telpās.

Cēsu kultūrvidē aktīvi darbojas arī izglītības iestādes Cēsu Bērnu un jauniešu iniciatīvu centrs, Jauniešu dome. Dažādas neformālās kultūras aktivitātes piedāvā arī privātie uzņēmēji un organizācijas – klubi „Aroma”, Fonoklubs, A/S „Cata”, sv. Jāņa baznīcas draudze.

Kultūras dzīvi Vaives pagastā plāno un organizē Vaives pagasta tautas nams, kas atrodas Vaives pagasta pārvaldes ēkā „Kaķukrogā”. Vaives pagasta Tautas nams ir mājvieta vokālajam ansamblim un vidējās paaudzes deju kolektīvam. Tautas namā tiek organizēti ikgadējie gadskārtu svētki, valsts svētki, dažādas izstādes, amatierteātru izrādes, pagasta skolu pasākumi, pagasta sporta diena un dažādas citas kultūras aktivitātes.

Cēsu novadā nozīmīga loma ir **Cēsu centrālajai bibliotēkai**, kas veic iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu uzkrāšanu, kā arī nodrošina informācijas pieejamību un izmantošanu iedzīvotājiem. Cēsu centrālā bibliotēka – Cēsu novada pašvaldības iestāde, Reģiona galvenā bibliotēka un metodiskais centrs Cēsu novada un vēsturiskā Cēsu rajona 8 novadu 64 bibliotēkām (t.sk. publiskās 29, izglītības iestāžu 35) t.sk.: Cēsu novadā - 3 pašvaldības publiskās un 12 izglītības iestāžu bibliotēkas. Cēsu Centrālās

bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu klāsts ir plašs un to novērtē gan lasītāji, gan pasākumu apmeklētāji. Reģistrēto lasītāju skaits pēdējos gados nemainās, kas liecina, ka bibliotēkas nepieciešamība sabiedrībā ir noturīga.

Apmeklētāju skaits pieaug, jo palielinās bibliotēkas pakalpojumu izmantotāju skaits internetā – www.biblioteka.cesis.lv, kur tiek rezervēti izdevumi, izmantojot datu bāzes, pagarināti lietošanas termiņi, pieprasīta informācija utt.

Statistiskie rādītāji 2014. gadā

Reģistrēto lasītāju skaits – 4 388

Apmeklējumu kopskaits - 164 64

no tiem: fiziski apmeklējuši bibliotēku – 53207

virtuālie - 111436

Vidējais apmeklējums dienā – 220 apmeklētāji

Izsniegumu kopskaits – 13 8613 vienības

Pasākumu kopskaits – 121

Izstāžu kopskaits – 110

Grāmatu krājums – 63 092

Tradicionālie lielākie bibliotēkas organizētie pasākumi

- Bērnu grāmatu svētki – aprīlī
- Bibliotēku nakts – aprīlī
- Dzejas dienas Cēsīs – septembrī, oktobrī
- Vidzemes novadu bērnu un skolu bibliotēku darbinieku konference – novembrī
- Ziemeļvalstu nedēļā «Krēslas stunda» - novembrī
- Grāmatu atvēršanas svētki, tikšanās, bibliotekārās stundas, konkursi, bērnu rīti – katru mēnesi
- Iedzīvotāju bezmaksas apmācība grupās «Interneta ABC» katru nedēļu otrdienās un trešdienās
- Individuālās apmācības un konsultācijas katru dienu interneta lasītavā
-

Ļoti aktīvi bibliotēka organizē dažādus literārus pasākumus un izstādes. Par ļoti iecienītu pasākumu ir kļuvusi bibliotēku nakts, kas notiek maija mēnesī. Vidēji mēnesī tiek organizēti 10 pasākumi un 8 izstādes.

Sabiedrības līdzdalība kultūras procesos

Amatiermāksla

2014.gadā Cēsu Kultūras centra nodaļas galvenais uzdevums bez ikgadējo pasākumu organizēšanas bija nodrošināt amatiermākslas kolektīvu mēģinājumu procesu un koncertdarbību jaunajās telpās – rekonstruētajā ēkā Raunas ielā 12 (Vidzemes koncertzālē „Cēsis”).

Jaunās kultūras centra darbības telpas tika atklātas ar vērienīgu Vidzemes amatiermākslas kolektīvu koncertu „Četri vārti” 2014.gada 1.jūnijā (režisore Inese Mičule, solisti – Raimonds Pauls, Daumants Kalniņš, dalībnieki – Cēsu un Vidzemes amatiermākslas kori, deju kolektīvi un pūtēju orķestri).

Rudens sezonā darbību uzsāka jauns kolektīvs – jauniešu teātra trupa režisora Mārtiņa Eihes vadībā. Kopumā Cēsu Kultūras centra amatiermākslas kolektīvos darbojas aptuveni 480 dalībnieki, kas veido aktīvu koncertdarbību un parāda labu izpildījumu Latvijas mēroga un starptautiskos konkursos.

Vēsturiskā Cēsu rajona skatēs visi Cēsu Kultūras centra kori un deju kolektīvi novērtēti ar augstākās, 1. un 2.pakāpes diplomiem. Cēsu Pils koris prestižajā 51. Starptautiskajā koru konkursā Austrijas pilsētā *Spittal an der Drau* ieguva 3.vietu tautas mūzikas kategorijā. Deju kolektīvi „Raitais Solis” un „Randiņš” piedalījās Latviešu Dziesmu svētkos Hamiltonā, Kanādā.

Bērnu deju kolektīvs „Randiņš” trijās vecuma grupās skatē saņēmis augstāko vērtējumu. Tā kā Sandras Jonaites horeogrāfijas Latvijas jaunrades konkursā izcīnījušas 3.vietu, tādējādi tika nodrošināta kolektīva pārstāvju un vadītājas dalība kā meistarklašu vadītājiem Latvijas deju kolektīvu repertuāra apguves semināros. Popgrupa „Hey” Valsts izglītības satura centra Vokālās mūzikas konkursā “Balsis 2014” ieguvusi 1.pakāpes novērtējumu, kā arī *Grand Prix* konkursā “POPfestJūrmala” , kā arī vairākos konkursos iegūtas atzinības un pirmās vietas.

Tabula Nr.35.

Amatiermākslas kolektīvu darbības rādītāji 2014.gadā

<i>Nr.p.k.</i>	<i>Kolektīvs</i>	<i>Dalībnieku skaits</i>	<i>Aktivitāšu skaits</i>
1.	Cēsu Jaunatnes teātris	14	
2.	Pūtēju orķestris „Cēsis”	26	15
3.	Popgrupa „Hey”	14	7
4.	Tautas vērtes kopa „Dzietī”	12	6
5.	Senioru deju kolektīvs „Dzirnas”	27	6
6.	Vidējās paaudzes deju kolektīvs „Saulgrieži”	19	7
7.	Tautas deju ansamblis „Raitais Solis”: jauniešu un vidējās paaudzes grupas	54	7
8.	Skolēnu deju kolektīvs „Randiņš”: 1.-2.kl. 3.-4.kl. 5.-6.kl.	130	5 8 12

	7.-9.kl.		14
9.	Jauktais koris „Wenden”	40	9
10.	Jauktais koris „Vidzeme”	42	8
11.	Jauktais koris „Beverīna”	32	11
12.	Cēsu Pils koris (jauktais koris)	32	12
13.	Senioru jauktais koris „Ābele”	39	8
	Kopā:	481	135

Jaunās telpas koncertzālē ir ļāvušas veidot plašus amatiermākslas kopkoncertus un iestudējumus, kas 2014.gadā izpelnījušies lielu skatītāju interesi: novembrī skatītājiem bez maksas tika piedāvāts Valsts svētku uzvedums „Karoga spēks”, notika deju kolektīvu lielkoncerts „Deju pinu vainagā”, decembrī – Ziemassvētku uzvedums „Pretī Ziemassvētkiem”. Vasarā notika tradicionālais pasākumi Jāņu ielīgošanas uzvedums „Kad balti mākoņi līgo”, koru svētki „Jānim Cimzem 200”, pilsētas svētku ietvaros - senioru deju festivāls „Kam nav 100, tas var” un Latvijas pūtēju orķestru kausa konkurss.

Veicinot sabiedrības iesaistīšanos kultūras dzīves organizēšanā Cēsu novada pašvaldība organizē kultūras projektu konkursu, kurā nosaka un atbalsta Cēsu novadam piemērotākos un atbilstošākos kultūras projektus, kas veicina kultūrvides attīstību, jaunrades procesu, kultūras kontaktu attīstību, inovatīvu un starpnozarju projektu realizāciju un kultūras vērtību izplatīšanu un to pieejamību plašai sabiedrībai. Sākot ar 2010.gadu katru gadu kultūras projektu konkursam tiek piešķirti 6000 Ls, atbalstot 17-24 projektus.

Vidzemes kamerorķestris

2014.gadā Vidzemes kamerorķestris, kurā muzicē Vidzemes mūzikas skolu pedagogi, absolventi un audzēkņi, turpināja darbību diriģenta Andra Veismaņa vadībā jaunajās telpās Vidzemes koncertzālē „Cēsis”.

Vidzemes kamerorķestris 2014.gadā piedalījies sekojošās koncertprogrammās:

- A.Kalniņa mūzikas vidusskolas atklāšanas koncerts Vidzemes koncertzālē „Cēsis”,
- koncerts ar Īlingas orķestri Vidzemes koncertzālē „Cēsis”,
- koncertprogrammas bērniem „No A līdz Ž” Vidzemes koncertzālē „Cēsis”,
- koncerts „Vidzemes talanti” ar Vidzemes mūzikas skolu audzēkņiem,
- koncerts festivālā „Galantais klavesīns” Cēsu Izstāžu namā,
- Valsts svētku koncerts Cēsu internātpamatskolā,
- Adventes koncerts Rožu laukuma terasē,
- Rīgas Ziemassvētku koncerts Ķīpsalas izstāžu centrā,
- Vecgada koncerts Vidzemes koncertzālē „Cēsis”.

„Cēsu Vēstures un mākslas muzejs”. Darbs ar muzeja krājumu un pētnieciskais darbs

Kopējais muzeja krājums (156 064 vienības) 2014.gadā ir papildināts ar 909 vienībām. Muzeja krājumu izmantojuši 413 vēstures pētnieki un interesenti.

Krājuma popularizēšanā paralēli tradicionālajām metodēm turpināta 2014. gadā uzsāktā datubāzes „Cēsinieks un viņa nams” veidošana un publicēšana <http://www.cesis.lv/lv/cesu-novads/cesis/cesu-nami>. Datu bāzē „Cēsnieks un viņa nams” ievadītas 243 pastkartes un fotogrāfijas par 68 attēliem. Par objektiem sniegta vēsturiska izziņa, norādīti avoti un literatūra. 2014.gadā Cēsu muzeja priekšmeti deponēti uz 32 vietām visā Latvijā. Veikta lielizmēra lietisko priekšmetu krājuma inventarizācija un pārvešana uz citām noliktavas telpām.

Muzeja darbinieki ir nolasījuši 16 lekcijas un referātus vietējām auditorijai, kā arī starptautiskās konferencēs Latvijā, Sanktpēterburgā, Izborskā (Krievija). Publicēti 7 pētnieciskie raksti prestižos Latvijas un Krievijas izdevumos.

Izstāžu darbs

2014.gadā Cēsu Vēstures un mākslas muzeja pamatekspozīciju papildinājušas 10 izstādes, no kurām īpaši atzīmējama ir izstāde „Jānis Cimze Vidzemē un Eiropā. Skolotājam un komponistam 200”, kura speciālistu vidē novērtēta, kā vērienīgākā pētnieciskā izstāde J.Cimzes 200 gadu jubilejas gadā, kas iekļauta UNESCO svinamo dienu sarakstā. Uz izstādes bāzes izstrādāta muzejpedagoģiskā programma „Uz skolu 19.gadsimtā”, kura novadīta 23 skolēnu grupām.

Otra lielākā, no apmeklētāju puses labi novērtēta izstāde bija vēstures un mākslas izstāde „Karš un mēs: I Pasaules karš vēsturiskajos fotoattēlos un Imanta Lancmaņa gleznās” Cēsu Izstāžu namā, kas tika veltīta Pirmā Pasaules kara simtgadei.

Cēsu Izstāžu namā 2014.gadā kopumā rīkotas 17 mākslas izstādes - Cēsu mākslinieku darbu izstāde „Varenā kopa” par 20.gs. otrās puses ievērojamākajiem Cēsu māksliniekiem, Vitas Mercas izstāde „Gaismas pusē”, Leo Kokles 90 gadu piemiņas izstāde un Andra Egliša izstāde „Iespējama vieta” u.c.

2014.gadā muzejs nodrošināja izstādes Cēsu sv. Jāņa baznīcā baznīcas 730 gadu jubilejas ietvaros:

- 1) izstāde par pirmo latviešu būvmeistaru, baznīcas torņa atjaunotāju Mārci Sārumu (1799-1859),
- 2) akvareļu izstāde no muzeja krājuma par Sv. Jāņa baznīcas tēmu,
- 3) foto izstāde „Cēsis senāk un tagad”,
- 4) informatīvo materiālu izstrāde un izveidošana – informācija par vēsturiski nozīmīgajām baznīcā izvietotajām kapu plāksnēm un Alfrēda Kalniņa daiļradi.

Kopumā muzejā 2014.gadā noorganizēti un novadīti 53 tematiskie pasākumi. Lielākie no tiem – Muzeju nakts (vairāk kā 7000 apmeklētāju), Viduslaiku pils dienas un Vēsturisko filmu skate (aptuveni 1500 apmeklētāji), Vislatvijas muzejnieku saiets, pasākums „Baltijas ceļam – 25. Sadosimies rokās!”. Organizēti ikgadējie padomju represijās cietušo cēsinieku piemiņas pasākumi (3). Muzejs organizējis 2 konferences, Izstāžu namā un Jaunajā pilī organizēti 14 koncerti, notikušas 10 mākslas vēstures lekcijas, darbojusies gleznošanas studija „Stallis”.

Muzejpedagoģiskais darbs

2014.gadā muzejā ir novadītas 135 muzejpedagoģiskās nodarbības 2544 skolēniem. No skolu puses pieprasītākā bijusi programma „Latvijas dzimšanas diena Cēsu muzejā”, kas novadīta 25 grupām (576 skolēniem), „Uz skolu 19.gadsimtā!” (izstrādāta 2014.gadā, apmeklējušas 23 grupas, 406 skolēni) un programma „Seno lietu pasaule”. Atklātā krājuma glabātavā Rīgas ielā 23 notikušas 19 nodarbības ar 420 apmeklētājiem. Par patriotiskām tēmām kopumā novadītas 30 nodarbības 702 skolēniem.

Muzejā ir aprīkota un atvērta Ģimeņu istaba, kur ģimenes ar bērniem var iepazīt Cēsu vēsturi interaktīvā veidā, izmantojot dažādas spēles un uzdevumus. Lai muzeja apmeklējumu padarītu interesentu jaunākajai paaudzei, ir izdota uzdevumu grāmatiņa „Ekspozīcijas „Cēsis – Latvijas vēstures simbols” ceļvedis ģimenēm”.

Viduslaiku pils

Plānojot pils kompleksa turpmāko attīstību, arhitekts A.Lapiņš sagatavojis pirmās priekšpils apkārtmūra konservācijas tehnisko projektu un Pils dārza teritorijas labiekārtojuma izbūves projektu, kas paredz viduslaiku dārza un bērnu aktivitāšu laukuma izveidi, kā arī amatnieku darbnīcu un citu ēku izbūvi.

2014. gada restaurācijas sezonā veikta pils dienvidu korpusa pagalma sienas konservācija, dienvidu torņa pirmā stāva telpas velves, sienu un grīdas konservācija. Veiksmīgi uzsākts Viduslaiku pils Rietumu torņa konservācijas projekts sadarbībā ar Estfollas pašvaldību Norvēģijā, piesaistot Eiropas Ekonomiskās zonas finansējumu. Projekta ietvaros organizētas restaurācijas darbnīcas pieredzējušu konservatoru vadībā Latvijas restauratoriem. Noslēgti būvniecības līgumi par Rietumu torņa konservācijas darbu veikšanu.

Lai arī paveikts ievērojams pils praktiskās saglabāšanas darbu apjoms, tomēr ievērojama pils kopējā apjoma daļa atrodas sliktā tehniskā stāvoklī, nav pieejama apmeklētājiem un atsevišķos gadījumos rada draudus apmeklētāju drošībai. 2014.gada martā noticis pēdējo gadu laikā lielākais mūra konstrukciju nogruvums Cēsu pilī, kura laikā pilnībā sagāzies kultūrvēsturiski vērtīgs 10m augsts un 30m garš pirmās priekšpils apkārtmūra fragments. Lai novērstu līdzīgu situāciju atkārtošanos, nepieciešamas būtiskas finanšu investīcijas avārijas stāvoklī esošo konstrukciju glābšanai.

2014.gadā ir organizēta starptautiskā zinātniskā II Cēsu viduslaiku pils arheoloģijas konference. Izdota grāmata par Cēsu viduslaiku pils vēsturi „Cēsu pils” latviešu un angļu valodās (autors – Cēsu viduslaiku pils kurators Gundars Kalniņš).

Publicēti pils vēsturiskās izpētes materiāli un rakstīto avotu tulkojumi interneta vietnē <http://pilsvesture.cesis.lv/> (autors – Agris Dzenis), kā arī izveidota arheoloģisko priekšmetu interneta datu bāze.

Kultūras infrastruktūras objekti

Sākot ar 2009.gada oktobri krasi mainīgās kultūras dzīves ikdiena, jo tika slēgts Cēsu kultūras nams, lai piesaistītu līdzekļus tā rekonstrukcijai. Kopš tā laika liela daļa kultūras pasākumi un ikdienas dzīve tiek organizēta iesaistot dažādas Cēsu novada iestādes un organizācijas - a/s „CATA” kultūras nams, Mācību ražošanas uzņēmuma zāle, Cēsu 2.pamatskolas zāle, Cēsu sanatorijas internātpamatskolas – rehabilitācijas centra zāle, Cēsu pils komplekss.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu pasākumu norises vietu, varētu piesaistīt plašu un profesionālu kultūras programmu un nostiprinātu Cēsu kā Vidzemes kultūras centra lomu, tiek īstenots projekts „Daudzfunkcionālā centra „Vidzemes mūzikas un kultūras centrs” izveide”, kura ietvaros tiek rekonstruēts Cēsu kultūras nams par daudzfunkcionālu kultūras centru, kas nodrošinās amatiermākslas procesu nepārtrauktību un attīstību un profesionālās mākslas pieejamību Vidzemes reģionā. Vidzemes koncertzālē darbosies Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola, Cēsu mūzikas skola, Cēsu amatiermākslas kolektīvi, Vidzemes kamerorķestris un tajā būs pieejama lielā zāle, kino zāle un divas mazās zāles.

Pēdējos gados kultūras infrastruktūras sakārtošanā pašvaldība ir ieguldījusi lielus līdzekļus, rekonstruējot Cēsu kultūras namu, sakārtojot Izstāžu namu un Cēsu pils kompleksu. Ieguldījumi veikti arī Cēsu Pilsmuižas parkā, kur sakārota estrādes sēdvietu sadaļa un turpmāk būs nepieciešami līdzekļi tikai estrādes daļas sakārtošanai. 2013.gadā tiks uzsākta arī Cēsu centrālās bibliotēkas rekonstrukcija. Noslēdzot bibliotēkas un koncertzāles projektus, uzskatāms, ka turpmākajos 10 gados būtiski ieguldījumi kultūras infrastruktūrā nebūs nepieciešami.

Kopumā Cēsu novadā ir vairāk kā 20 kultūras pasākumiem pieejamu ēku, telpu vai laukumu, kur vairums no tiem ir atjaunoti vai remontēti un līdz ar to ar modernu tehnisko aprīkojumu un iespējām.

Kultūras pasākumu infrastruktūra ir izvietota galvenokārt pievilcīgā pilsētvidē, kur mijiedarbojas vēsturiskās ainavas šarms un skaistums ar mūsdienu modernismu un papildus iespējām, ko tas sniedz. Vairums kultūras pasākumiem izmantojamo ēku atrodas pilsētas centrā, tā tuvumā vai Cēsu vecpilsētā, kas nodrošina vieglu pieejamību kultūras pasākumiem. Turklāt plašās kultūras infrastruktūras iespējas ir piemērotas daudzpusīgu pasākumu norisei.

Iedzīvotāju aptaujas un diskusijas rezultāti

Apkopojot rezultātus no iedzīvotāju aptaujas galvenie secinājumi ir šādi:

- no kultūras pasākumiem Cēsīs visvairāk trūkst teātra izrādes un kino. Vairāk nekā 60% aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju apgalvoja, ka minēto kultūras pasākumu trūkst Cēsīs.
- Nozīmīgam respondentu skaitam (38% - 47%) Cēsīs trūkst arī pasākumi ģimenēm ar bērniem, pasākumi jauniešiem, pasākumi senioriem, klasiskās mūzikas koncerti un balles.
- Populārākais kultūras pasākums Cēsīs ir Pilsētas svētki, ko apmeklējuši ir 85% aptaujas dalībnieku.
- Puse vai nedaudz vairāk aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju apmeklē arī tādus kultūras pasākumus, kā Mākslas festivālu, populāru grupu koncertus, Viduslaiku svētkus un teātra izrādes.
- Populārākā kultūras iestāde Cēsīs ir CATA kultūras nams, kuru apmeklē divas trešdaļas (65,6%) aptaujāto Cēsu novada iedzīvotāju. Vairāk par pusi respondentu apmeklē arī Viduslaiku un Jauno pili, kā arī Izstāžu namu.

Izaicinājumi

- Vidzemes koncertzāles darba uzsākšana;
- Cēsu kā Vidzemes kultūras centra lomas nostiprināšana;
- Amatiermākslas tradīciju nosargāšana un stiprināšana
- daudzveidīga kultūras piedāvājuma nodrošināšana visām auditorijām;
- pieejamība – akcents uz bezmaksas brīvdabas pasākumiem vai pasākumiem ar zemu ieejas maksu;
- tradīciju kopšana un uzturēšana;
- sabiedrības iesaistīšana un līdzdarbošanās;
- pasākumu organizēšana tūristu mērķauditorijai;
- tematisku kultūras piedāvājumu veidošana Cēsu Pils kompleksā;
- kultūras NVO darbības veicināšana, atbalsts;
- iedzīvotāju iesaiste kultūrvides daudzveidošanā.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Nozīmīgas kultūras, atpūtas un izglītības tradīcijas Cēsīs.**
- 2. Idejām un pieredzes bagāti, uzņēmīgi kultūras cilvēki.**
- 3. Saglabātas un attīstītas mākslas un kultūras izglītības iestādes un sabiedriskās organizācijas.**
- 4. Profesionālu mākslinieku un kolektīvu darbība Cēsīs.**
- 5. Unikāls kultūrvēsturiskais mantojums un pilsētvide.**
6. Pašvaldības finansiāls atbalsts.
7. Attīstīta tautas māksla un amatniecība.

Vājās puses

- 1. Nepietiekams finansējums kultūrai un atpūtai.**
- 2. Vienotas kultūrpolitikas trūkums.**
- 3. Kultūrvēsturiskā mantojuma sliktais tehniskais stāvoklis.**

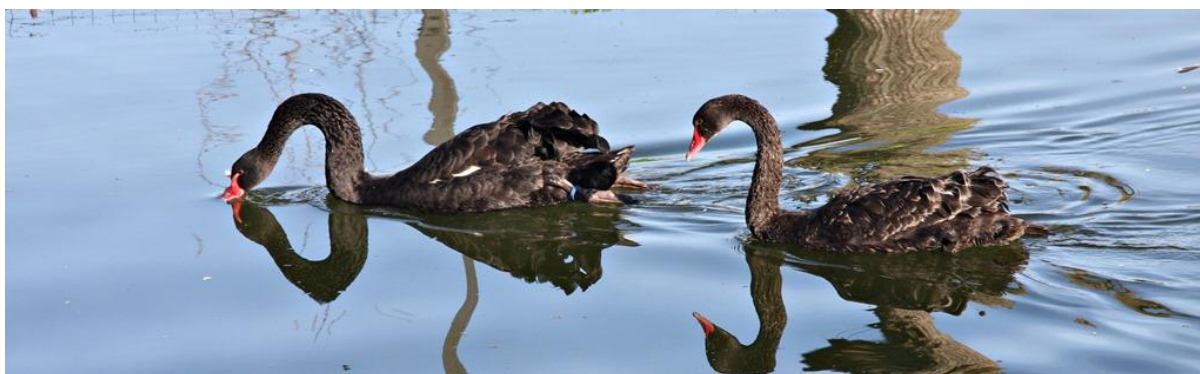
- 4. Kultūras aktivitāšu koordinācijas trūkums.**
- 5. Daudzveidīga brīvā laika pavadīšanas iespēju nepietiekamība jauniešiem.**
6. Nepietiekama uzņēmēju piesaiste kultūrai un atpūtai.
7. Radošo mākslinieku darbnīcu neesamība.

Iespējas

- 1. Kultūrpolitikas izstrāde un prioritāšu noteikšana.**
- 2. Kultūras izglītības iestāžu filiāļu izveide Cēsu novadā.**
- 3. Iesākto kultūras, izklaides un izglītojošo pasākumu tradīciju turpināšana un attīstīšana.**
- 4. Cēsu novada attīstīšanās par novada un valsts kultūras, izglītības, tūrisma, atpūtas un rehabilitācijas centru.**
- 5. Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas un atjaunošanas problēmu risināšana valstiskā līmenī.**
- 6. Profesionālu mākslinieku piesaiste Cēsīm.**
7. Skaidri uztveramu tūrisma un informācijas norāžu izvietošana pilsētā.
8. Tautas mākslas un amatniecības veicināšana.
9. Profesionālās mākslas tradīciju saglabāšana un attīstīšana.
10. Kultūras un atpūtas aktivitāšu savlaicīga un plaša reklamēšana Cēsis, Vidzemē, Latvijā.
11. Vairāku dienu peļņu nesošu pasākumu rīkošana.

Draudi

- 1. kultūras un atpūtas aktivitāšu samazināšanās nepietiekama finansējuma dēļ.**
- 2. Investīciju trūkuma rezultātā Cēsu kultūrvēsturiskais mantojums zaudē savu vērtību un kļūst nepievilcīgs un nepieejams tūristiem.**
3. Jauniešu un kultūras darbinieku aizplūšana no Cēsīm.
4. Ekonomiskās lejupslīdes rezultātā krītas iedzīvotāju maksātspēja.

9. DABAS VIDE

Dabas resursi ir nozīmīgs Cēsu novada attīstības resurss un novada vērtība.

Cēsu novada struktūru veido divas ļoti atšķirīgas daļas – pilsēta un lauku teritorijas ar tām raksturīgo dabas vidi. Pēc Valsts Zemes dienests datiem novadā kopumā 20% no teritorijas aizņem meži, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, dabas pamatne un ūdeņu teritorijas, savukārt vērtējot atsevišķi Cēsu pilsētā – 35% (665,8 ha), bet Vaives pagastā tikai 18% (2773.2 ha), kas skaidrojams ar atšķirīgo teritorijas struktūru un platību.

Cēsu pilsēta ir blīvāk apdzīvota un dzīvojamai, ražošanas un darījumu apbūvei raksturīgu labiekārtojumu, kam raksturīga salīdzinoši mazāk dabiska vide. Pilsētas apbūves veidošanās ir cieši saistīta ar dabas apstākļiem, reljefu, upītēm, avotiem, dīķiem, kas ierobežo apbūves izplešanos un pilsētā veido mozaīkveida struktūru apbūvei mijoties ar dabiskām teritorijām, upīšu gravām, dīķiem, avotu ielejām. Pilsētas zaļajā struktūrā liela nozīme ir arī veco muižu parkiem, kas kādreiz atrodas ārpus pilsētas robežas, šobrīd ir integrējušies pilsētas teritorijā un ir nozīmīga vieta pilsētas ekosistēmā.

Vaives pagasta struktūru pamatā veido dabiska vide lauksaimniecības zemes, mežu zemes un tikai neliela daļa - 3% no kopējās teritorijas ir apbūvēta, no kuriem 69% ir ceļi.

9.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Nozīmīgu lomu Cēsu novada dabas vides veidošanā ieņem aizsargājamās dabas teritorijas. Lielākā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām novadā ir Gaujas Nacionālais parks, kas ir NATURA 2000 teritorija un novadā kopumā aizņem 4799.1 ha. Daļa teritorijas atrodas GNP Dabas lieguma zonā, daļa Ainavu aizsardzības zonā.

Vaives pagasta teritorijā ir izveidoti trīs mikroliegumi – dabiskais meža biotops „slapji priežu un bērzu meži”, mikroliegums Melnajam stārķim un mikroliegums Knābja grīslim. Visi biotopi atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” teritorijā.

Cēsu pilsētā ir noteiktas vietējas nozīmes īpaši aizsargājamās teritorijas un objekti – Cēsu Dabas un kultūrvēsturiskais parks, Ruckas parks, Kalnmuižas parks, Pirtsupītes ainavu apgabals, Avotu ielejas parks, Dubinskas dīķis, 13 ģeoloģiskie objekti un koku alejas. Vaives pagastā kā aizsargājams dendroloģiskais stādījums ir noteikts Ausekļa Ramata Jurgukalna dendroloģiskie stādījumi.

9.2. Virszemes ūdeņi

Cēsu novads ir bagāts ar upēm - Cēsu pilsētu rietumos no Raiskuma pagasta nodala dabīga robežšķirtne Gauja, kas apmēram 6 km garumā tek gar Cēsu robežu. Cēsu pilsētu šķērso arī vairākas upītes (Silķupīte, Glūda, Pirtsupīte, Vinterupīte), kas ietek Gaujā. Vairākas mazās upītes meliorācijas rezultātā ir pārveidotas un vietām upes ir iegrozītas ar lietusu ūdens kanalizācijas sistēmu. Pilsētas mazajām upītēm ir liela loma pilsētas vides pievilcības veidošanā.

Nozīmīgu lomu pilsētas virsūdeņu sistēmā ieņem dīķi, lielākie no tiem ir: Pils parka dīķis, Maija parka dīķis, Dubinskas dīķis, Ruckas parka dīķis, Avotu ielejas parka dīķu kaskāde. Dīķiem pilsētā ir ainaviska vērtība un tie savāc lielu daļu no virszemē izplūstošo avotu ūdeņiem un lietusu ūdeņiem. Turpmāk nepieciešams sakārtot kopējo dīķu sistēmu pilsētā.

Atvērto ūdens objektu daudzveidība pilsētai rada īpašu pievilcību un darbojas kā priekšnosacījums dabas pamatnes saglabāšanai pilsētas teritorijās. Tomēr šobrīd Cēsīs upīšu krastmalas pārsvarā netiek koptas un apsaimniekotas un aizaugušie upes krasti kalpo par atkritumu izgāztuvēm.

Vaives pagastā izteka atrodas upei Raunis, kas šķērso pagastu vidusdaļā un ir Vaives pagasta un Priekuļu pagasta robeža un Vaives upei, kas šķērso pagasta robežu Ziemeļaustrumu virzienā. Pa Vaives pagasta Rietumu robežu tek Amatas upe. Vēl Vaives pagastā tek 7 mazākas upītes, kas ir Rauņa, Vaives un Amatas pietekas.

Nozīmīgu lomu novada virsūdeņu sistēmā pilsētā ieņem dīķi. Tiem ir ainaviska vērtība un tie savāc lielu daļu no virszemē izplūstošo avotu ūdeņiem un lietusu ūdeņiem. Lielākie pilsētas dīķi ir Pils dīķis, Maija parka dīķis, Dubinskas dīķis, Lapsu ielas dīķis un Avotu ielejas parka dīķu kaskāde. Vaives pagastā dīķi ir izveidoti Rīdzenes un Krīvu ciemos.

Vaives pagastā atrodas 13 ezeri un lielākie no tiem ir Mazums, Raunis, Kulānu ezers un Dziļūksnis.

9.3. Meži

Cēsu novadā mežu platības aizņem 3010 ha, kur lielākā daļa 2736 Ha atrodas Vaives pagastā. Liela daļa Vaives pagasta Dienvidrietumu daļas klāj tikai meži, kas atrodas Valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” īpašumā. Cēsu pilsētā vislielākās mežu platības ir Gaujas senielejas teritorijā, pilsētas R un ZR daļā. Mežu zemes ir gan privāto īpašnieku pārvaldījumā, gan pašvaldības valdījumā. Pašvaldības mežiem ir izstrādāti mežu apsaimniekošanas plāni un kopš sākot ar 2012.gadu ir uzsākta mērķtiecīga mežu kopšana.

9.4. Publiskā ārtelpa

Pilsētas teritorijā dabas vide kalpo kā publiskā ārtelpa, kur iedzīvotāji atpūšas, pastaigājas un sporto. Lielāko daļu dabas teritoriju pilsētā nepieciešams sakārtot un sakopt, lai tās padarītu iedzīvotājiem draudzīgākas, drošākas un pievilcīgākas. Līdz šim rekonstrukciju ir piedzīvojis Maija parks, rekonstrukcijas pirmā kārtā veikta Pils parkā un avotu ielejas parkā veikta parka izveides pirmā kārtā. Pils

parkā nepieciešams veikt apstādījumu atjaunošanu. Visnepatīkamākie šobrīd ir Ruckas parks un Kalnmuīžas parks. Tomēr būtiskākā loma pilsētā ir Gaujas Nacionālā parka teritorijai, kam ir arī liels potenciāls ne tikai kā novada iedzīvotāju atpūtas telpai, bet arī kā būtiskam tūrisma objektam. Gaujas piekrastē nepieciešams izbūvēt un labiekārtot dabas takas.

Izaicinājumi:

- Labiekārtojums pilsētas mežu un upīšu gravu teritorijās ar mērķi veidot Gaujas upes piekrastes teritoriju savienojumu ar pilsētas centra daļu;
- Pirtsupītes gravas labiekārtojums, piešķirot šai pilsētas teritorijai plašāku funkcionālo izmantošanu;
- Krīvu un Rīdzenes ciemu dabas teritoriju (dīķu) labiekārtošana.

10. SABIEDRISKĀ DROŠĪBA UN KĀRTĪBA

Likums „Par pašvaldībām” nosaka, ka gādāt par sabiedrisko kārtību novadā ir viena no pašvaldības pamatfunkcijām. Cēsu novada pašvaldības policija, ar 5 štata amata vienībām, izveidota 1992.gada 30.janvārā ar Cēsu pilsētas tautas deputātu padomes lēmumu Nr.14 “Par pašvaldības policijas izveidošanu un darba līguma apstiprināšanu”. Kopš tā laika Cēsu novada pašvaldības policijas galvenajos pienākumos ietilpst drošības un sabiedriskās kārtības nodrošināšana, kā arī Cēsu novada saistošo noteikumu ievērošanas uzraudzība novada administratīvajā teritorijā.

Kopumā pašvaldības policijas darbinieki 2014.gadā fiksējuši 496 administratīvos pārkāpumus. Analizējot Cēsu novada sabiedriskās kārtības statistiku, redzams, ka lielākoties reģistrēti administratīvo pārkāpumu protokoli par transportlīdzekļu novietošanu stāvēšanai neatbilstoši ceļu satiksmes noteikumiem, kā sakarā pie administratīvās atbildības saukti 385 autovadītāji. Otrkārt, reģistrēti 312 pārkāpumi saistībā ar alkohola reibumā esošajām personām. Treškārt, par Cēsu novada domes saistošo noteikumu neievērošanu administratīvo pārkāpumu protokoli sastādīti 28 personām, un brīdinājumi izteikti 198 juridiskām un fiziskām personām. Kopā 2014.gadā veikti izbraukumi uz 2173 izsaukumiem.

Cēsu novada pašvaldības policijai 2014.gadā veidojusies veiksmīga sadarbība ar Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Cēsu iecirkni, Valsts probācijas dienesta Cēsu teritoriālo struktūrvienību, Valsts robežsardzi, Cēsu novada Bāriņtiesu un Cēsu Sociālā dienesta darbiniekiem.

Lai nākotnē uzlabotu sabiedrisko kārtību un drošību, nepieciešams risināt joprojām aktuālos jautājumus sakarā ar alkoholisko un narkotisko vielu lietošanu, kā ietekmē personas zaudējušas spēju patstāvīgi pārvietoties vai var nodarīt kaitējumi paši sev vai apkārtējiem. Šajā sakarā viens no Cēsu novada pašvaldības policijas mērķiem 2015.gadā ir pievērst uzmanību pašvaldības policistu apmācībai (tai skaitā svešvalodu apguvei), kā arī meklēt iespējas finansēt videonovērošanas sistēmas paplašināšanu.

Tabula Nr. 36.

Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits Cēsu novadā 2010.-2012.g. Dati: RAIM

Pašvaldība	Gads	Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Reģistrēto smago noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Reģistrēto sevišķi smago noziedzīgo darījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem
CĒSU NOVADS	2010	24,82	6,50	1,01
	2011	22,16	7,52	0,77
	2012	28,27	9,03	4,67

11. SPORTA UN AKTĪVĀS ATPŪTAS IESPĒJAS

Mūsdienās bez sporta nav iedomājama sabiedrības attīstība, jo tas būtiski ietekmē iedzīvotāju veselību, nodrošina aizraujošu brīvā laika pavadīšanu gan pašam sportojot, gan sekojot līdzi dažādiem pasākumiem. Tas mazina negatīvās sociālās problēmas. Sporta pasākumi piesaista veselīga dzīvesveida piekritējus, sporta entuziastus, kā arī uzlabo novada publisko tēlu.

11.1. Sporta nozares organizēšana

Par sporta nozares organizēšanu Cēsu novadā atbildīga ir Cēsu novada pašvaldība un tās komiteja - Cēsu novada domes pastāvīgā Izglītības, kultūras un sporta komiteja, kas uzrauga un organizē sporta nozares attīstību un iespējas Cēsu novadā.

Lai piedāvātu iedzīvotājiem iespēju iesaistīties dažādās aktīva un veselīga dzīvesveida veicinošās aktivitātēs, koordinētu kārtējo sporta pasākumu organizēšanu un norisi, piesaistītu Cēsu novadam jaunas aktīvā dzīvesveida aktivitātes, kopš 2014.gada darbojas **sporta koordinators**, kura galvenie darba pienākumi ir:

- Organizēt, piesaistīt un koordinēt Cēsu novadā sporta, aktīva un veselīga dzīvesveida veicināšanas pasākumus;
- vadīt Cēsu novada Sporta padomes darbu;
- koordinēt sporta organizāciju darbību un sadarbību Cēsu novadā;
- koordinējot sporta un aktīvās atpūtas pasākumu organizēšanu un norisi,
- informēt sabiedrību par Cēsu novada sportistu sasniegumiem un citām ar sportu saistītām aktualitātēm Cēsu novadā u.c.

Būtiska loma sporta nozarē ir šādām **sporta organizācijām un institūcijām**:

- Cēsu pilsētas sporta skola;
- Sporta klubs „Cēsis”;

- Biedrība Sporta klubs „Lekrings”;
- slēpošanas- biatlona klubs „Cēsis”;
- Cēsu sporta klubs „Spēka pasaule”;
- biedrība „Cēsu karatē klubs”;
- Invalīdu un sporta rehabilitācijas klubs „Cēsis”;
- loka šaušanas klubs „Vendenes strēlnieki”;
- Cēsu Tenisa biedrība;
- Orientēšanās klubs „Meridiāns” ;
- Boksa klubs „Cēsu cimdi”;
- Biedrība sporta klubs „Saulrīti”;
- Šautriņu mešanas sporta klubs „50”;
- Cēsu Golfa Klubs.

Tabula Nr.37.

Cēsu novadā darbojošās sporta institūcijas

	Sporta institūcijas nosaukums	Atrašanās vieta	Pārstāvētais sporta veids/-i
1	Cēsu pilsētas sporta skola	Cēsis, Piebalgas iela 18	Vieglatlētika; slēpošana; biatlons; volejbols; basketbols; florbols; orientēšanās; futbols; bērnu invalīdu sports.
2	Sporta klubs „Cēsis”	Cēsis, Piebalgas iela 18	Basketbols
3	Biedrība Sporta klubs „Lekrings”	Cēsis, Piebalgas iela 18	Florbols
4	Slēpošanas- biatlona klubs „Cēsis”	Cēsis, Piebalgas iela 18	Slēpošana, biatlons un rollerslēpošana
5	Cēsu sporta klubs „Spēka pasaule”	Cēsis, Pūces iela 2a	Veloaerobika, stepaerobika, aerobika un pilates
6	Biedrība „Cēsu karatē klubs”	Cēsis, Raiskuma iela 2	Tradicionālais karatē (Šotokans)
7	Invalīdu un sporta rehabilitācijas klubs „Cēsis”	Cēsis, Kr. Valdemara iela 13	Ratiņbasketbols, vieglatlētika
8	Loka šaušanas klubs „Vendenes strēlnieki”	Cēsis, Pasta iela 21-3	Loka šaušana
9	Cēsu Tenisa biedrība	Cēsis, Kovārņu iela 27 (Cīrulīšos)	Teniss
10	Orientēšanās klubs „Meridiāns”	Cēsis, Raunas iela 17	Orientēšanās sports
11	Boksa klubs „Cēsu cimdi”	Cēsis, Pļavas iela 5	Bokss
12	Biedrība sporta klubs „Saulrīti”	Cēsis, Piebalgas iela 18	Badmintons, novuss, orientēšanās sports
13	Šautriņu mešanas sporta klubs „50”	Cēsis, Amatas iela 28	Šautriņu mešana

14	Cēsu Golfa Klubs.	Cēsis, Vaļņu iela 27	Golfs
----	-------------------	----------------------	-------

Cēsu novadā aktīvi darbojas 14 dažādi sporta klubi, biedrības un institūcijas, kas piedāvā aktīva dzīvesveida nodarbes un iespējas interesentiem dažādos sporta veidos.

Dažādiem sporta veidiem pieejamās un piemērotās sporta bāzes vietas:

Tabula Nr. 40.

Sporta veidiem pieejamās sporta bāzes

Nr.p. k.	Sporta veids	Sporta bāze
1.	Basketbols	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta nams Pūces ielā 2a, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta zāle Lapsu ielā 17, Cēsis, Cēsu novadā * Cēsu 1.pamatskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā Cēsu 2.pamatskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā Cēsu pilsētas Pastariņa sākumskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā
2.	Volejbols	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta nams Pūces ielā 2a, Cēsis, Cēsu novadā * Cēsu 2.pamatskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā Pastariņa sākumskolas sporta zāle Cēsis, Cēsu novadā
3.	Florbols	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta nams Pūces ielā 2a, Cēsis, Cēsu novadā * Cēsu 2.pamatskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā
4.	Orientēšanās sports	Sporta zāle Lapsu ielā 17, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta nams Pūces ielā 2a, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Slēpošanas-biatlona komplekss „Priekuļi”
5.	Biatlons	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Slēpošanas-biatlona komplekss „Priekuļi”
6.	Distanču slēpošana	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Sporta zāle Lapsu ielā 17, Cēsis, Cēsu novadā * Slēpošanas-biatlona komplekss „Priekuļi”
7.	Viegatlētika	Sporta komplekss Piebalgas ielā 18, Cēsis, Cēsu novadā * Cēsu 1.pamatskolas sporta zāle, Cēsis, Cēsu novadā

		Cēsu 2.pamatskolas sporta zāle, Cēsīs, Cēsu novadā Pilsētas stadions *
8.	Futbols	Pilsētas stadions*

* Sporta skolas apsaimniekošanā esošās bāzes

11.2. Sporta pasākumu un norišu infrastruktūra

Piemērotā infrastruktūra sporta norisēm paver plašākas iespējas pasākumu organizēšanā. Cēsu novadā ir iespējas rīkot dažādas sporta sacensības, ir sporta stadioni, laukumi un zāles, kas ļauj uzņemt arī citu novadu viesus, sportistus, komandas un trenerus.

Cēsu novadā iespēja rīkot sporta pasākumus ir Cēsu pilsētas **sporta kompleksā** jeb Cēsu pilsētas sporta skolā, kas atrodas Cēsīs, Piebalgas ielā 18. Ir iespējas organizēt gan sporta nodarbības, gan treniņnometnes tādos sporta veidos kā basketbolā, volejbolā, florbolā, tenisā, badmintonā u.c.

Sporta kompleksā mājas spēles regulāri spēlē sieviešu basketbola komanda- „SK Cēsīs”; vīriešu basketbola komanda „Dārznieks/ Cēsīs”; florbola komanda „Lekrings”; volejbola komanda „Cēsīs”.

Cēsu pilsētas sporta kompleksa piedāvājums aktīvajam dzīvesveidam un norisēm:

- Sporta zāle (60m x 32m) - ar paceļamām sienām norobežojami 3 basketbola laukumi (20m x 32m);
- Sporta inventārs – basketbolam, volejbolam, florbolam, galda tenisam, rokasbumbai, vieglatlētikai, aerobikai;
- Trenažieru zāle (120m²);
- Aerobikas zāle (80m²);
- Sauna;
- Ģērbtuves, dušas;
- Konferenču zāle (42m²), vietu skaits- 35;
- Izvelkamās tribīnes (ap 1000 skatītāju vietas);
- Sporta spēļu zāles apskaņošanas iekārtu.

Sporta kompleksā sekmīgi ir norisinājušies arī starptautiska mēroga pasākumi:

- EČ kvalifikācijas spēle handbolā vīriešiem (Latvijas un Somijas valstu izlases);
- PČ florbolā jauniešiem ar dalībvalstu U19 izlašu piedalīšanos;
- Eiropas kausa spēles basketbolā sievietēm;
- Starptautiski turnīri basketbolā „Cēsu kauss”;
- Latvijas Basketbola Līgas „Zvaigžņu spēle”.

Daļa no sporta pasākumiem iekštelpās tiek rīkoti arī **Cēsu 2.pamatskolas sporta zālē**, kas atrodas Gaujas ielā 45. Pārsvārā pamatskolas zālē notiekošie sporta pasākumi ir vietējas nozīmes turnīri un sacensības. Sporta treniņus Cēsu novada sporta komandas organizē arī citās sporta zālēs, kā, piemēram, Cēsu 1.pamatskolas sporta zālē vai Arzas sporta zālē.

Sporta pasākumus un aktivitātes interesentiem ārpus iekštelpām un zālēm ir iespējams rīkot arī Cēsu laukumos, piemēram, Rožu laukumā vai Līvu laukumā un, protams, arī stadionos.

Viens no Cēsu novadā esošajiem stadioniem ir **Cēsu sporta stadions**, kas atrodas Cēsīs, Uzvaras bulvārī 15. Šobrīd Pilsētas stadiona infrastruktūra ir ļoti nolietota, tāpēc stadions dažādām sacensībām nav izmantojams.

Cēsu Valsts ģimnāzijas un Sporta skolas **stadions Piebalgas ielā 18**, sniedz iespēju ar sportu nodarboties ne vien tuvāko skolu skolēniem, bet arī novada iedzīvotājiem, kuri izmanto sporta stadionu aktīva dzīvesveida piekopšanai.

Cēsu novada pašvaldības īpašumā ir arī daļa no Priekuļu biatlona trases, proti, **Olimpiskais centrs „Cēsis”**, kas atrodas apmēram 7 km attālumā no Cēsīm, dodoties virzienā uz Vecpiebalgu. Olimpiskajā centrā ir ierīkotas apgaismotas distanču trases, darba dienu vakaros trase ir apgaismota līdz pat plkst. 20:00. Olimpiskajā centrā „Cēsis” ziemas sezonā ir iespējams nodarboties ar distanču slēpošanu, taču vasarā – ar orientēšanās sportu. Olimpiskā centra vajadzībām nepieciešama papildus materiāltehniskā bāze, aprīkojums.

Cēsīs, Lenču ielā 4c atrodas **Cēsu skeitparks**, kas ir iecienīta bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas vieta, kur var atpūsties un sportot gan skrituļotāji, gan tie, kas brauc ar BMX un skrituļdēļiem. Ik pa laikam skeitparkā tiek rīkotas dažādas sacensības un paraugdemonstrējumi, kas pulcē dažāda vecuma interesentus.

Aktīvu dzīvesveidu Cēsīs ir iespējams arī baudīt **kalnās**, piemēram, „Ozolkalnā” un „Žagarkalnā”. Slēpošanas kompleksā „Ozolkalns” ir trīs 500 m garas trases, papildus atzars un vairāki sniega trampīni. Slēpošanas komplekss „Žagarkalns” sastāv no vairākiem kalniem un apgaismotas distanču slēpošanas trases, kas ir apmēram 800m gara. Abi kalni atrodas apmēram 2km attālumā no Cēsu centra.

Kopumā sporta infrastruktūra Cēsu novadā sniedz interesentiem aktīva dzīvesveida iespējas gan vasarā, gan ziemā, tāpat arī dažādos sporta veidos un dažādām vecuma grupām. Daudzveidīgās iespējas ļauj izvēlēties katram piemērotāko un atbilstošāko piedāvājumu.

11.3. Sporta tradīcijas un pasākumi

Sporta pasākumu organizēšanu un norisi Cēsu novadā lielā mērā uztur Cēsu pilsētas sporta skola. Sporta skola rīko vietējas, reģionālas, valsts un starptautiskas sacensības. No 1997.gada organizē - starptautisko basketbola turnīru „**Cēsu kauss**”, bet no 2013.gada – starptautisko volejbola turnīru „Cēsu kauss”, kas pulcē komandas arī no citiem novadiem un pilsētām.

Cēsu pilsētas sporta svētki ir kļuvuši par novada tradīciju, kas pulcē gan ģimenes, gan sportistus. Sporta svētki notiek vasaras vidū, kad laika apstākļi lutina. Tiek rīkoti daudzveidīgi turnīri dažādos sporta svētkos, piemēram, 2015.gadā- no rīta noris ielu basketbols, bet nedaudz vēlāk- vasaras slēpju skrējiens. Tiek organizētas aktivitātes arī citos sporta veidos, piemēram, golfā, novusa spēlē, šautriņu mešanā, orientēšanās sportā, florbolā u.c., tādējādi uzrunājot pēc iespējas plašāku auditoriju un ar daudzveidīgo piedāvājumu piesaistot dažāda sporta veida interesentus un pārstāvjus. Sporta svētku

galvenais mērķis ir aktīvi pavadīt brīvo laiku un piedāvāt novada iedzīvotājiem arī aktīvā dzīvesveida iespējas.

Cēsu sportistiem svarīgs ik gada notikums ir **Cēsu novada sporta laureāts**, kur tiek atzinīgi novērtēti un apsveikti Cēsu novada sportisti un aktīvisti, kas novada godu pārstāv arī ārpus tā robežām, kā arī cilvēki, kuru ieguldījums sporta dzīves uzlabošanā Cēsu novadā ir būtisks un nozīmīgs.

Cēsu novadā ir arī citi ar sportu saistīti pasākumi, kas ir kļuvuši par pieprasītu un būtisku Cēsu novada pasākumu un norišu daļu, pulcējot arī citu pilsētu viesus. Tā, piemēram, var minēt dažādus ģimeņu turnīrus, kur tiek pārbaudīts to sporta gars. Ik gadu Cēsu pilsētas svētkos notiek aktivitātes, paraugdemonstrējumi un konkursi Cēsu skeitparkā, kas sevišķi uzrunā bērnus un jauniešus.

2015.gada vasarā Cēsīs notiek **Latvijas jaunatnes vasaras olimpiāde**, kurā piedalījās novadu un republikas nozīmes pilsētu komandas. Sacensību mērķis bija noteikt labākos Latvijas jaunos sportistus Olimpiskajos sporta veidos, un vienlaikus sportisti sacentās arī par tiesībām pārstāvēt Latviju Eiropas Jaunatnes Olimpiādē.

Kopumā jāsecina, ka Cēsu novadā ir pietiekams sporta pasākumu skaits, kur būtiska loma ir Cēsu pilsētas sporta skolai, Olimpiskajam Centram un sporta klubiem, kas neļauj norimt novada sportiskajam garam, kas piedāvā sportistiem un interesentiem aktīva dzīvesveida iespējas. Cēsu novadā ir izveidojušās arī vairākas sporta pasākumu tradīcijas, ko ir iecienījuši arī Cēsu novada viesi.

11.4. Sporta sasniegumi

Cēsu novads var lepoties ar kuplo sportistu skaitu, kas pārstāv novada godu, līdz ar to arī ik gadu ir liels sasniegumu skaits.

Basketbols

2014.gads

- U14 grupas jauniešiem Latvijas jaunatnes basketbola līgā - 2.vieta
- Rodions Kurucs, Reinis Rudzītis - 2.vieta Eiropas čempionātā Latvijas U-16 izlases sastāvā.
- Māra Mote - U14 Latvijas izlases dalībniece, 2.vieta Baltijas kausa izcīņā, labākās spēlētājas tituls
- Marta Malojlo - U13 Latvijas izlases dalībniece, 3.vieta Baltijas kausa izcīņā

2015.gads

- Artūrs Kurucs un Māra Motte - Latvijas U16 izlases kandidāti. Artūrs Kurucs U15 vecuma grupā DSN komandas sastāvā, Niks Līnis un Dāvids Vīksne VEF skolas sastāvā spēlēja EYBL superfinālā.
- U16 vecuma grupā BS Jugla komandas sastāvā EYBL piedalījās Emīlija Krista Grava, Māra Motte, Madara Aljena, Alīna Sotniece, Linda Šamina.
- U18 vecuma grupā Valmieras komandas sastāvā EYBL superfinālā piedalījās Agate Krieviņa, Demija Tijāre.
- "Dārznieks/Cēsu Sporta skola" komandas sastāvā - Kristaps Ronis, Elvis Jakovļevs, Kaspars Lapsa, Ivo Jursons, Artūrs Jekimovs- 3.vieta LBL3

Florbols.

2014.gads

- 1.vieta Latvijas čempionātā U16 grupā jauniešiem CPSS/Pārgauja komandai
- 1.vieta Latvijas čempionātā virslīgā vīriešiem "Lekrings" komandas sastāvā - Roberts Sudmalis, Emīls Dzalbs, Jānis Melderis, Pauls Erenbots

2015.gads

- 7.vieta Pasaules čempionātā Latvijas U19 izlases sastāvā - Pauls Erenbots, Olafs Zvīnis, Jānis Melderis, Pēteris Trekše
- 1.vieta Latvijas čempionātā virslīgā vīriešiem "Lekrings"komandas sastāvā - Pauls Erenbots, Jānis Melderis, Emīls Dzalbs, Edgars Balodis, Miks Ozols, Roberts Sudmalis
- 3.vieta Latvijas čempionātā U18 grupā jauniešiem.
- 3.vieta Latvijas čempionātā U12 grupā jauniešiem.

Volejbols

2014.gads

- 1.vieta Latvijas Jaunatnes čempionātā volejbolā zēniem C1 grupā .
- 3.vieta Latvijas Jaunatnes čempionātā volejbolā zēniem B2 grupā.
- Kristaps Podiņš U18 izlases dalībnieks, 2.vieta Baltijas kausa izcīņā.
- Rihards Lazdiņš- U16 izlases dalībnieks, 3.vieta Baltijas kausa izcīņā, U17 Pasaules čempionāta pludmales volejbolā kvalifikācijas sacensību dalībnieks.
- Mārtiņš Liniņš- U16 izlases dalībnieks, 3.vieta Baltijas kausa izcīņā.
- Artūrs Krams- U16 izlases dalībnieks, 3.vieta Baltijas kausa izcīņā.
- Henrihs Eglīte- U16 izlases kandidāts.

2015.gads

- 1.vieta Latvijas Jaunatnes čempionātā volejbolā zēniem B1 grupā.
- 1.vieta Latvijas Jaunatnes čempionātā volejbolā zēniem B2 grupā.
- U16 izlases kandidāti - Rihards Lazdiņš, Mārtiņš Liniņš, Artūrs Krams.

Vieglatlētika

- Kristiāns Potašovs - Latvijas jauniešu izlases dalībnieks. 3.vieta Baltijas jauniešu čempionātā U-16 grupā 1500m skrējienā. 3.vieta Latvijas čempionātā U-16 grupā 1000m skrējienā.
- Pārsla Puriņa - 2.vieta Latvijas čempionātā U-14 grupā 1000m skrējienā.
- Tomass Parandjuks- 2.vieta Latvijas ziemas čempionātā U-16 grupā trīssoļlēkšanā
- Viktorija Jarullina 1.vieta 600 m skrējienā.

Orientēšanās sports

- Sandra Grosberga- Latvijas junioru izlases dalībniece Pasaules junioru čempionātā Bulgārijā. 1.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās sprinta, vidējā un maratona distancēs, 2.vieta stafetē un garajā distancē.
- Edijs Dzalbs- 1.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās sprinta stafetē, 2.vieta stafetē, 3.vieta sprintā.
- Renārs Šķesteris - 2.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās sprinta stafetē.
- Elīza Katlapa- Latvijas jauniešu izlases dalībniece Baltijas čempionātā. 2.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās vidējā un garajā distancē.
- Kārlis Kaminskis- Latvijas izlases dalībnieks Eiropas Jauniešu čempionātā.
- Laine Lupkina- Latvijas izlases dalībniece Baltijas Jauniešu čempionātā, 1.vieta Latvijas veloorientēšanās čempionāts vidējā distancē.
- Ēriks Gruzde- Latvijas veloorientēšanās jauniešu izlases dalībnieks Pasaules junioru veloorientēšanās čempionātā (Polijā, Bjalistoka).
- Marta Jansona - Latvijas junioru izlases dalībniece Pasaules junioru čempionātā Bulgārijā. 1.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās garajā distancē. 2.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās stafetē un vidējā distancē. 3.vieta Latvijas čempionātā orientēšanās sprintā un maratonā.
- Jēkabs Knēts- Latvijas junioru izlases dalībnieks Pasaules junioru čempionātā Bulgārijā.
- LV izlases sastāvā Pasaules skolēnu čempionātā Turcijā Antālijā 20.-24.04.2015. - Edijs Dzalbs, Elīza Katlapa, Kārlis Kaminskis.

Futbols

- Eduards Deičs - U15 izlases dalībnieks.
- Valsts izlašu dalībnieki, kandidāti -Vidzemes reģionālās izlases dalībnieki U-14 Nikolass Kupracevičs, U-15 Rūdolfs Kamarūts.
- 3.vieta Vidzemes jaunatnes 2014./2015.gada ziemas čempionātā futbolā telpās U-14 gr.
- U -15 vecuma grupā - 7.vieta

Slēpošana – biatlons

2014.gads

- 1.vieta Latvijas Slēpošanas savienības un Latvijas Biatlona federācijas skolu un klubu kopvērtējumā.
- Dzintars Daļeckis V16 grupā- EJOWF izlases dalībnieks slēpošanā. 2.vieta Latvijas čempionātā distanču slēpošanā 7,5km F, 3x 5k stafetē, 3.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā 4km sprintā.
- Toms Praulītis Latvijas pieaugušo izlases dalībnieks biatlonā. Eiropas čempionātā biatlonā Čehijā un pasaules un Eiropas kausa posmu dalībnieks Zviedrijā, Austrijā, Francijā, Vācijā, Itālijā.
- Rūdis Balodis V16 grupā-1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 6km ind. distancē, 4km masu startā. 2.vieta Latvijas čempionāts ,biatlonā vasaras biatlonā 4km sprintā, 3.vieta 6km masu startā uz rolleriem, 2.vieta Latvijas čempionāts distanču slēpošanā stafetē 3x5km, 3.vieta sprintā F, 7,5km F

- Jānis Slavēns V18 grupā - 1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 12,5km ind. distance, 3.vieta 7,5km sprintā
- Egons Briedītis V18 grupa- EJOFW izlases kandidāts biatlonā.1.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā 6km masu starts, 3.vieta supersprintā un 6km sprintā.
- Kristers Slavēns V16 grupā-1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 4km sprintā, 2.vieta 6km ind. distancē, 2.vieta Latvijas čempionātā distanču slēpošanā stafetē 3x5km.
- Annija Keita Sabule S18 grupā - EJOWF izlases komandas dalībiece biatlonā. 3.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā 10kmF, stafetē 3x3km, 5km C, 1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 5km sprintā, 2.vieta 6km ind. dist., 5km sprintā,1.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā supersprintā, 4km masu startā.
- Nora Viktorija Osīte S16 grupā - Latvijas jaunatnes izlases dalībiece Baltijas kausa izcīņā. 1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā stafetē 3x3km, sprintsF, 2.vieta 7,5kmF, 2,5kmC, 1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 4km sprintā, 5km ind.dist., 3.vieta 4km masu startā, 2.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā 4km masu startā, supersprintā, 2.vieta Baltijas kausa izcīņa vasaras biatlonā 6km rollersprintā, 7,5km iedzišanās
- Daumants Lūsa - Latvijas pieaugušo izlases dalībnieks biatlonā. Eiropas kausa izcīņas posmu dalībnieks. 2.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā 6km sprintā, 3.vieta 4km supersprintā , 6km masu startā.
- Baiba Bendika - Latvijas pieaugušo izlases dalībiece biatlonā. Pasaules un Eiropas kausa izcīņas posmu dalībiece. 2.vieta Latvijas čempionātā vasaras biatlonā 10km masu startā uz rolleriem, 5km masu startā.
- Vineta Pētersone S 18 grupā - Latvijas jauniešu un pieaugušo izlases dalībiece slēpošanā. 1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā 5km F, 5kmC, sprintā C, sprintā F, 10km F, 1.vieta LSS sezonas rangā S18 grupā, 3.vieta SE grupā
- Krista Razgale S16 grupā - Latvijas jauniešu izlases dalībiece biatlonā un slēpošanā. 1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā sprintsC, 2,5km C, 2,5km F, 3x3km stafete, Latvijas čempionātā biatlonā-1.vieta 5km masu startā, 6km ind. distancē, 2,3km supersprintā, 4km masu startā, 4km sprintā, 6km masu startā uz rolleriem,2.vieta Baltijas jauniešu čempionātā biatlonā mix stafetē, 1.vieta LSS sezonas rangā S16 grupā. 1.vieta LBF rangā B grupā
- Elīna Radziņa S16 grupā - Latvijas jauniešu izlases dalībiece biatlonā. 1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā 3x2km stafetē, 1.vieta Latvijas čempionātā rollerslēpošanā 4km C, 2.vieta sprints F, 2.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 4km sprintā, 4km masu startā, 6km masu starts uz rolleriem, 3.vieta -5km ind.distancē, 2,3km supersprintā, 4km sprintā.
- Inga Paškovska -Latvijas pieaugušo izlases dalībiece biatlonā, pasaules čempionāta vasaras biatlonā, Eiropas kausu izcīņas posmu dalībiece biatlonā. 1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 8km masu starts uz rolleriem, 2,3km supersprints 12,5km ind.dist.,1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā 1.vieta 5km F, 2.vieta 10km F, 3.vieta 3x3km stafetē
- Reinis Matīss Upens V14 grupā-1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā sprintā F, 2,5km C, 7,5km F, 2.vieta sprints C, 2,5km F, 3x3km stafetē, 1.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 3km sprintā, 2.vieta 3km masu startā. 1.vieta LSS sezonas rangā V14 grupā

- Arnis Pētersons V20 grupā- Latvijas junioru izlases dalībnieks slēpošanā. 1.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā sprintā F, 2.vieta sprintā C, 10km F
- Alvis Šķēps V16 grupā- Latvijas jauniešu izlases dalībnieks biatlonā. 2.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā sprintā F, 7,5km F, sprintā C, 3.vieta 3x5kmstafetē, 2.vieta Latvijas čempionātā rollerslēpošanā 31,2km F, 2.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 6km masu startā, 2.vieta LSS sezonas rangā V16 grupā.
- Kārlis Liepiņš V16 grupā- Latvijas jauniešu izlases dalībnieks biatlonā. 2.vieta Latvijas čempionātā slēpošanā sprintā C, 3.vieta 3x5km stafetē, 2.vieta Latvijas čempionātā rollerslēpošanā sprintā F, 15,6km F, 6km C, 2.vieta Latvijas čempionātā biatlonā 4km sprintā, 4km masu startā, 2,3km supersprintā, 4km masu startā, 3.vieta 6km ind. distancē, 3.vieta Baltijas jauniešu kausā biatlonā 7,5km sprintā, 3.vieta LSS sezonas rangā V16 grupā, 2.vieta LBF sezonas rangā B grupā.

2015.gads

- 1.vieta Latvijas Slēpošanas savienības un Latvijas Biatlona federācijas skolu un klubu kopvērtējumā.
- Latvijas Slēpošanas savienības 2014./2015.gada sezonas rangā.
- 9 audzēkņi izcīnījuši godalgotās vietas rangā - 2.v. Signe Miķelsone un 3.v. Kitija Rozenova S12, 1.v. Evelīna Rama S14, 1.v. Vineta Pētersone S16, 2.v. Krista Razgale S18, 2.v. Mikus Cimdiņš V14, 2.v. Rūdis Balodis un 3.v. Kristers Slavēns V16, 2.v. Alvis Šķēps V18.
- 20. Latvijas jaunatnes Ziemas Olimpiādē Cēsu novada sporta skolas audzēkņi izcīnīja – 6 zelta, 3 sudraba, 5 bronzas medaļas.
- 2.v. sprintā Vinetai Pētersonei, biatlonā 2.v. Annijai Sabulei, 1.v. distanču slēpošanā stafetē Cēsu novada komandai – Elīna Radziņa, Vineta Pētersone, Nora Osīte.
- 12. EJOWF (Austrija un Lihtenšteina) izlases dalībnieki - distanču slēpošanā Dzintars Daļeckis (EJOWF izlases trenere Aija Praulīte) un biatlonā- Annija Sabule, Krista Razgale, Alvis Šķēps.
- 2015.gada Pasaules junioru un jauniešu čempionātā Baltkrievijā Latvijas izlasē 4 jaunieši: Kristers Slavēns, Nora Osīte, Annija Sabule, Krista Razgale
- 2015.gadā 17 audzēkņi izcīnījuši medaļas Latvijas čempionātā biatlonā.

Būtiski sporta sasniegumi vērojami galvenokārt šajos jau iepriekš minētajos septiņos sporta veidos:

- Basketbols;
- Florbols;
- Volejbols;
- Vieglatlētika;
- Orientēšanās sports;
- Futbols;
- Slēpošana un biatlons.

Secinājumi

Cēsu novadā sportam un aktīvajam dzīvesveidam ir būtiska nozīme ne vien sportistiem un treneriem, bet arī novada iedzīvotājiem un ģimenēm. Kopumā jāsecina, ka Cēsu novadā ir plašs sporta norišu un iespēju piedāvājumu loks.

Lai sporta pasākumu rīkošana un organizēšana būtu vēl kvalitatīvāka un apjomīgāka, kopš 2014.gada tika izveidots sporta koordinators amats. Cēsu novadā darbojas 14 ar sportu saistītas institūcijas un klubi, kas piedāvā daudzveidīgus sporta veidus un iespējas. Būtisku lomu Cēsu novada sporta dzīves organizēšanā ieņem Cēsu pilsētas sporta skola.

Cēsu novadā ir sporta norisēm nepieciešamā infrastruktūra, taču lielā daļā šī infrastruktūra ir nokalpojusi un esošais stāvoklis atzīstams kā slikts.

Vairāki sporta pasākumi ir kļuvuši par tradīcijām, kas ik gadus pulcē interesentus no visa novada. Sevišķi iecienīti ir basketbola un volejbola turnīri „Cēsu kauss”, Cēsu pilsētas sporta svētki, dažādi ģimeņu sporta turnīri, kā arī labāko sportistu goda ceremonija „Sporta laureāts”.

Cēsu novads var lepoties ar saviem spēcīgajiem sportistiem un sportistu komandām, kurām ir sasniegumi ne vien novadā vai Latvijā, bet arī ārpus valsts robežām. Būtiski sasniegumi ir galvenokārt astoņos sporta veidos, proti, basketbolā, florbolā, volejbolā, vieglatlētikā, orientēšanās sportā, futbolā, slēpošanā un biatlonā.

SVID analīze

Stiprās puses

- 1. Sporta entuziasti, darbinieki, klubi (treneri, aktivisti, u.c.).**
- 2. Sporta koordinators**
- 3. Sporta skola - koordinators bērnu un jaunatnes sportā.**
- 4. Sporta tradīcijas un vēsture Cēsīs.**
- 5. Populāri sportisti un komandas no Cēsīm.**
- 6. Jauniešu vēlme un iespējas nodarboties ar sportu.**
7. Daudzpusīgas sporta veidu izvēles iespējas.
8. Pilsētas iedzīvotāju interese par sportu.
9. Sporta komplekss;
10. Vairāki republikas nozīmes sporta pasākumi.
11. Pilsētas pašvaldības ieinteresētība.

Vājās puses

- 1. Sporta bāžu nepietiekamība un esošo sliktais tehniskais un materiālais stāvoklis.**
- 2. Nepietiekams finansējums sporta attīstībai.**
- 3. Vienotas sporta koncepcijas trūkums.**

4. Iedzīvotāju zemā maksātspēja.

5. Labāko sportistu aizplūšana no Cēsīm.

Iespējas

1. Esošo sporta bāžu tehniska uzlabošana un jaunu celtniecība.

2. Sporta attīstības stratēģijas izstrāde.

3. Sporta fonda izveide, papildus finansējuma piesaiste.

4. Sporta mārketinga attīstība, sadarbība ar masu medijiem.

5. Sporta darbinieku un sporta klubu vadītāju izglītošana.

6. Cēsu Olimpiskā centra tālākā attīstība.

7. Novada domes ieinteresētība sporta problēmu risināšanā.

8. Labāko sportistu stimulēšana.

9. Masu sporta pasākumu sasaiste ar tūrisma attīstību.

Draudi

1. Sporta darbinieku, entuziastu, sportistu aizplūšana no Cēsīm – sporta kadru trūkums.

2. Sporta masveidības samazināšanās – zemā maksātspēja.

3. Finansējuma trūkums sportam.

4. Jaunatnes intereses par sportu mazināšanās - vispārējās fiziskās sagatavotības un augstu rezultātu kritums.

5. Esošo sporta bāžu apsaimniekošanas problēmas.

6. Sporta klubu likvidēšanās finanšu trūkuma dēļ.

7. Obligāto un izvēles sporta aktivitāšu samazināšanās izglītības iestādēs

12. NOZĪMĪGĀKIE NOVADĀ ĪSTENOTIE PROJEKTI

Cēsu novada pašvaldībā laika periodā no 2003. līdz 2014.gadam bija ļoti ražīgs darbs ar Eiropas Savienības struktūrfondu finansēto projektu sagatavošanu, iesniegšanu un īstenošanu. Šis periods pašvaldībai ir bijis ļoti nozīmīgs ar to, ka īstenoti vairāki lieli infrastruktūras projekti, kas būtiski uzlabo Cēsu novada iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nākotnē veicinās sociālekonomisko attīstību. Kopumā šajā periodā piesaistīti 36,5 miljoni latu (51.9 milj. EUR). Lielākoties atbalstītājs ir Eiropas Reģionālais fonds un Kohēzijas fonds, bet investīcijas ir piesaistītas arī no EEZ Norvēģijas divpusējais finanšu instruments, Eiropas Sociālā fonda, LEADER u.c.

Nozīmīgākie šajā periodā īstenotie projekti:

- Daudzfunkcionālā centra „Vidzemes mūzikas un kultūras centrs” izveide;
- Cēsu pilsētas pirmsskolas izglītības iestāžu renovācijas 1. un 2.kārta
- Cēsu pilsētas tranzītielas –Pētera ielas rekonstrukcija;
- Cēsu pilsētas maģistrālo ielu rekonstrukcija 1. un 2. kārtā;
- Cēsu pils kompleksa revitalizācija tūrisma attīstībai 1.un 2.kārta;
- Cēsu pilsmuižas parka atjaunošana tūrisma attīstībai;
- Cēsu centrālās bibliotēkas rekonstrukcija;
- Cēsu Profesionālās vidusskolas kompleksa attīstība;
- Cēsu pilsētas tranzītielas – Gaujas ielas rekonstrukcija.

Sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionu ieviests Centrālbaltijas reģiona Interreg IV A programmas projekts BECOSI, kā pilotteritoriju izvēloties teritoriju Cēsīs, Rūpniecības 13 un Lauciņu karjera teritoriju, kurai izstrādāta attīstības koncepcija.

Projekti, kas tiek sagatavoti vai ieviesti sadarbībā ar citām organizācijām

EK vides finanšu apakšprogrammas "LIFE + Vides politika un pārvaldība" projekta "Integrēta pieeja zālāju dzīvotspējai (LIFE Viva Grass!)" dokumentācijas sagatavošana un iesniegšana (vadošais partneris BEF Latvija). Sadarbībā ar dabas aizsardzības pārvaldi LIFE+ Nature programmas projekta „Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma”, „Zālāju biotopu apsaimniekošanu” – krūmu, koku ciršana un zāles pļaušana sausā zālājā Gaujas nacionālajā parkā.

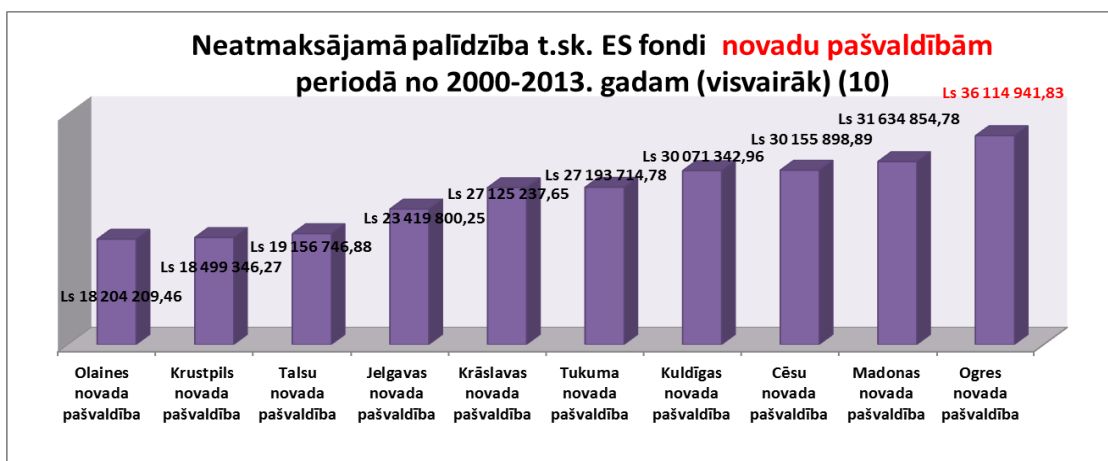
Atbalstot sabiedriskās aktivitātes un iedzīvotāju līdzdalību apkārtējās vides veidošanā un sakārtošanā, no 2012.gada pašvaldība īsteno divas iedzīvotāju iniciatīvu atbalsta programmas:

- Sadarbībā ar Nīderlandes fondu KNHM mazo projektu konkurss „Sabiedrība ar dvēseli”, kura ietvaros tika īstenoti vidēji 7-10 iedzīvotāju iniciēti un īstenoti projekti gadā;
- Atbalsts daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku energoefektivitātes uzlabošanai. Gada laikā atbalstītas vidēji trīs daudzdzīvokļu dzīvojamo māju energoefektivitātes uzlabošana.

2013. gadā Vaives pagasta pārvalde realizējusi projektus:

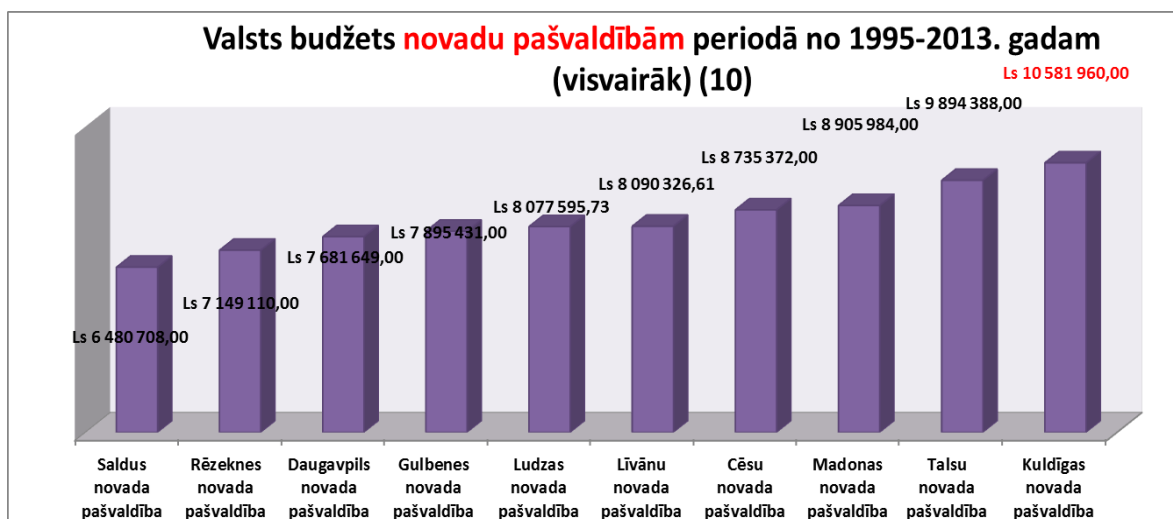
- Cēsu novada Vaives pagasta Krīvu ciema ūdenssaimniecības attīstība, ERAF, 193110,02 LVL
- Cēsu novada Vaives pagasta Rīdzenes ciema ūdenssaimniecības attīstība, ERAF, 347038,51 LVL
- „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” ELFLA, 2046 LVL
- Ceļa A2 „Pūkšeri- Nākotnes ferma-Valsts autoceļš V294” remonts 47605 LVL
- Ceļa B36 posma ((Rīga-Veclaicene)-Inerce- Stūrīšu ferma- krustojums uz Birznieku un Jaunkannenieku mājām) remonts, 18794,53 LVL;
- Ceļmalas izstāžu zāles „Kaķukrogā” ierīkošana 502,03 LVL
- Meliorācijas kolektora Veismaņu apbūves gabalos izbūve 4788,70 LVL

Cēsu novada pašvaldība ir bijusi viena no visaktīvākajām finansējuma, tai skaitā Eiropas Savienības struktūrfondu piesaistē un apguvē. Laika posmā no 2000.-2013.gadam starp novadu pašvaldībām tā ierindojas 3.vietā. Apgūtais finansējums sastāda LVL 30 155 898,89 (42 907 977.19 EUR)

Grafiks Nr.25 **Neatmaksājamā palīdzība t.sk. ES fondi novadu pašvaldībām periodā no 2000.-2013.gadam**

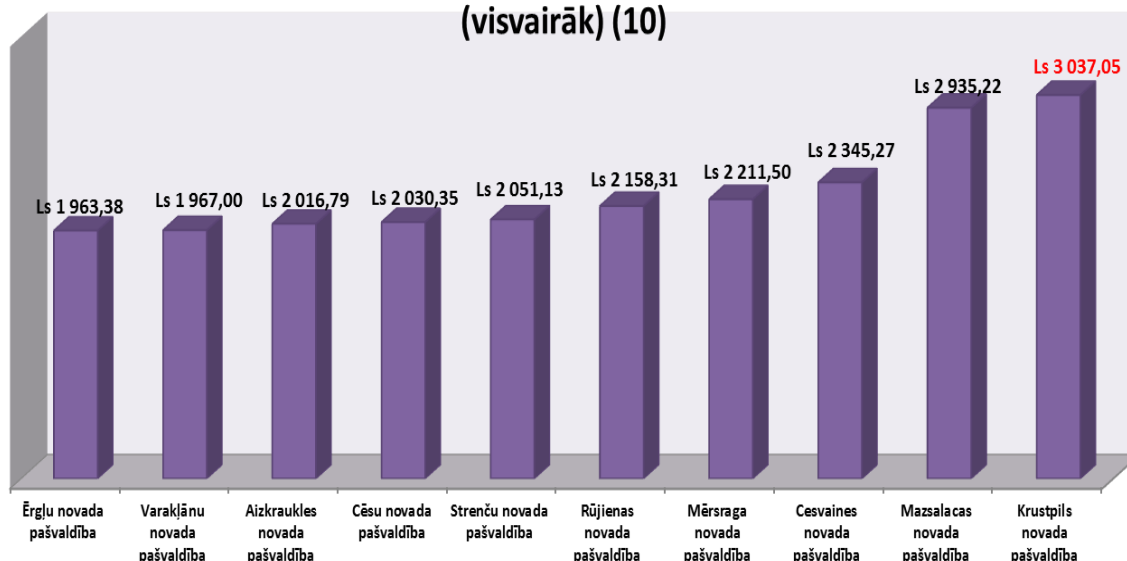
Tāpat arī jāatzīmē, ka pašvaldība starp novadu pašvaldībām ir 4.vietā piesaistot valsts budžeta līdzekļus projektu realizācijai. Pašvaldība, laika posmā no 1996.-2013. apguvusi 8 735 372,00 LVL (12 429 314.57 EUR). Kopā saņemtais ES finansējums un valsts budžeta finansējums sastāda vairāk kā 55 miljonus EUR.

Grafiks Nr.26 **Valsts budžets novadu pašvaldībām periodā no 1995.-2013.gadam**

Cēsu novada pašvaldība ierindojas 7.vietā starp novadu pašvaldībām neatmaksājamā finansējuma piesaistē (ES fondi un Valsts budžets), laika posmā no 1995-2013. Piesaistītais finansējums uz vienu iedzīvotāju ir 2030,35 Ls (jeb 2888,43 EUR).

Neatmaksājamā palīdzība t.sk. ES fondi + Valsts budžets **novadu pašvaldībām uz vienu iedzīvotāju periodā no 1995-2013. gadam (visvairāk) (10)**

Grafiks Nr.27 Neatmaksājamā palīdzība t.sk. ES fondi un Valsts budžets novadu pašvaldībām periodā no 1995.-2013.gadam

Neatmaksājamā palīdzība t.sk. ES fondi + Valsts budžets **visām pašvaldībām uz vienu iedzīvotāju periodā no 1995-2013. gadam (vismazāk un visvairāk) (20)**

Grafiks Nr.27 Neatmaksājamā palīdzība t.sk. ES fondi un Valsts budžets visām novadu pašvaldībām uz vienu iedzīvotāju periodā no 1995.-2013.gadam

13. PAŠVALDĪBAS PĀRVALDES RESURSI

Saskaņā ar likumu "Par pašvaldībām", pašvaldības galvenās funkcijas ir:

- organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību;
- gādāt par iedzīvotāju izglītību, kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību;
- nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu, nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību;
- sekmēt uzņēmējdarbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu; - gādāt par sabiedrisko kārtību novadā.

Cēsu novada pašvaldība darbojas saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām”. Cēsu novada pašvaldības un Cēsu novada domes darbību līdz 2013.gada 1.novembrim noteica Cēsu novada 01.07.2009.saistošie noteikumi Nr. 1 „Cēsu novada pašvaldības nolikums” , no 2013.gada 1.novembra - Cēsu novada domes 18.07.2013.saistošie noteikumi Nr. 18 „Cēsu novada pašvaldības nolikums” (stājās spēkā 2013.gada 1.novembrī).

Cēsu novada dome atbilstoši Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumam sastāv no 15 deputātiem.

2013. gadā Cēsu novada pašvaldībā darbojas šādas domes izveidotas pastāvīgās komisijas:

- Cēsu novada Administratīvo aktu apstrīdēšanas komisija;
- Cēsu novada Administratīvā komisija;
- Cēsu novada Administratīvās komisijas Bērnu lietu apakškomisija;
- Cēsu novada Attīstības un teritorijas plānošanas komisija;
- Cēsu novada pašvaldības mantas atsavināšanas un izsoles komisija;
- Cēsu pilsētas Zemes komisija;
- Cēsu novada Būvvalde;
- Cēsu novada Personāla jautājumu komisija;
- Cēsu novada Simbolikas komisija;
- Transporta kustības organizācijas komisija;
- Publisku pasākumu atļauju izsniegšanas komisija;

- Konkursa „Par skaistāko Cēsu novada dārzu un sakoptāko teritoriju” komisija;
- Konkursa „Sakārtotākā fasāde Cēsu vecpilsētā” komisija;
- Cēsu novada Kokaugu aizsardzības komisija;
- Konkursa „Tīrākā ietve Cēsu novadā” komisija;
- Konkursa „Būve 20...” komisija;
- Ēku un būvju apsekošanas komisija;
- Būvju ekspluatācijā pieņemšanas komisija;
- Cēsu novada Vēlēšanu komisija;
- Cēsu novada Dzīvojamo māju privatizācijas komisija;
- Interesu izglītības un pieaugušo neformālās izglītības programmu licencēšanas komisija;
- Komisija brīvo vietu sadalei pirmsskolas izglītības iestādēs;
- Apvienotā novadu civilās aizsardzības komisija;
- Licencēšanas komisija;
- Pedagoģiski medicīniskā komisija;
- Komisija interešu izglītības programmu izvērtēšanai;
- Komisija izglītojamo atbrīvošanai no valsts noteikto pārbaudījumu kārtošanas;
- Konkursa „Cēsu novada uzņēmējs 20...” komisija;
- Jaunatnes lietu Konsultatīvā komisija;
- Cēsu novada Sabiedrības veselības veicināšanas komisija;
- Vidi degradējošu, sagruvušu vai cilvēku drošību apdraudošu būvju apzināšanas komisija.

2013. gadā Cēsu novada pašvaldībā darbojas šādas padomes:

- Vides attīstības padome;
- Sporta padome;
- Jauniešu dome;
- Kultūras padome;
- Tūrisma padome;
- Vecāku dome.

Cēsu novada pašvaldības budžets

Budžets ir pašvaldības finansiālās darbības pamatdokuments un finanšu instruments, ar kuru tā nodrošina savu autonomo funkciju izpildi, kā arī veic ekonomisko un sociālo vajadzību sabalansēšanu ar pašvaldības finansiālajām iespējām.

Cēsu novada pašvaldības 2013.gada kopbudžeta ieņēmumu izpilde bija 17.132 miljonu latu apmērā (Ls 888 uz vienu Cēsu novada iedzīvotāju), kas sadalīti divās lielās grupās – pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumi 16.793 miljoni latu un pašvaldības speciālā budžeta ieņēmumi 338.7

tūkstoši latu. Samazinājies speciālā budžeta ieņēmumu īpatsvars kopbudžetā, no 2,3 % 2012.gadā līdz 2,0 % 2013.gadā.

Cēsu novada pašvaldības 2013.gada kopbudžeta izdevumi bija 18.847 miljonu latu apjomā (Ls 977 uz vienu novada iedzīvotāju) un atbilstoši ieņēmumiem sastāv no pamatbudžeta un speciālā budžeta

izdevumiem, attiecīgi, 18.413 miljoni lati un 434.1 tūkstoši lati.

Ilgtermiņa aizņēmumi

Cēsu novada pašvaldība ilgtermiņa aizņēmumos uzskaita no Valsts Kases saņemtos ilgtermiņa aizņēmumus. Analītiskā uzskaite tiek kārtotā tā, lai nodrošinātu uzskaiti par katru aizņēmumu, atsevišķi uzrādot ilgtermiņa aizņēmumu un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļu, to pamatsummas. Ilgtermiņa aizņēmumi uz 01.01.2013.LVL11 747 907.

2013.gadā Cēsu novada pašvaldība saskaņā ar Cēsu novada domes un Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomes lēmumiem saņēmusi sešus ilgtermiņa aizņēmumus un palielinājusi vienu iepriekš izsniegto aizdevumu par kopēju summu LVL 2 385 147. Pārskata gada laikā LVL 1 588 156 apmērā veikta ilgtermiņa aizņēmuma ilgtermiņa daļas atmaksa aizdevumiem. No ilgtermiņa aizņēmumiem pārskata gada beigās uz ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļu pārgrāmatotas 2014.gadā atmaksājamā kopsumma LVL 135 488.